

DR CZAPIK GYULA
GYERMEK-
LELKIGYA-
KORLATOK

KORDA R. T. KIADÁSA BPEST

A GYERMEK- LELKIGYAKORLATOK

ELVEI, FÖLDOLGOZÁSUK HOMILETIKUS
ÉS KATECHETIKUS ALAKBAN.

IRTA:
DR. CZAPIK GYULA
PÜSPÖK.

MÁSODIK VÁLTOZATLAN KIADÁS.

BUDAPEST, 1941
K O R D A R. T. K I A D Á S A.

Nihil obstat. Joannes Hemm S. J. censor dioecesanus. Nr. 4820/1940. Imprimatur. Strigonii,
die 12. Julii 1940. Michael Török vicarius generalis subst.

Korda r. t. nyomdája, Budapest, VIII., Csepregy-utca 4.

ELŐSZÓ.

A közelmúltig a legalsó korhatár, melynél a Loyolai Szent Ignác rendszerével tartott exercitiumokat a gyakorlatba vették, az „ifjúkor“ volt. Nemcsak a szerzetes-iskolák és nevelőintézetek növendékeinek, de az állami középiskolákban is évenként tartanak „lelkigyakorlatokat“ egyrészt Szent Ignác módszerét követve, nagyobb-részt azonban gyónásra előkészítő beszédciklusok alakjában.

Az „ifjúság“ fogalomkörénél fiatalabbak — a 7—10—14 évesek — számára csak a közelmúltban és szórványosan kezdték fölhasználni a lelkigyakorlatokat az ifjúsági lelkipásztorkodás eszközeként. E kísérletnél is elsősorban a nagyobb gyermekeket tartották szem előtt. Ilyen módszer volt Németországban az elemi iskolák befejező ünnepe, melyet némely helyen háromnapos lelkigyakorlattal készítettek elő.¹ Ezenkívül is próbálkoztak egyesek gyermeklelkigyakorlatok tartásával Németországban, Ausztriában, Hollandiában, azonban szintén csak a 10—14 éveseknél. E tárgynak úgy elméleti, mint gyakorlati irodalma még igen szűkkörű, főleg az előadások ciklikus és formai fölépítésével csak vázlatosan foglalkozik.²

Csonkamagyarországon a gyermeklelkigyakorlatok ügye a külföldéhez viszonyítva előhaladottabb. Intézményes és módszeres kiépítése, elterjesztése a Jézus Szíve Gyermekgárdákban történt. A gyermekpasztorációnak e

¹ A 8 osztályos német iskolatípus mellett ez esetben is 14 éves gyermekekről volt szó.

² E kérdés német irodalma: *Beetz*: Neues Leben, Freiburg i. Br. 1910; *Buscher*: Kinder-Exercitien, Köln, 1916; *Haggeney S. J.*: Kinderseelsorge, Freiburg i. Br. 1919; *Kösterus*: Das letzte Jahr vor dem grössten Tag im Kinderleben. Mainz, 1919; *Mosters*: Die seelsorgliche Vorbereitung auf die Schulentlassung. Düsseldorf, 1917; *Sträter*: Die Heiligung der Kinderwelt. Dülmen, 1916. Kurz néhány oldalas vázlata a *Prediger u. Katechet*-ben (1922. évf. 72—78. l.)

házánkban elterjedt szerve^a ugyanis minden évben, minden csapattal (7—14 éves gyermekek) lelkigyakorlatot tartat. E gyermekeexercitiumokat eddig nagyobbreszt a központ tagjai vezették, kiknek gyakorlatában e működésnek meghatározott anyaga, alakja és elvei alakultak ki.

Jelen munka ebből a gyakorlatból és e gyakorlat továbbfejlesztése és kiszélesítése céljára készült. Figyelemmel voltunk a gyermeklélek különlegességeire, a pedagógia követelményeire. A lelkigyakorlatot hodegetikus jelege mellett elsősorban homiletikus tevékenységnek fogtuk föl — ami a gyermeklelkigyakorlatoknál még indokoltabb, mint a felnőttekénél — és iparkodtunk annak elveit és formáit megállapítani és kifejteni. Bekapcsoltuk a katechetikus módszereket is, mint az igehirdetésnek a gyermeklélek számára kialakult formáját.

A könyv tartalmára a következő megjegyzéseket tartjuk szükségesnek:

A „gyermek” fogalma alatt a 7—14 éveseket értjük. Ezeket két csoportra osztjuk: a kisebbekére (7—10 évesek) és nagyobbakéra (10—14 évesek). Az ennél idősebbeket „ifjak”-nak tekintjük és e kötetben velük nem foglalkozunk.

A gyakorlati részhez a kisebbek számára a katechetikus alakot választottuk, a nagyobbaknak a homiletikust. Az utóbbiakra kidolgozott elmélkedéseket adtunk, az előbbieknél 2 kidolgozott kivül vázlatokat.

Az elméleti részben a tudományos apparátust (a pedagógiai, homiletikus és katechetikus vonatkozások részletesebb kifejtését, irodalmát) nagy sajnálatunkra kénytelenek voltunk elhagyni. Könyvünk ugyanis elsősorban a gyermeklelkigyakorlatok vezetői számára gyakorlati kézikönyvül készült, és e részek bekapcsolása túlszéles alapra fektette volna a tárgyat és terjedelmével megdrágította volna annak beszerzését.

Budapest, 1924. Nagyboldogasszony ünnepén.

^a Csonkamagyarországon jelenleg 200 helyen működik és kb. 200.000 tagja van. Erőssége a központ szervezetében, a vezetők szisztematikus kiképzésében, állandó irányításában van.

I. RÉSZ.

**A GYERMEKLELKIGYAKORLATOK
ELMÉLETÉHEZ.**

**A GYERMEKLELKIGYAKORLATOKNAK A FELNÖTTEK LELKI-
GYAKORLATAITÓL ELTÉRŐ KÜLÖNLEGES ELVEI.**

A gyermeklelkigyakorlat célja a gyermek lelki életében.¹

A lelkigyakorlatok általános célját Loyolai Szent Ignác klasszikus tömörséggel így fejezi ki: „hogy az ember megtagadja magát és rendezze életét úgy, hogy semmiféle olyan hajlam befolyása alatt ne határozzon, amely rendetlen”.²

Szent Ignác beállítása szerint a lelkigyakorlat főcélja az Isten akarata szerint való életrendezés; éspedig életpályaválasztás, vagy ha ez akkor nem időszerű, a meglévő életállapot helyes elrendezése. A közbeeső célja ezenkívül a múlt cselekedeteinek, azaz a jelen lélekterheinek rendbehozása. Három célja van tehát az exercitiumnak: 1. a lélek megtisztítása, 2. esetleges életpályaválasztás és 3. minden körülmények között a meglévő életpálya és életállapot viszonyainak az Isten akarata szerint való rendezése. Az Isten akarata ismét kétféle lehet: vagy az, hogy az általános mértékek szerint szolgáljuk az Istent, vagy pedig a tökéletesebb módon, az alázatos és szegény Jézust követve mindenben.”³

¹ A „Lelkigyakorlat” alatt a Szent Ignác módszerével tartott exercitiumokat értjük abban a felfogásban, amelyet a szerző a lelki gyakorlatokról írt másik munkájában (*A lelkigyakorlatok, különös tekintettel a homiletikára*, Budapest, 1924) kifejtett. Amikor „gyermkek”-et említünk, a 7—14 éveseket tartjuk szem előtt, — a 7—10 éveseket a „kisebbek csoportjá”-ba, a 10—14 éveseket pedig a „nagyobbak csoportjá”-ba osztva.

² Exercitia spiritualia, Titulus post annotationes.

³ Ez alatt nem a szerzetesi hivatást kell értenünk, hanem az „alázatosság harmadik fokát”. Isten szolgálatának az a hősi módja ez, amikor nemcsak hogy közömbös valaki a földiek iránt, hanem ennél továbbhaladva a nehezebb és önmegtagadást igénylőbb utat választja, mert Krisztus is azt választotta. (L. Czapik: *A lelkigyakorlatok*, 58. és 87. l.)

A gyermeket nem állíthatjuk e célok mindegyike elé. Részben nem aktuálisak számára, részben pedig erői hiányoznak hozzájuk.

Az exercitium *első* célja: *a lélek megtisztítása*: a mult bűneinek és az azokból származó kötelességeknek rendbehozása, teljes egészében fönnáll a gyermeklélek számára is. Az a gyermek, akit itt szem előtt tartunk, az értelmes akaratnak már olymértű birtokában van, amely a bűn elkövetéséhez elegendő, következésképp oly kötelezettségek is állhatnak előtte, amelyeknek megoldása a lélek megtisztulásának föltétele.⁴

A lelkigyakorlat *második* célja: *a pályaválasztás döntése*, ez a gyermekeknél még nem aktuális. Értelmük és akaratuk még nincs az ehhez megkívánt fokon. Azután meg nem is elég függetlenek ahhoz. Arra azonban már alkalmasak, hogy a pályaválasztás gondolatának anyagát lelkükbe fogadják és indítást kapjanak. A gyermeklelkigyakorlatoknál tehát a második cél csak így részlegesen és távolról érvényesülhet.

Az exercitium *harmadik* célja: az életpálya és életállapot viszonyainak az Isten akaratára szerint való rendezése, egyszóval az ú. n. *életreform* is csak módosítással alkalmazható el.

Amennyiben az életreform útja Krisztus általános avagy tökéletesebb (alázatosság harmadik foka) követésének választása elé állítja a gyakorlatozót, az utóbbi a gyermeknél nehezen jöhet szóba. Közismert dolog, hogy az ehhez szükséges gyakorlati okosság még nincs meg a gyermekben, ha föl is tudja már fogni e tökéletesebb utat és biztosan reá is bírható, hogy lelkesedjék érte. A gyermeklelkigyakorlatok tehát csak Krisztus teljes, de ál-

⁴ Ehelyt csak rámutatunk, hogy az általános gyakorlatban a gyermekeknél, de a felnőtteknél is kevés súlyt fektetünk a konkrét bűnökből származó alanyi és tárgyi kötelezettségek teljesítésére. Csak a jóvátételt és készséget említjük. Eltekintve attól, hogy ezeknek rendbehozása a megtisztuláshoz szükséges, elsőrendűen fontos ez a *léleknevelés* szempontjából is. Ennek anyagát fönt a lelkigyakorlat harmadik céljába foglaltuk bele.

talános értelemben vett követését szorgalmazhatják első sorban.

Az életreformnak, Krisztus ily általános követésének részleteit is módosítanunk kell a gyermeklelkigyakorlatoknál a következőképpen:

Az életreform életirányváltztatás a bűnből a büntetlenségre, a lanyhaságból az erényre, az erényesből az erényesebbre. A felnőtteknél ez a változtatás három területen történik: 1. a gondolkodás, 2. a hajlamok, szenvedélyek, 3. a külső viszonyok megváltoztatásában. Az elhajtás gyökerei ugyanis ezekre a területekre vezethetők vissza.

1. A gondolkodásra való reformhatás a gyermeklelkigyakorlatoknál nem annyira az új fogalmak közlésével, nem annyira a megértetéssel történik, hanem a meglévő fogalmaknak és azokból egyszerű következtetéssel, szét-szedéssel, összetevéssel levont igazságoknak hatékony beállításával.⁵ Olyan *képzeteket és mintegy sarkigazságokat* (quasi axiomákat) mélyítünk bele a gyermek gondolatvilágába, amelyek maradandóak és gyakran a tudatba jutnak képzetkapcsolódások útján. Ilyen gondolatok pl.: Isten lát engem! A pokolba nem akarok jutni! A halálos bűn büntetése a pokol. Jézus szeret engem, tehát én is szeretem Őt, — mind olyanok, amelyek felidéződnek a nehézségek idején, de még a serdülő és felnőtt korban is.

2. Hasonlóképpen módosítanunk kell a gyermeknél az életreform területének főnti sorrendjében a harmadiknak: a külső életviszonyok megváltoztatásának követelményét; a gyakorlatban legtöbbször az alkalom és bűnveszély eseteiben van e változásra szükség. A felnőtteknél ez könnyebben vihető végbe, mert azoknál szükség esetén gyökeresebb és áldozatokkal járó szakítást és változ-

⁵ Ez a felnőttek lelkigyakorlatánál is fontos irányító elv. A lelkigyakorlat nem didaszkalikus (tanító) jellegű, hanem paregoretikus (oktatva buzdító), mert anyagának túlnyomórészt a minden katolikusban föltételezhető meglévő ismeretekből meríti és egyszerű következtetésekkel viszi tovább, szedi szét. A lelkigyakorlatok értelemre ható részének jellegzetes tulajdonsága épp ez a primitívség, amely nem engedi kibújni az embert és meggyőződést eredményez.

tatást is meg lehet és kell is követelnünk. A gyermeknél azonban a külső életviszonyok változtatására túlnyomórészt nincs lehetőség. A gyermek lelki életében a fő irányító elem az otthon és a családtagok, ezek pedig szükség-szerű⁶ környezetét alkotják, amelyen nem változtathat. Azért marad még jelentős eset, ahol lehetséges a gyermeknél is a szakítás és változtatás (pl. barátkozás stb.), vagy legalább is a külső körülmény veszélyének távolabbivá tétele. Ezek miatt nem ejthetjük el a lelkigyakorlatok élet-reformjának pontjai közül e szempontot.

3. Az életreform *harmadik* területe: a *hajlamok, szenvedélyek*, továbbmenve ezek alanyának: az *akaratnak reformja* már a gyermeknél is érvényes követelmény. Hiszen benne is megvan már minden tényező, amely a de-formációnak, elhajlásnak alanya és összetevője lehet. Megvan a bizonyos fokú értelmes akarat, megvan az érzéki vágyó tehetség romlottsága, meglehet a megszokást létrehozó gyakorlat stb. is.

A veszélyes hajlamok, indulatok elleni küzdelemnél azonban nagyon ügyelnünk kell, hogy ne bíráljuk el a gyermek hajlamait a felnőtteknek egyszerűen csak leki-csinyített mértékével. Pedagógiai igazság, hogy a gyermek más tényező, mint a felnőtt, és attól nemcsak erőinek birtoka által különbözik. A különböző tehetségek különböző fokú birtoklása, vagy egyik-másiknak nélkü-lözése egész más eredőt hoz létre. Ezek szemmeltartásával a gyermek általános rossz hajlamai közül a következőket emeljük ki, amelyekre a lelkigyakorlatoknál reformálólág kell hatnunk:

a) A gyermek *könnyelmű* lehet. A felnőtteknél könnyelmű az, aki az okosság sarkalatos erényével ellentétben okatlanul, a következmények és szükségletek kellő megfontolása nélkül cselekszik. A gyermek azonban ha ily módon tesz, még nem mondható könnyelműnek. Néki nincs még fejlett következtető képessége, nincs tapasztalata. Ha a gyermek megfontolatlanul cselekszik, azzal fejletlenségének jelét adja csak. A természet istenadta

⁶ Necessarium, mint a liberum ellentéte.

rendje szerint a növekvő gyermek hiányzó erőit a vezető felnőttnek kell pótolnia. A gyermek helyett a meggondolás és előrelátás a nevelő felnőtt kötelessége. A gyermeknek pedig ennek eredményét: a felnőtt utasítását, parancsát kell követnie. Ennek a belátása és elfogadása már kötelessége a gyermeknek. Amikor aztán nem a vezető felnőttre hallgat, hanem épp a maga fejletlen belátására támaszkodva cselekszik, akkor már nem a rend szerint, hanem rendetlenül cselekedett. Mert a rend az, hogy a fejletlent a fejlett vezesse. Ha a gyermek ilykép elmulasztja a körültekintésnek (mit kíván a vezető) reánézve észszerű módját, ilyenkor tényleg megfontolás nélkül cselekszik és ebben a mértékben könnyelmű.

A lelkigyakorlatban tehát *ne is iparkodjunk* a gyermeket *előrelátóvá* tenni és a következmények túlságos számontartását se szorgalmazzuk, hanem e helyett célunk legyen, hogy a gyermek *belássa*, kinek kell engedelmeskednie; általában, hogy neki nem a maga feje után, hanem a föléje rendelték helyes utasítása szerint kell cselekednie. A végső fokon tárgyilag az engedelmesség is önmegtartózkodást jelent.

b) A gyermek rendetlen hajlama szerint *állhatatlan* lehet.

A felnőtteknél az állhatatlanság a lelki erősség (fortitudo) hiánya, abban az alakban, hogy a jó követésében nem kitartó, az erény megszerzésében nem megy el a végső megvalósításig és nemes törekvéseinek tárgyait ok nélkül válogatja.

A gyermeknél nem szabad a változékonyságot az állhatatlansággal összetéveszteni. Amint az első zöld hajtás annyi színen, formán, általában változáson megy át, amíg gyümölcssé lesz, éppúgy a gyermek is a szellemi és lelki stádiumok különböző sorozatán keresztül válik felnőtté. Ma még baba, holnap labda, holnapután mesekönyv kell neki. A vágyaknak és törekvéseknek ez a különbözősége még nem állhatatlanság, hanem a korral járó változékonyság. Sőt az egyidőben föllépő különböző kívánságok és törekvések sem állhatatlanságok, hanem a gyermekpszichének fogékonysága a többféleségek iránt.

Van azonban olyan törekvés is, amely a gyermek életében éppoly kötelesség, mint a felnőttében. Ez pedig az Isten állapothoz mért szolgálata, melynek legegyszerűbb gyakorlati megvalósítása a vallásosság; a másik pedig az ú. n. állapotbeli kötelességek teljesítése. Ebben a körben már a gyermek is lehet állhatatlan, ha egyszer nekibuzdul, másszor tétlen, egyszer ezt a kötelességet végzi, más-szor amazt veszi intenzívebben elő, de befejezetlenül hagyja az előbbi.

Amikor tehát a gyermeklelkigyakorlatnál a deformált hajlamok reformálását végezzük, az állhatatlanságot mint az előbbibe tartozót erre a két területre szorítva kezeljük: állhatatlan-e a gyermek vallási kötelességeinek teljesítésében és állapotbeli kötelességeinek betartásában?

c) A *harmadik* rendetlen hajlam, melyet a gyermek-exercitiummal reformálnunk kell: a *helytelen befolyások keresése és a helyesek elől való kitérés*.

A gyermeknél nem a befolyásolhatóság maga a hiba. A gyermek a nevelés szenvedője és ennek természete szerint alakíthatónak kell lennie. Ísmét a dolog rendje, hogy a reáható nevelő erő formálja, befolyásolja őt.

A gyermek befolyásolhatósága akkor lesz lelki állapotából és felelősségéből nézve helytelenné, ha kivonja magát a helyes vezető befolyás alól és a rontó, rosszra vezető befolyást keresi. Pl. ha kivonja magát a szülő, hitoktató, tanító helyes nevelő hatása alól és a rossz pajtások befolyásának megnyitja lelkét. Vagy pedig kivonja magát a helyes elvek irányítása alól és helytelen elvek szerint igazodik. Pl. a hazugság bűn és jellemtelenség, de az iskolában való számonkéréskor aki kibúvik a tanító tettet kereső kérdései alól, az ügyes.

A gyermeket tehát ne önállóságra buzdítsuk a lelki gyakorlatban,⁷ hanem befolyásolhatósága *helytelen* oldalát iparkodjunk kiküszöbölni.

⁷ Megesik azonban, hogy a gyermeket ép a nevelő tényező (szülő) részéről éri helytelen befolyás. Pl. részeges, vallástalan, hitetlen, szociáldemokrata atyja van. Ezt a helyzetet is *érintenünk* kell a lelkigyakorlat folyamán, de a megoldást utaljuk a gyóntatószékbe vagy a privát megbeszélésre. Ilyen esetekben a megzavart természete-

d) A *negyedik* rendetlen hajlam, amelyet a lelkigyakorlatban meg kell fékeznünk, a mindannyiunkkal közös *romlott érzékiség*.

A gyermeklelkigyakorlatoknál is fontos cél ez, bár nem oly mértékben van rá szükség, mint az egy fokkal magasabb ifjúsági lelkigyakorlatoknál.⁸ Akiket mi jelenleg szem előtt tartunk, még a serdülés évein innen vannak.

E hajlam rendetlensége ellen négy irányban küzdünk a gyermeklelkigyakorlatoknál: 1. némi direkt felvilágosítás, 2. közvetett és egyenes elrettentés, 3. alkalomelvonás és 4. az ellenkező erény megkedveltetése és ápolása útján.

A gyakorlatozó gyermekek kisebbkorú csoportjánál a fölvilágosítás csak annyiból álljon, hogy érintőleg megemlítjük a természetes testi szükségletek és az érzéki rendetlenség közt levő különbséget. A nagyobbaknál egyenest megnevezzük az érzéki vágyat, mint a gonosz csábítását, rámutatunk, hogy ennél tudjuk bebizonyítani a legjobban, hogy követjük Isten parancsát, és kiemeljük, hogy mily szépet cselekedtünk, amikor nem engedtünk a gonosz csábításának. Másszóval e csoportnál célunk legyen öntudatára ébreszteni a gyermeket az érzéki vágyak kísértő szerepének, a küzdelem kötelességének és a győzelem dicsőségének. Ez épp elég. A fölvilágosítás didaszkalikus része nem tartozik a lelkigyakorlatok keretébe, hiszen ez elsősorban nem oktatás.

A közvetett elrettenés a bűn beállításával és a bűn büntetéseinek értelmébe és érzelmeibe mélyítésével történik.⁹ Közvetlenül elrettentünk, amikor a bűnök között kiemelve megnevezzük a tisztátalanságot is.

Az alkalomelvonás a lelkigyakorlatban néhány konkrét alkalmazás útján történik, amikor rámutatunk a rossz olvasmányok, bűnre csábító pajtások elhagyásának

tes rendbe való beavatkozásról van szó, amely egyéni kezelést igényel.

⁸ Erről bővebben a szerző készülő harmadik lelkigyakorlatos könyvében: „Az ifjúsági lelkigyakorlatok pedagógiája és homiletikájá”-ban lesz szó.

⁹ E pontnál vegyük figyelembe a 19. lapon a 10. jegyzetben említetteket.

kötelességére és az egyéni kezeltetésre indítjuk a gyermeket az őszinte és körülményeket is megemlítő gyónás kiemelésével.

A tisztaság szépsége a kicsinyekre még nem hat, fölfogó képességüknek még túlfinom érv; a nagyobbaknál azonban már számításba jön. Itt azonban ügyelni kell, nehogy amíg a tisztaság nemes büszkeségét és öntudatát iparkodunk fölkelteni, eltaszítsuk azoknak lelkét, akik már buktak.

*

Az előzőekben Szent Ignác lelkigyakorlatos céljának a felnőttekre fölállított fogalmát módosítottuk a gyermek lelki élete szempontjából. E célra szükséges reformáló tevékenységben természet szerint sok a nyesegetés és a negatívum. A teljes kép elnyerésére ki kell azonban belőlük emelnünk azokat a momentumokat is, amelyek pozitíve tárnák elének a gyermeklelkigyakorlatok célját.

A lelkigyakorlatoknál az életreform nemcsak a „rendetlenségek” elhagyásában nyilvánul, hanem az Isten rendje, akarata, azaz a törvényszerinti élet megkezdésében is. A lelkigyakorlatok céljának ezt a részét így fejezhetjük ki: a gyermekkel 1. meg kell ismertetni Isten akaratát, 2. meg kell azt szerettetni, 3. rá kell bírni, hogy annak teljesítésére tettekkel vállalkozzék.

Az elsőnél az általánoson kívül a gyermek számára alkalmaznunk is kell Isten akaratát. Nem elég annak tudása, hogy Isten akaratát a parancsokból ismerjük meg, hanem egyenest ki kell mondani, hogy a gyermek számára Isten parancsát a szülő szava, a hitoktató, a tanító applicálja.

A második: Isten akaratának megszerettetése a gyermeklelkigyakorlat egyik legfontosabb célrészlete. Kedvet, szeretetet és ambíciót kell ébreszteni az isteni akarat teljesítése iránt. Mindennek gyökere: Jézus személyének szeretete. Ez az érzelemre ható momentumok kidomborításával történik, mert nem szabad elfelejtenünk, hogy a gyermekekben e korban az érzelem uralkodik.

A tettekre bírást, e pozitív cél harmadikát az alkalmazás és indokolás szolgálja. Ezért legyen az első konkrét és részletes, hogy az egyénére még alkalmazni nem tudó gyermek is megtalálja a nekivalót. Az indokolásban pedig szuggesztív erőre is törekedjünk, mert a gyermeket nem a tárgyi belátás indítja cselekvésre, hanem az érzelmi hatás és az erősebb akaratnak befolyása.

A gyermeklelkigyakorlatok tartalma.

Szent Ignác exercitiumos könyve elejére írt megjegyzéseiben kiemeli, hogy a lelkigyakorlatok tartalma alatt a lelkiismeretvizsgálatokat, ájtatosságokat, elmélyedést, elmélkedést stb. kell érteni.¹ Az elmélkedésen kívül tehát több összetevője van még a lelkigyakorlatoknak.

A felnőttek exercitiumának a lelki összetevőit következőkre bonthatjuk föl: 1. az előadott igazságok megfontolása; 2. a lélek magábaszállása (elvonulás, hallgatás, meditálás); 3. gyónás és lelki megbeszélések; 4. több ima, bűnbánati cselekedetek, erénygyakorlatok; 5. jófeltételek (propozitumok) formálása és megrögzítése.

A gyermeklelkigyakorlatok ugyanezekből a tevékenységekből állanak, csakhogy a gyermek szükségletei, erői és a körülmények tekintetbe vételével módosítanunk kell azokat.

1. Az elmélkedések tárgya és beállítása.

Loyolai Szent Ignác exercitiumos rendszerében három főfolyamatot kell megkülönböztetnünk: a megtisztulást, a választást és a választás elmélyítését.² Ugyanezeket megtarthatjuk a gyermeklelkigyakorlatokban is.

A megtisztulás folyamatát szolgálja az alapelv és az első hét többi anyaga.³ A választást beállíthatjuk a „Krisztus országáról” vagy a „Két zászlóról” szóló medi-

¹ Exercitia spiritualia, annotatio 1.

² Szent Ignác exercitiumos könyvének tartalmát és a lelkigyakorlatok lélektani fölépítését l. Czapi: A lelkigyakorlatok, különös tekintettel a homiletikára, 36—91. II.

³ L. Szent Ignác szövegét a szerző idézett munkájában 41. s. kk. l. A fentiekben feltételezzük Szent Ignác exercitiumos könyve anyagának ismeretét.

tációval, az elmélyítést pedig Jézus életéből, kinszenvedéséből és a szeretetről szóló elmélkedésből vett témákkal.

Az elmélkedések közül egyik-másiknál a gyermekek szükségletei szerint némi módosításokat kell ejtenünk és a beállítást is speciálisan kell megvalósítanunk. Az ilyen elmélkedési tárgyak és különleges szempontok a következők:

a) *Az ember rendeltetése.*⁴

Ennek anyagát a katekizmus fogalmazása szerint formáljuk át, mert a gyermek ismeretében már az megvan.⁵

Ne maradjunk meg az általánosnál és elméletinél, hanem konkretizáljunk és alkalmazzunk. Az ember céljáról menjünk tovább a gyermek céljára, sőt még tovább, az előttünk ülők rendeltetésére.

A beállítás az engedelmességre irányuljon. A gyermek engedelmeskedjék a tízparancsnak, az ötparancsnak. Hogyan kell engedelmeskednie, azt Isten látható, hallható, közvetlenül érezhető helyettesei mondják meg neki: a szülők, hitoktató, tanító.

b) *A teremtmények célja és használata.*⁶

Ennek anyagánál a következőkre helyezzünk súlyt:

Iparkodjunk a gyermek érdeklődését, majd csodálkozását és végül hálás szeretetét fölkelteni Isten iránt, aki minden célnak oly bölcsen megalkotta és jóságosan megadta eszközét.

Megfélemlítően emeljük ki az eszközök rossz használatának súlyos következményeit.

Készítsük elő a bűnről szóló következő elmélkedés anyagát. A nagyobbaknál ugyanitt előkészíthetjük a hatodik parancs könnyebb megértését. A gyermek tudja meg,

⁴ L. Czapi: A lelkigyakorlatok 41. és 80. l.

⁵ Ez általános elv: ahol csak lehet, a katekizmus és biblia szövegét használjuk föl. A lelkigyakorlatnál ugyanis nem annyira új hittani ismeretet kell közölnünk, mint a meglevő elfogadott anyagokból analízis és egyszerű következtetés útján elveket kell fölállítanunk és alkalmaznunk.

⁶ L. Czapi: i. m. 41. és 80 l.

hogy mindennek megvan a maga rendeltetése,⁷ így a test minden szervének is.

Mindenben a gyermekélet eszközeire legyünk tekintettel (tanulás, bizonyítvány, játék, pajtás, étel, ruha stb.).

c) *A bűnről.*⁸

A gyermek bűnbánatát két érzelem fölkeltésével tehetjük intenzívvé: a félelemmel és a szeretettel. Az egész meditációt erre a két érzelemre állítsuk be.

Az elszörnyűködésig ismerje meg, mit művelt a bűn a lelkeken: az angyalból ördög lesz, az Isten gyermekéből szerencsétlen. Ez keltse föl a megrettenést.

A szeretetet pedig Jézus bűneinkért elszenvedett kereszthalálával indítsuk föl. Fájjon a gyermek lelkének, hogy az Ártatlan úgy vergődött.

d) *A halál és ítélet.*

Konkretizáljuk ezt is: fessük meg egy gyermek halálának a képét. Két alakban tehetjük, ha egy bűnös gyermek vagy pedig egy jó gyermek halálát rajzoljuk. Az utóbbi tanácsosabb, nehogy csupa negatív képet tárjunk elő. Az alábbi két érzelmet mindkét esetben ki lehet váltani és mindkét esetben be lehet állítani a jó gyónás indítójául is. A bűnös gyermek halálát egyszerűen alkalmazza a lelkigyakorlatozó; a jó gyermek halálrajzának esetében pedig rámutathatunk az ellentétre, amely hallgatóink bűnös lelke és az előtárt példa között van.

A két érzelem, amelynek kiváltására gondot fordítsunk, ugyancsak a félelem és a szeretet legyen itt is. A gyermeknél a mulandóság megértését és átérzését, valamint a dolgok e szempontból való mérlegelését nem fogjuk elérni. A gyermek inkább a számadástól fél. A halál neki nem a földi lét vége, hanem az ítélet kezdete. Megdöbbenti a gondolat: mi lesz akkor azzal, aki rossz?! A

⁷ A nemzésről, házasságról hallgassunk, hanem illő formában a természetes szükségletekre utaljunk. Ezt azonban a körülmények szerint nagyon meg kell fontolni és gondosan megfogalmazni.

⁸ *Czaplak*: i. m. 45—46. és 81. l.

jó gyermek halálánál pedig írjuk le azt a nagy szeretetet, amellyel Jézus várja az ilyennek lelkét. A gyermek lássa azt a nagy jóságot, amelyet az Udvözítő még egy kicsiny lélekkel is gyakorol. Annál nagyobb a hatás és eredmény, ha fordítva a dolgon, tudatára ébresztjük, hogy nem így vár Krisztus a bűnös gyermekekre.

Ezen elmélkedés beállításának célja a jó gyónás legyen. Hozzuk a gyermek képzeletébe, milyen jól gyónna, ha tudná, hogy biztosan halála előtt áll. Márpedig holnap is meghalhat, tehát gyónjon jól ma!

e) *A pokolról.*⁹

A pokolról szóló elmélkedésnek ugyanaz a célja a gyermeklelkigyakorlatoknál is, mint a felnőtteknél. A képzelet erősvonású rajzával intenzív érzelmet akarunk vele kiváltani, hogy az akaratot a büntől ezáltal is visszaretentsük. Szent Ignác a jövő céljaira égeti bele az emlékezetbe a riasztó képet, hogy ha egykor Isten szeretete már nem lesz elég motívum a büntől való tartózkodásra, legalább a pokol büntetésének félelme ijesszen vissza.¹⁰

A pokol tárgyalásánál különösen érezzük ki azt, ami a gyermeket közelebről érinti. A kárbüntetésnél (*poena damni*) említsük meg az elszakadást azoktól, akik jók hozzá és akiket szeret (jó szülők az égben, — rossz gyermek a pokolban; Szűzanya, őrangyal rá sem néz stb.). Az érzéki büntetésnél (*poena sensus*) a fájdalmat hason-

⁹ L. Czapik: i. m. 47. és 83. l.

¹⁰ A pokol gondolatát, mint a büntől visszaríasztó motívumot nem szabad lebecsülnünk. A müncheni *Katechetische Blätter* 1916—1917. évfolyamaiban többszáz valláspszichológiai kísérleti kérdőlap anyagát dolgozták föl, melyek között a bűnriasztó motívumok is szerepeltek; az esetek nagyobb százalékában a pokolt értették ilyennek. Hasonló kérdőíveket bocsátott ki jelen könyv szerzője is, melyeknek ide vonatkozó adatai a következők: 47 kissemináriumi papnövendéknek többek közt e kérdést adtam föl: „Mi tart vissza attól, hogy a tisztátalan kísértésbe bele nem egyezel?” A feleletek közül csak magasabb motívumot vallott 9, vegyes motívumot 28, egyetlen és alacsonyabb motívumot jelzett 10. Az utóbbi 10 valamennyi esetben a pokol volt, a vegyes motívumok között pedig 17 adattal szerepelt a pokol.

litsuk ahhoz a kínhoz, amelyet a gyermek már ismer: pl. megégette az ujját és mennyire fájt. Végül hangsúlyozzuk a pokol örökkévalóságát, mert ezzel szembehelyeztük a legnagyobb érvet a gyermek természete szerinti optimizmusával, amely minden bajban a jövő reményével vigasztalja magát.

f) A megtérésről.

Ennek anyagát a tékozló fiú, az irgalmas szamaritanus vagy a jó pásztor példabeszédéhez fűzhetjük. Az utóbbi a vállára vett eltévedt báránykával különösen kedves kép a gyermeklélek előtt.

Súlyt helyezünk itt a lelkiatya iránt való föltétlen bizalomra és őszinteségre. Hangsúlyozzuk a gyónási titok törhetetlenségét. Erre jó példa Nepomuki Szent János története.¹¹

Emeljük ki a megtért lélek visszaszerzett tisztaságát. A gyermeknél a bűncselekmény tudata és annak bizonyossága, hogy Isten szeretettel néz reá, hatalmas ambíciókeltő hatással van a jóra.

Végül gyakorlati és részletes példával hívjuk föl a figyelmet, hogy a megtérő gyermek mit, hol és hogyan tud javítani.

g) A választás.

A felnőtteknél életpályaválasztásról és a tökéletesebb erényút választásáról van szó. Ennek előkészítő elmélkedései a „Krisztus országáról”, a „Két zászlóról”, „Az emberek három csoportjáról” és az „Alázatosság három fokáról” szólnak. Ezek közül a gyermeklélek számára a „Két zászlóról” szólót dolgozhatjuk föl a legalkalmasabban, és ez arra a célra, amit a gyermeklelkigyakorlatban a választás jelent, elegendő is.

¹¹ Később szó lesz róla, hogy a szabadidőben egy-egy alkalmas történet elbeszélésével is elfoglalhatjuk a gyermekeket. Válasszunk a fönti tárgyról szóló elbeszélést. Ez igen jó szolgálatot tesz a mellett, hogy érdekes. Fölhasználhatjuk e célra Spillmann S. J.: A gyónási titok áldozata c. regényének eseményét, amely magjában igaz történeten alapszik.

A felnőtt Krisztus parancsainak hű, pontos, de átlagos betartása és Krisztus tökéletesebb, a szegénység és megalázottság útján való követése között választ. A gyermeknél ezt az utóbbit gyenge erői és körülményei miatt teljes egészében nem vehetjük föl. Annyira kell tehát módosítanunk, amennyire a gyermek ereje terjedhet. Ez a határ pedig a buzgóság és a kelleténél, a parancsnál többnek a nyújtása, a pozitív erényélet. Ezt a meditációt főleg erre az utóbbira kell beállítani.

h) Jézus élete.

Elsősorban a gyermek Jézus názáreti életét öleljük föl. Az előtárásban ne rajzoljuk Krisztust mint kontemplatív lelket, életét ne állítsuk úgy be, mintha Édesanyja imádó lélekkel leste volna minden gondolatát és mintha Szent József napjának jórésze az Ő személyének kiszolgálásában telt volna el. Reálisan írjuk le munkáját, egyszerűségét, sőt szegénységét.

Ennek a szemlélődésnek a beállítása oda irányuljon, hogy a gyakorlatozók Jézus példájában egy családias, jó gyermek nem annyira csodálandó, mint utánzásra méltó és utánozható életét lássák.

i) Jézus kínszenvedése.

A kínszenvedés egyes részleteinél emeljük ki, hogy Jézus mily türelemmel és a bosszúállás gondolata nélkül viselte a gonoszok bántalmazását: ezt a megadást is éretünk tette, pedig hatalmának egy gondolata elég lett volna, hogy megsemmisítse valamennyi hóhérát. A gyermeklélek ugyanis hibának szokta felróni, hogy valaki nem veszi föl a küzdelmet, hanem passzíve tűr.

A célkitűzés itt kettős legyen: egy közeli és egy távolabbi. A közeli a jó bánatindítás, mert ezen a napon gyónnak a gyakorlatozók. A távolabbi pedig, hogy megtanítsuk a gyermekeket a praktikus Jézus Szívétiszteletre, amelynek egyik tevékenysége: az engesztelés. Buzdítsuk a gyermekeket a küzdelemre és áldozatra a szenvedő Jézusnak elégtételül.

j) Az Isten iránt való szeretetről.

Ne felejtjük szem elől a gyermeklélek tulajdonságait. A gyermek azt szereti: 1. aki neki tetszik; 2. aki vele van és vele foglalkozik; 3. aki ad neki valamit. Ennek a háromnak megfelelően domborítsuk ki az anyagot.

Ide osszunk be a gyermekléleknek is fontos témákat: az Egyházzól, az Oltáriszentségről, a Mária-tiszteletről, őrangyal-tiszteletről. Könnyen és különbözőképp bekapcsolhatjuk ezeket az előbbi szempontokba. Pl. az Egyház útján foglalkozik velünk Isten a keresztségtől a temetésig; az Oltáriszentságban köztünk lakik; Szűz Máriában jó anyát, az őrangyalban jóságos társat adott nekünk stb.

2. A gyermeklélek elmélyedésének eszközei.

Elmélyedés alatt értjük, ha a lélek bensőségesen foglalkozik a hit- és erkölccstan igazságaival és komoly részletességgel megvizsgálja, miként áll az ő lelke azokhoz az igazságokhoz viszonyítva. Az elmélyedés tehát kettőből áll: az igazságok tüzetes megfontolásából és a lélek állapotának megvizsgálásából.

E tevékenységnek a felnőttek lelkigyakorlatánál a következő eszközei vannak alkalmazásban: az elvonulás, elzárkózás, silentium, vagyis „csendhallgatás” és az elmélkedés.¹ Ugyanezeket alkalmazzuk a gyermekeknél is, csak hogy ezek lelki tulajdonságai és körülményei szerint módosítva.

a) Az *elvonulás*, értve alatta a lelkigyakorlatozónak megszokott otthonából való átköltözését a lelkigyakorlat helyére, a gyermekeknél a maga egészében nem valósítható meg. Részben azonban igen. Elérhetjük ezt, ha a gyermeket a lelkigyakorlat egész tartamára az iskolaépületben tartjuk, elfoglaltjuk és reá felügyelünk, haza pedig csak az étkezés idejére és aludni engedjük.²

¹ Az imát és áhítatgyakorlatokat külön tárgyaljuk.

² Ne kívánjuk, hogy a gyermekek ebédet hozzanak magukkal és azt az iskolában költseék el. Ha a gyermek meleg ételhez van szokva, ez könnyen beteggé teheti. Ahol azonban ez szokás és a gyermekek máskor is megteszik, hogy ebédre nem mennek haza, természetesen nem így áll a dolog.

b) Az elzárkózás a rendes életfoglalkozásunkból, a társadalmi életből való kikapcsolódást, a hallgatást, a szemek és fantázia fékezését jelenti.

A felnőtteknél ez az elmélyedés lehetőségének feltétele. A foglalkozás folytatása szükségképp leköti a lelki képességeket, és pedig nemcsak a foglalkozás időtartamára, hanem annak hatásai, benyomásai, tervei azon túl is izgatják a fantáziát. Ugyancsak ily elvonó hatást gyakorol a beszélgetés, a külvilág látása, figyelése. Nélkülük tehát nem lehet elég intenzív az elmélkedés és önvizsgálat.

A gyermeknél azonban az elmélkedés nem annyira öntevékenység, mint inkább csak a hallottak befogadása. Az elzárkózottság külső segítő eszközére következésképp nincs akkora szükség, mint ahogy előbb a felnőtteknél említettük. Mennyire van szükség, azt a lelkigyakorlatok teendői határozzák meg.

A lelkigyakorlat ciklikus hatáskiváltása miatt a tanulás rendes menete szüneteljen. Bekapcsolhatjuk azonban olyan dolgok megtanulását, amelyek a lelkigyakorlat anyagával vonatkozásban állanak. Ilyenek: bibliai történetek, imák, énekek tanulása. Ha a gyermek idejének egy részét otthon tölti, akkor házi elfoglalására is ilyen munkát adjunk neki, amely lefoglalja gondolkodását a lelkigyakorlatok eszmekörével; ilyen lehet az előadások egyik-másik történetének leírása, a katekizmus megfelelően kapcsolatos részének átisméltése stb.

A hallgatást is megkívánhatjuk, de ne vigyük túlzásba.³ E tekintetben hogyan viselkedjék otthon a gyermek, oktassuk ki.⁴

Az elmélkedés végzésében ne várjunk nagyobb tevékenységet a gyermektől, mint amekkorára szellemi erőinél fogva képes. Az új gondolatok kitermelése stb.

³ A gyermekek ezt könnyen a komikumig, vagy ami a jellemre rosszabb, a nagyképűsködésig vihetik. Ilyen, amikor a gyermekek jelekkel kezdenek beszélni és leveleket írogatnak egymásnak.

⁴ Kérdésre feleljen; pajtásait kerülje; ezt az utóbbit úgyis megvalósíttatja vele a föl adattal való elfoglalás.

mind olyan munka, amire a gyermek képességei elégtelenek. Az ő szerepe ennél a munkánál inkább bizonyos fokban *passzív és utánzó*. Az aktív szerep nagyrészen a lelkigyakorlatvezetőé. Épp ezért az egyes elmélkedéseket teljesen kifejtve, kidolgozva kell előtárni. Még az alkalmazást is részletesen és a lehetséges esetek előrevaló jó meggondolásával kell adni.⁵ A gyermeklelkigyakorlatnál vázlatadásnak, pontadásnak⁶ nem lehet helye, hanem minden előtárás az *előelmélkedés* alakjában történjék.

Az így előtárt anyagnak befogadásán, vagyis az előbb említett bizonyos fokban *passzív* viselkedésen fölül megkívánjuk a gyermektől az *utánzást*, azaz az *előelmélkedés* befogadása után az *utángondolást*. Ez a visszaemlékezésben és a vele kapcsolatos tevékenységben álljon. Az előadást visszakérdezzük, — ami által a gyermekek újra elgondolják az elmélkedés menetét, anyagát — egyes részleteket (történeteket) otthon leíratunk, föltételeket és vezérgondolatokat lejegyeztetünk.

Az *elmélyedés* elősegítésének van az eddig említett eszközökön kívül még két segédeszköze.

Az első, ha időnkint a kápolnába, templomba vezetjük a gyermekeket, hogy kis ideig ott gondolkodjanak az *elmélkedés* anyagáról. Ezt kellő figyelmeztetés vezesse be. Pl.: „Itt az Úr Jézus előtt figyeljük meg, mit sug az Udvözítő szíveteknek arról, amit az előbb beszéltünk.” Az ily célú templomlátogatást azonban naponta csak egyszer végezzük, és pedig az arra alkalmasabb anyag előzőleg részletesen előtárt alkalmazása után, mert másképp közönséges lesz a második, harmadik napon és nem lesz gondolatgyümölcse.

A második eszköz pedig, hogy a magukbaszállás gondolat tárgyát nagyon reális alakban adjuk elő. Pl.: „Most kimegyünk az udvarra sétálni. Ne nézzetek se jobbra, se balra, hanem lábatok elé a földre. Mindenki

⁵ E részben jó segítséget nyújthatnak a szónoki kérdések: ezt és ezt teszem, mit tegyek most? stb.

⁶ Ezekről l. bővebben: *Czapik*: i. m. 146. l.

arról gondolkozzék, melyik az a bűn, amelyet legtöbb-ször követett el és milyen nagy örömet szerezne a jó Istennek, ha azt teljesen elhagyná stb.”

A gyermekek elmélyedése természetesen nagyban függ a fegyelmezéstől és az elfoglalástól is. Ezekről a módszer tárgyalásánál lesz szó.

3. A gyermekek lelki gyakorlatos gyónása és lelki megbeszélései.

A lelki gyakorlatot végző gyermekek kisebb csoport-jában egy rész még nem gyónt,¹ a másik rész abban az évben végzi első gyónását; a nagyobbak pedig már gyón-tak. A gyónás szempontjából nem szabad figyelmen kívül hagynunk az első helyen említetteket sem.

A még nem gyónó gyermekek számára két tevékeny-séget kell kifejtenünk: vágyat keltsünk bennük a bűn-bánat szentsége iránt és iparkodjunk velük tökéletes bánatot indíttatni.²

A gyónás iránti vágy fölkelteése rövid kitérésekkel történik. Amikor a gyónást említjük, kifejezetten meg-mondjuk: ez azoknak szól, akik már oly szerencsések, hogy a lelküket a szentgyónásban megtisztíthatják, és ilyen szerencsések lesznek a többiek is, amikor már majd ők is gyónhatnak.

A bánatindítást pedig megkérelő ájtatosság kereté-ben végezzük. A gyermekeket a templomba vezetjük.³

¹ A Szívárdá lelki gyakorlatain rendszeren résztvesznek már a második elemisták is. Sőt nem egy esetben az elsősök is. Kezdetben nem néztük szívesen az ily kicsinyek bekapcsolását, de a gyakorlat és a tények megváltoztatták nézetünket. A legkisebbek részvétele is kimutathatóan eredményes volt.

² A tényleges helyzetet vesszük föl, bár nem helyeselhetjük azt. A gyermekek ugyanis a mi hitoktatási gyakorlatunkban jóval előbb mehetnének már a szentgyónáshoz, mint az valóban megtör-ténik. A hivatalosan megállapított terminus késői, a hitoktatókra és szülőkre bízott tetszésszerűtől hamarabb történő szentgyónással (természetesen szentáldozással is) pedig ritkán élnek.

³ Csak azokat, akik még nem gyóntak. A fönt leírt gyakorlat a Szívárdában fejlődött ki.

A lelkigyakorlat vezetője gyermekesen fogalmazott egyszerű imát mondjon elő, utána tartasson lelkiismeretvizsgálást, és végül indíttasson bánatot. Az imában és bánatban is kifejezetten föl kell kelteni a szentgyónás utáni vágyakozást. A lelkiismeretvizsgálat csak a legegyszerűbb gyermekbűnökre vonatkozzék, mert a többinek megítélésére még nincs meg a kellő ismeretük. A VI. parancs bűneit e helyt csak távolról jelezzük: tettem-e valami csúnyát?⁴

A már gyónó gyermekek számára 1. mindenkor emeljük ki a gyónás komoly végzését, 2. hangsúlyozzuk és erősítsük az őszinteséget, 3. emeljük föl a lelküket a megtisztultság tudatával. A gyónás komoly végzésének kiemelésére különösen ott van szükség, ahol a gyermekek gyakoribb gyónók. Az ifjú lélek hajlandó a formalításra és a megszokottság nála ide vezet. Küzdjünk az álszemérem ellen, amelynek erős orvosszere a bizalom. A bizalmat pedig a titoktartás tudata nagyban fölkelte. E helyen is hangsúlyozzuk, hogy példák által színezzük a gyónási titok sérthetetlenségét. A gyónási előkészítésben is emeljük ki, hogy a lélek a jó gyónás után milyen tiszta.⁵

Az egytetemes gyónásra ne buzdítsuk általánosságban a gyermekeket. A gyermeklelkigyakorlatnak a célja nem a múlt szükségtelen fürkészése, hanem a jövő előkészítése és a javulás megkezdése. E pontot világosan tárjuk eléjük. Említsük föl, hogy kinek *kell* általános, vagy hosszabb időről beszámoló gyónást végeznie (aki tudatosan elhagyott valami bűnt stb.). Aki pedig jól végezte gyónásait, csak a legutóbbi gyónása óta elkövetett bűneivel foglalkozzék, de csatolja hozzá azokat a régebbieket is, amelyeket különösen fájlal.

Gondoskodnunk kell, hogy a gyermekeknek idegen gyóntató is álljon rendelkezésükre. Úgy osszuk be az

⁴ Ennek gyermeknyelven való kifejezése vidékenként változik.

⁵ Itt azonban túlzásba ne essünk: a hitoktatásnak egész ide tartozó anyagát ne vegyük át. Ez túlterhelés lenne és nem is egyeznék a lelkigyakorlat céljával, amelyről ne feledjük szem elől, hogy nem didaszkalikus, hanem paregoretikus tevékenység.

időt, hogy a gyóntatással ne kelljen sietni és a gyermekek sohasse vegyék észre, hogy hamar akarunk végezni velük. A gyónás végén minden gyermeket kérdezzünk meg, van-e még valami mondanivalója, vagy akar-e valamit kérdezni. Lehet, hogy tíz eset közül kilencben naív lesz a kérdés, de a tizedik szükséges lesz és megokolt. Az a kilenc naív kérdés is néhányszor csak objektíve és nekünk tűnik föl annak.

•

A felnőtteknél oly nagy jelentőségű lelki megbeszéléseket sem szabad teljesen mellőznünk a gyermeklelki gyakorlatoknál. Igaz, hogy a gyermeknél ritkábban fordul elő oly körülmény, mely tüzetesebb kikérdezést, konkrét tanácsot, esetleg tettekkel való segítséget igényel, mint a felnőtteknél; de erre is akadt elegendő példa az eddigi gyermeklelki gyakorlataink folyamán.

Lelki megbeszélés alatt értjük a gyermeknél, ha valami lelkét is érintő ügyében önmagától nem tud eligazodni és erre tanácsot kér. E megbeszélésnek helye lehet a gyóntatószék, vagy azon kívüli kérdezősködés. A gyóntatószék akkor, ha valami bűnnel van kapcsolatban az eset és az tényleg csak eldöntő megoldásra váró lelkiismeretbeli eset (casus); a gyóntatószéken kívüli megbeszélés szükséges, ha más vonatkozású és bővebb kérdezősködést igényel.

E tárgyban a lelki gyakorlatadó három irányban működhet: 1. indítást ad, 2. irányítást ad és 3. alkalmat nyújt az esetleges megbeszélésre. Az indítást úgy végezzük, hogy a bűnök részletezése folyamán rámutatunk azok következményeire,⁶ rámutatunk a nyugtalan lelkiismeretre és a bűnalkalmakra.⁷ Irányításul fölemlítjük,

⁶ Erre azonban röviden, mert a gyermeket a jóvátétel alól a legtöbb esetben fölmenti az erkölcsi lehetetlenség.

⁷ Főleg ilyen utóbbiak szokták a gyermeknél a szükséges lelki megbeszélések tárgyát képezni. A gyermek érzi, hogy elkerülhetetlen bűnveszélyben van (periculum peccandi proximum necessarium). Azt is érzi, hogy helyzetén változtatnia kell, ha tényleg javulni akar. Azt azonban már nem tudja, hogy a közeli bűnveszélyt ilyenkor távolíví kell tennie, annál kevésbbé tudja, hogy milyen eszközöket

hogy ilyen esetekben forduljon a gyermek a gyóntatójához, vagy ahhoz a személyhez, akihez bizalma van (pl. apáca, tanítónő).⁸ Az utóbbiaknak természetesen kötelességük, hogy a gyóntatószékekben is föltárássák a gyermekkel az ügyet. Végül magának a lelkigyakorlatadónak is alkalmat kell nyújtania, hogy beszélhessenek vele a gyermekek.

Ezt a tevékenységet azonban nagyon megfontoltan és nagy ügyességgel kell végezni. Különösen óvakodni kell attól, hogy harmadik személyek ügyére bármiképp kitérjünk, avagy a családi életbe belenyúljunk. Minden esetet egyedül a lelkigyakorlatozó személyére kell leegyszerűsíteni és a bűntársakkal — ha ilyen esetről van szó — való érintkezést, azokra való kitérést mellőznünk.

Több ima, bűnbánati cselekedetek és erénygyakorlatok a gyermeklelkigyakorlatok idején.

Közös imára fektessük a súlyt a lelkigyakorlatoknál. A magánimában a gyermeklélek elunatkozik vagy elszórakozik.

Ne imádkoztassunk túl sokat. Lelki dolgok foglalják le a gyakorlatok napjaiban a gyermekeket úgyis, ha túl sokat kapnak belőle, elúnják.

Az imák legyenek változatosak. Olyanoknak adjunk előnyt, amelyek bizonyos szertartásokhoz is kapcsolódnak, pl. litánia, keresztút; szentolvasót is végeztessünk, de egyszerre csak 1—2 tizedet, mert egy teljes olvasó tartamára nem lehet eléggé lekötni a gyermek áhitatát.

Tegyük az imát bensőségessé azért, hogy a kellő érzelem fölindításával előkészítjük. A keresztút előtt pl. szóljunk néhány szót Krisztus szenvedéséről, a szentolvasó előtt hasonlóképp a megfelelő titkokról.

használgon erre. (Vegyük föl pl. a hatodik parancs elleni bűnt, amely-nél bűntárs valamelyik családtag.)

⁸ Tapasztalat, hogy gyermekleányok ilyen dolgokkal szívesebben fordulnak a tanítónőjükhöz.

Elvünk legyen továbbá, hogy „az ájtatos ének kétszeres ima”, és e szerint járjunk el. Az elmélkedés után (ha lehet, előtte is) énekeltecsünk, de lehetőleg olyan szöveget, amely az elmélkedés tartalmával összefüggésben áll. Az ájtatossági gyakorlatoknál is (litánia stb.) váltakozzék az imával az ének.

A bűnbánati cselekedetek, önsanyargatások, melyeknek Szent Ignác a felnőttek lelkigyakorlatánál helyet adott, a gyermeklelkigyakorlatoknál nem jöhetnek számításba abban az alakban, ahogyan ott alkalmazhatók. Hiányzik még az ilyesmihez a szükséges értelem és főleg a testi fejlettség. Ezekről ne is tegyünk buzdító említést a gyermekek előtt.

Az erénygyakorlatokra azonban már fölhívhatjuk a figyelmet és azoknak bűnbánati, engesztelő célt is adhatunk. Ezek az erénygyakorlatok különösen a pozitív szerezetszolgáltatásokra¹ és önmegtagadásra irányulnak. Utóbbinál motívum lehet az Úr Jézus kínszenvedése és a szeretet példája.² Ennél tovább azonban ne menjünk. Tehát ne adjunk föl parancsolatban erénygyakorlatokat, annál kevésbbé dícsérjünk meg ilyesmit, ha tudomásunkra jut. Az elv itt ez legyen: indítani, irányítani és módot nyújtani.

A gyermeklelkigyakorlatok jóföltételei.

Jóföltétel alatt értjük a lelkigyakorlatozó jövő részleges magatartására vonatkozó meghatározott (konkrét) tervet. Ez kettőre irányulhat: valaminek az elkerülésére és valaminek a megtevésére. Másszóval azt a körüli elhatározást nevezzük jóföltételnek, mely szerint a lelki-

¹ Ezeknek anyaga összefüggésben van már a jóföltételek gyakorlásának megkezdésével is. L. a következő pontot.

² Pl.: „Hogy szenvedett az Úr Jézus érettek, mily szép volna, ha ti is följánlanátok valami kis áldozatot érette.” — Példák után: „Ime, a nagy szentek hogyan gyakorolták az önmegtagadást. Ti ahhoz még kicsinyek és gyengék vagytok. De valami kis önmegtagadást ti is végezhetek a lelkigyakorlat alatt. Pl. valamiskével korábban keltek föl, kedvenc ételetekből kesebbet esztek.”

gyakorlatozó meghatározott bűnt nem fog elkövetni, vagy valamely meghatározott erényt gyakorolni fog.

A dolog fogalma szerint a jófeltétel egyformán érvényesül a felnőttek és a gyermekek lelkigyakorlatában. Az utóbbiban csak a gyermek körülményei szerint némileg módosul. Erre vonatkozó megjegyzések a következők:

A jófeltétel legyen az elmélkedéssel kapcsolatban. A mellékesen odavetett gondolatok is hathatnak, de még hatásosabbak azok az elhatározások, amelyek az értelem előtt indokoltak és az érzellemmel kapcsoltak. A jófeltételeket tehát ne az elmélkedésen kívül, ne egyéni beszélgetésben, hanem az elmélkedéssel összekötve ajánljuk és fogalmazzuk.

Ne bízzuk a jófeltétel formálását a gyermekekre, hanem konkrét és részleges alakban tárjuk magunk eléjük. Több és különböző (de nem sok!) gyakorlati példában azután mutassuk is be, mint kell azt végrehajtani. Így mintegy beleszuggeraljuk a gyermekbe, hogy válassza ki valamelyiket.³ — Ne vegyünk föl sokat és amit fölvevünk jófeltételül, több elmélkedésben ismételjük. A példákkal való illusztrálás már lehet sokféle. Ha felvesszük az engedelmisséget, ez maga egy feltétel, gyakorlati alkalmazása azonban számtalan lehet. Az engedelmisség mellé már csak egy-két más jófeltételt vegyünk, de azt több példában konkretizáljuk.

A jófeltételt valami kedvcsináló, lelkesítő jelszóba, illetve jelmondatba foglaljuk bele.⁴ Ezeket a jelmondatokat följegyeztetjük egy néhány oldalas kis füzetbe, amely a gyermek imakönyvébe kerül.

Megengedhetjük, hogy az előtártakon kívül a gyer-

³ A „konkrét és részleges alak” és példával való bemutatás alatt az általános fölbuzdulás egy tárgyra való irányítását értjük. Általános és e szerint helytelen volna az ily föltétel: „ezután áldozatkész leszek”. Konkrétak és részlegesek lennének ellenben helyesen az ilyenek: „Ha látom, hogy szüleimnek nehezére esik valamit adni vagy megvenni, inkább lemondok róla”, vagy: „Ha olyant kell csinálni, amitől testvéreim húzódnak (pl. otthon kell maradni vigyázni a kisgyerekekre), én vállalkozni fogok rá.”

⁴ L. a gyakorlati részben az alkalmazásokat.

mek magától is válasszon valami jófelltételt, olyant „amit a szíve súg”. Ezt azonban nem várhatjuk minden gyermektől; az előadónak pedig az összességre kell tekintettel lennie.

Végül a jófelltételeket azonnal elkezdettjük megvalósítani. Pl. az áldozatkészségnél megjelöljük, hogy akinek van tízóraija, szeretetből adjon belőle valamit annak, akinek nincsen; vagy pl. a szeretetnél: ha hazamennek, önként segítsenek valamit otthon stb.

•

A jófelltétel megkötésének egyik eszköze a havi rekollekció, a másik a „naplóvezetés”. A rekollekcióról hátrább tárgyalunk. — „Napló” alatt a részleges lelkiismeretvizsgálatnak megfelelő följegyzést értjük. Azért nevezzük „napló”-nak, mert a gyermekléleknek jobban imponál, mint az a másik hosszú kifejezés. Néhány oldalas kis füzetke ez, amelyet az imakönyvében tart a gyermek és esténként egy-egy kereszttel belejegyzí a jócselekedeteit (jófelltételeinek megtartását) és fekvő vonással a rosszat. Az ily részleges lelkiismeretvizsgálatnak nagy nevelő értéke van. Ontudatban tartja a jófelltételeket, a jelzések eredménye haladásra vagy legalább is javulásra buzdít. A dolog természete szerint ennek a „naplóvezetésnek” csak a nagyobbaknál van helye.

A gyermeklelkigyakorlatok módszere.

A gyermeklelkigyakorlatok tartásának módszeréhez a következő kérdések tartoznak: 1. az elmélkedések alakja, földolgozása és előadása; 2. a gyermekkel való bánás; 3. a lelkigyakorlat beosztása; 4. a lelkigyakorlat előkészítése és továbbépítése.

1. Az elmélkedések alakja, földolgozása és előadása.

a) Az elmélkedések alakja.

A felnőttek elmélkedéseinek történelmileg kifejlődött formái vannak. Az egyén öntevékenységre alakultak ezek eredetileg, de az elmélkedés külsőségeinek és a körülményeknek hatására megoszlott a gyakorlatozó öntevékenysége és átalakult befogadó, utánagondoló tevékenységgé. A lelkigyakorlatadó régebben csak vázlatadó és irányító működése pedig kitágult előelmélkedéssé vagy bő pontadássá. Ma ott vagyunk, hogy a felnőttek lelkigyakorlatadása homiletikus tevékenység és kifejlődött formái vannak.¹

A gyermekek lelkigyakorlata a már kialakult tények közé áll be és mindazt az eredményt és tapasztalatot fölhasználhatja, amit a felnőttek lelkigyakorlata nyújt. Azoknak formái a gyakorlatban kicsiszolódtak, beváltak; kérdés, hogy fölhasználhatjuk-e éppúgy a gyermeklelkigyakorlatokban is?

A felnőttek lelkigyakorlatos alakjai a gyakorlatozók emlékezetére, érzelmére és akaratára hatnak. Az elmél-

¹ L. bővebben Czapik: A lelkigyakorlatok, különös tekintettel a homiletikára c. munkáját.

kedés anyagát megismerhetik, egyszerű következtetéssel és összefűzéssel, csoportosítással elveket közölnek, érzelmeiket keltetik és azokkal az akaratot megindítják. Ez egytől-egyig olyan működés és olyan eszközök használása, amelyek a fejlődés útján lévő gyermeknél már megvannak és működésbe is állíthatók, ha a felnőtt indítása, irányítása, általában behatása alatt történik az egész. Más szóval ez azt jelenti, hogy a gyermek *együtt* elmélkedni is tud, ha a felnőtt vezeti ebben. Ez pedig megvalósul, amikor a fejlődésben lévő gyermek lelki gyakorlatvezetője *előelmélkedik* számára és a gyakorlatozó gyermeknek csak követnie kell őt. *A lelki gyakorlat elmélkedéseinek kialakult formái tehát a gyermekek számára is használhatók.*²

Ez azonban nem zárja ki még, hogy a gyermek számára más formákat is ne keressünk. Az elmélkedés részletes menete, a lelki tehetségek erős foglalkoztatása a kisebb gyermekeket tényleg túlságosan igénybe veszi. Ilyen egyszerűbb forma keresésében először az elmélkedési módszerek leegyszerűsítésére gondoltunk.³ Próbát is tettünk, de nagyon érezhető volt, hogy csonkalak az, amit így használtunk. A különböző kísérletezések a *müncheneri katekétikus módszer elrendezési alakjaihoz* vezettek. Ezek alkalmazása igen jól bevált. Magán a formán nem kellett semmit sem változtatni, csak a földolgozás irányát és az előadást kellett szónokibbá tenni.

A gyermeklelki gyakorlatok alakját ezek szerint két csoportra oszthatjuk. A nagyobbaknak megfelelnek az elmélkedés homiletikus szerkezetei; a kisebbeknek pedig a müncheni katekétikus módszer.

Az előadások egyes alakjai:

1. az elmélkedés (meditatio),
2. szemlélődés (contemplatio),

² Hangsúlyozzuk, hogy csupán a *forma*, a szónoki alak használatáról van szó. A tartalmat már a gyermek fejlődési foka, erői, külön lelkisége szerint módosítani kell. Miben és miként történjék ez a módosítás, ezt tárgyalták a fenti előző fejezetek.

³ A Szívgyárda lelki gyakorlatairól van szó.

3. érzékek alkalmazása (applicatio sensuum),
4. megfontolás (consideratio).

A müncheni katekétikus módszer alkalmazott formái pedig kétfélék:

1. elmélkedés módszere (a bibliai leckék elrendezésének müncheni módszere),
2. megfontolás módszere (a katekizmusi leckék müncheni módszere).

a) Az elmélkedés (meditatio) alakja.⁴

Bevezetés:

- I. *Előgyakorlat*: eseményberögzítés és képberögzítés (az elmélkedés tárgya történetének és helyrajzának leírása).⁵
- II. *Előgyakorlat*: imafohász a tárgy megjelölésével és a cél megjelölésével. (Miről elmélkedünk és milyen gyümölcsöt akarunk elérni.)

Folyamat:

- I. Az emlékezés foglalkoztatása: a tárgybeállítás a körülmények által megvilágítva (ki, mit, hol, miért, minő eszközökkel, hogyan és mikor kérdéseire válaszolva [egyeseket kiemelve közülük] még egyszer részletezzük az elmélkedés tárgyát).
- II. Az értelem foglalkoztatása:
 1. kifejtés

{	a) mit kell a fentiek alapján megfontolni?
	b) milyen gyakorlati igazságot levonni. ⁶
 2. indokolás

{	az előbbi gyakorlati igazság:
	illő
	hasznos
	könnyű
{	szükséges. ⁷
 3. alkalmazás

{	a) hogyan éltünk eddig ezen igazság szempontjából
	b) mit tegyünk ezután
	c) milyen akadályt hárítsunk el ⁸
	d) milyen eszközt használjunk.

⁴ Lásd részletesen Czapik: i. m. 147. l. Főnt csak az elmélkedés vázlatát adjuk.

⁵ A felnőttek két első előgyakorlatát (ott három van) a gyermekeknek tanácsosabb összevonni.

⁶ A gyermekelmélkedéseknél e kettőt egybevonhatjuk.

⁷ Ne mindegyiket vegyük föl, hanem a tárgy szerint, amelyik alkalmas.

⁸ Ez a gyermekelmélkedéseknél sokszor elmarad.

III. Az akarat foglalkoztatása:

1. érzelmekre buzdítás.
2. jófeltételek.

Befejezés:

Colloquium (imatársalgás, szóközi párbeszéd), könyörgés Istenhez vagy a szentekhez, akik az elmélkedés folyamán szerepeltek.

b) A szemlélődés (*contemplatio*) alakja.⁹

Történeti tárgyú elmélkedésanyagnál használjuk. Szerkezete a következő:

Bevezetés:

- I. *Előgyakorlat*: A történelmi eseménynek és helyének elgondolása.
- II. *Előgyakorlat*: Fohász tárgymegjelöléssel (miről elmélkedünk) és célmegjelöléssel (mit akarunk elérni).

Folyamat:

- I. *Kiket látunk?* a) Szemlélődés: kik a szereplők, jellemük, viszonyuk Jézushoz stb.; b) megfelelő érzelmek indítása; c) alkalmazás.
- II. *Mit és hogyan beszélnek?* a) Szemlélődés: mit mondtak, mit gondoltak és mit lehetett volna mondaniok a szereplőknek? b) megfelelő érzelmek indítása; c) alkalmazás.
- III. *Mit cselekszenek?* a) Szemlélődés: mit, hogyan, miért és mily eredménnyel tesznek a szereplők? b) megfelelő érzelmek indítása; c) alkalmazás.

Befejezés:

Colloquium = imatársalgás Istennel, szentekkel.

c) Az érzékek alkalmazásának (*applicatio sensuum*) alakja.¹⁰

Az elmélkedés e módját olyan anyag földolgozásához használjuk, amely érzékeink számára elképzelhető tény, tárgy vagy esemény. Pl. pokol, halál, Krisztus a keresztfán.

⁹ L. bővebben *Czapik*: i. m. 154 l.

¹⁰ L. *Czapik*: i. m. 155–156. l.

Szerkezete a következő:

Bevezetés:

- I. *Előgyakorlat*: Elgondoljuk az eseményt, ahogy végbement; elképzeljük a tárgyat, helyet és személyeket.¹¹
- II. *Előgyakorlat*: Fohász; tárgymegjelölés (miről elmélkedünk); célmegjelölés (mit akarunk elérni).

Folyamat:

1. Mit látunk az elmélkedés tárgyán?
 2. Mit hallunk?
 3. Mit érez a szaglász? Az ízlés?¹²
 4. Mit tapinthatunk.¹³
- E pontok mindegyikénél valami tanulságot vonunk le. Amelyik alkalmasabb, abból erkölcsi szabályt állítunk föl, érzelmeket keltünk és alkalmazzuk. Az utóbbit lehet a végére is hagyni.

Befejezés:

Imatársalgás (colloquium) Istennel, vagy a szereplő személyekkel.

d) A megfontolás (*consideratio*) alakja.¹⁴

A megfontolást (*consideratio*, konszideráció)¹⁵ a gyakorlatiasabb tárgyakról szóló előadásokhoz használjuk. Szerkezete:

Bevezetés:

Rendes szónoki bevezetés.

Folyamat:

1. A fogalom meghatározása és kifejtése.
2. Indokolás.
3. A tárgy megvalósítási módjának leírása (pozitív: hogyan kell helyesen gyakorolni; — negatív: melyik a helytelen megvalósítás); eszközök ajánlása.
4. Jófeltételek.

¹¹ Ennek anyagát két előgyakorlatra is bonthatjuk; elsőnek az esemény, a másodiknak a hely és személyek képezhetik tárgyát.

¹² E két érzék működését átvethetjük a lelki térre, pl. mily édes, mily kellemes az ég boldogsága!

¹³ Szintén lehet átvitt értelemben alkalmazni. Test stb. tapintását mindig hagyjuk el (kivéve az Úr Jézus sebhelyét).

¹⁴ L. Czapik: i. m. 153—154. l.

¹⁵ A főnti terminusok a lelkigyakorlatok tartásánál közismertek, meghonosodtak, azért a gyakorlati részben majd így jelezzük ez alakot, magyaros átírással.

Belejezés:

Szónoki befejezés.

e) A gyermekelmélkedés anyagának előtárása katekétikus alakban.¹⁶

(A bibliai leckék müncheni módszerének alkalmazása.)

1. *Előkészítés a cél kitűzésével.* Az előkészítésben az előző előadás anyagához fűzzük az új anyagot. Ugyanitt néhány új fogalmat is előre bocsáthatunk, ha a későbbi elbeszélés nem volna érthető.

A célkitűzésben megmondjuk, miről lesz szó.

2. *A történet.* Elmondjuk a bibliai, vagy más történetet, amelyben elmélkedésünk anyaga konkretizálva van. Az elbeszélés legyen összefüggő és élénk. Itt még nem magyarázunk és kitéréseket sem teszünk.

3. *Megértés.* Szakaszonként elővesszük az előző elbeszélést, szó- és tárgymagyarázattal érthetővé tesszük annak tartalmát.

4. *Kifejtés.* Újra tárgyalás alá vesszük az elbeszélést és kivonjuk belőle a benne foglalt erkölcsi szabályt, tanulságot és lelki vonatkozást. E kifejtésnél a szónoki kérdéseket is használhatjuk. Sőt az egyszerű kérdő tanalakat is alkalmazhatjuk.

5. *Alkalmazás.* Fölállítjuk a tételt világosan, hogy mit kell tenni, és utána példákkal megmutatjuk a módot. Ugyanitt összefoglaljuk a „jelszóba” azt, amit az egészről meg kell jegyezni.

f) A gyermeklelkigyakorlatok megfontolása (consideratio) anyagának előtárása katekétikus alakban.¹⁷

(A katekizmusi leckék müncheni módszerének alkalmazása.)

1. *Előkészítés.* A tárgyalandó anyaggal összefüggő képzetek emlékeztetbeidézése. Történhetik az előző előadás anyagának rövid összefoglalásával.

¹⁶ *Magdics* Hitelemzéstana (Budapest, 1918. 61—63. l.) alapján.

¹⁷ U. o. 58—61. l.

2. *Az anyag megnevezése.* A tételkitűzés (miről lesz szó), melyhez hozzá lehet fűzni a célkitűzéseket is (mit akarunk elérni).

3. *Előterjesztés.* Elbeszéljük a történetet, amelyben kifejtendő anyagunk konkretizálva van.

4. *Megértés.* Az elbeszélésből kivonjuk annak a tételnek, erkölcsi igazságnak a jegyeit, amely előadásunk anyagát képezi. Az egyes jegyek összefoglalása által azután rávezetjük a gyermekeket az egész tételre.

5. *Bizonyítás.* Belső és külső érvekkel igazoljuk a tétel helyességét, szükségességét vagy más ajánló tulajdonosságát.

6. *Alkalmazás.* Konkrét alakba formáljuk a gyakorlati tanulságot és annak megvalósítási módját különböző példákban bemutatjuk.

b) Az elmélkedés földolgozása és előadása.

Az elmélkedés földolgozása legyen teljesen kidolgozott. Ne számítsunk arra, hogy a gyermek továbbfejti gondolatainkat. Követni tud bennünket, az előtártakat befogadni képes, de önálló tevékenységre még nincs meg az ereje.

Az elmélkedések kidolgozásának főpontját minden elmélkedésben az esemény, a történet elmondása, a tárgy leírása képezik. Ugyancsak a szemléltetést is, ahol csak lehet, befűzött történetekkel, hasonlatokkal végezzük. Nagy súlyt helyezünk e történetek kiválasztására és beállítására. Használhatunk kitalált, de valószínű történeteket, sőt meséket is, de ügyeljünk, hogy a valóságot ne tévesszük össze a mesékkel. Kigondolt történetet vagy mesét csak példázatul, hasonlatul használjuk, de sohase alkalmazzuk a jövő eseményeinek konkrét leírásában. (Pl. ne írjuk le a mennyszágot gyermekesen, mintha szárnyas angyalok szárnyaskerekű kocsikon vinnék oda föl a lelket stb.). A kitalált történetre, főleg mesékre, legen-

dákra mindig mondjuk meg, hogy nem igazak, csak legendák, de amit megmagyaráznak, az már igazság.¹

A második, amelyet különös gonddal kell kidolgozunk: az akaratindítás részletei. A felnőttnél sem hanyagoljuk el az érzelmeket, de egyformán hatunk azok akaratára az érzellemmel és az értelemmel is. A gyermeknél az értelem meggyőzése még nem lehet teljes. Reá inkább a tekintélyi érvek gyakorolhatnának befolyást, de ezek sem döntők. A gyermek akaratát leginkább érzelmei segítségével tudjuk megindítani és irányítani. Az érzelmeik keltésére tudatosan törekednünk kell ezért a gyermeklelkigyakorlatoknál. Közülük azokat iparkodjunk életrehívni, amelyek speciálisan uralkodnak a gyermeklélek fölött: 1. a félelmet, 2. a szeretetet, 3. a részvétet, 4. az ambíciót. Fiúkra — leányokra egyformán hat a félelem és szeretet; leányokra erősebb befolyást gyakorol a részvét; fiúkra pedig az ambíció.²

Nagyobb gyermekeknél, főleg a konsziderációkban nem szabad teljesen mellőznünk a bizonyítást sem. Ennek célja a gyermeknél nem a teljes tárgyi meggyőzés és megbizonyosodás. Erre annak erői még képtelenek. Néhány, számára alkalmas argumentummal föl kell csillan-tanunk tárgyunk egy-két bizonyítékát, hogy a gyermek annak tudatára jusson: ezt az igazságot, ezt az erkölcsi törvényt a hozzáértők pontosan be tudják bizonyítani. A bizonyítás érvei közül a tekintélyi érveket és az észérvek közül pedig az indukcióval beállíthatókat és a részekből való okoskodást (argumentatio per partes) alkalmazhatjuk a legnagyobb sikerrel és legkönnyebben.

Az elnevezéseknél a józan ész által megengedhető határokig alkalmazkodjunk a gyermekgondolkodáshoz. Ahol a tárgy komolyságának veszélyeztetése nélkül lehet, olyan megjelölést adjunk a tárgyaknak, amely a gyermek-

¹ A meséket, legendákat fejtjük ki, pl. A király jelenti az Istent stb.

² Az utóbbi nagy hatást vált ki ebben az alakjában: Jézussal együtt kell harcolnunk és együtt győznünk! Húnek kell lennünk Jézushoz és hitvány, aki cserbenhagyja, elárulja Őt!

észjárásnak megfelel és tetszik. A lelkigyakorlatot pl. a Szívgárdában elneveztük „lelkihadgyakorlatnak”, az erénygyakorlatokat „lelki fegyvereknek” stb. Az ilyen szubjektív dolgokban általában ne a magunk gondolkozása szerint rendezzük a dolgokat, hanem a gyermek észjárása szerint. Szempontunkból naívnak tűnik fel a dolog, de csak gyermekes. Aki pedig hatni akar a gyermekekre, az tudjon gyermekes is lenni ott, ahol az megengedhető.

Az alakzatok tekintetében az eddig említetteken kívül kettőt kell még kiemelnünk.

Először, a leírásaink legyenek plasztikusak, de ne túlságosan részletezők. Amint a gyermekekre a rajzolt képek közül is nem a túlságos és aprólékos gonddal kifestettek hatnak, hanem a nagyvonású, színfoltokkal és kevés alakkal, kevés tárggyal dolgozó rajzok, úgy a szóval festett képeknél is áll mindez.

Másodszor: beszéltesük a szereplőket, azaz használjuk a párbeszédalakot.³

A stilizálásra és előszóval való előadásra az általános szabályok irányadók. Különösen vigyázzunk a pátozra. Ne mellőzzük, mert a gyermeknél kiváló eszköz. Az érzelmek visszatükrözése a hangfestéssel, az esemény hangulatának érzékeltetése sokat lendít az együttéreztetés megvalósításán. A gyermek ösztönszerű utánczó, az erősebb érzelmek magával ragadja. Ne tévesszük azonban szem elől, hogy a gyermek hangulatvilága hajlik a szélsőségekre. A nem természetes és szokatlan előtte a komikum színezetével bír és ilyen hatást vált ki. A legkomolyabb hangulat közepette is elegendő egy ilyen természetellenes vagy túlzó előadásrészlet, és már nevet. Ha nem vagyunk elég ügyesek az előadásmódban, akkor inkább mellőzzük a pátozt.

³ Pl. a halálnál ne így írjuk le az eseményt: „A Sátán is ott van és eszébe hozza a haldokló gyermeknek sok-sok elfeledett bűnét.” E helyett így: „Ott áll az ördög is. Gúnyosan mosolyog most. Aztán megszólal: Emlékszel-e, amikor ezt... és ezt tetted?” — „Emlékszem! Jaj nekem, miért is tettem azt?! — felel kinlódva a haldokló gyermek.”

2. A gyermekekkel való bánás a lelki- gyakorlatok alatt.

A gyermekekkel való bánásmódot az az alapelv irányítja, hogy a lelkigyakorlatot kedvessé iparkodjunk tenni a gyermek számára. Mellőznünk kell tehát mindent, ami a gyermek előtt nem vonzó, ami túlságosan iskolaszerű. Beszédünk, fölszólításaink, utasításaink ne történjenek a szigorú iskolai fegyelem hangján, hanem bánásmódunk a családias szeretet módjával hasson. A gyermekektől a feszes viselkedést (kezeket a padra stb.) nem kell megkívánni.

A fegyelemre azonban mégis szükségünk van. Oly pont ez, mely speciális tulajdonsága a gyermeklelkigyakorlatoknak és a felnőtteknél egyáltalán nem szerepel. Pedig ha felbomlik a fegyelem, vége a lelkigyakorlat hatásának. Meg kell ragadnunk tehát ennek biztosítására minden olyan eszközt, amely a gyermek előtt nem odíózus.

A legfontosabb fegyelmező eszköz az előadás érdekessége, melynek erejével lekötjük a figyelmet és úgy szólván kézbe vesszük a lelkeket.

Az érdekes előadás is elveszíti lekötő hatását, ha túl hosszú vagy már megúnta a gyermek. Ezért az előadások félóránál tovább sohase tartsanak; a gyermek elfoglalása pedig legyen változatos. Egymást váltsa napirendjünkben az ima, játék, ének, tanulás, könnyebb tornagyakorlat, menetgyakorlat. A játékokat jól válogassuk ki, ne legyen közöttük nagy felindulással, erőfeszítéssel és érdekfeszítéssel összekötött.

Ha előadás közben észrevesszük, hogy a gyermekek elszórakoznak, észrevétlen, ügyes kerülővel tereljük a szót egy rövid és tartalomba illő énekre, állítsuk föl a gyermekeket, énekelte ssük el azt az éneket, utána ültes sük le őket és előadásunkat folytassuk tovább.

A fegyelem és figyelem szempontjából fontos a gyermekek hangulata is. Ennek fölkel tésére tárgyi, cselekedeti és helyi eszközöket kell fölhasználnunk. Hangulatkel tő tárgyi eszköz a díszítéssel kiemelt szentkép, szobor vagy feszület. Az előadás termében állítsunk föl egy kis házi-

oltárt ezek számára. Hangulatkeltő cselekedet az ima és mégjobban az ének. Ha pl. játék után a gyermekek túlélénnké váltak, egy alkalmas dallamú ének (pl. A keresztfához megyek; bármelyik beszéd előtt alkalmas a Jöjj el Szentlélek Úristen) rövidesen létrehozza a kívánt hangulatot. A hangulatkeltő helyi tényező esetünkben a templom is. Ide kellő figyelmeztetés után vigyük be a gyermekeket. Hozzuk eszükbe Jézusnak az Oltáriszentségben való igazi jelenlétét.

A jutalmazást mint fegyelmező eszközt nem igen használhatjuk a lelkigyakorlatoknál. Személyes dicséret ne legyen, nehogy gyermekes irigységet vagy gőgöt ébresztünk. Legfeljebb a közösségnek szánt szellemi jutalmat használhatjuk; pl. „ha szépen figyeltek, a szabadidőben elbeszélék néktek egy szép történetet”.

A figyelmeztetést és büntetéseket e napokban lehetőleg kerüljük. Kisebb rendetlenségeket ne vegyünk észre, a nagyobbakat pedig négy szemközt intézzük el a bűnössel.

A gyermekeket ne hagyjuk a lelkigyakorlat ideje alatt felügyelet nélkül. E felügyeletet természetesen nem végezheti a lelkigyakorlat túlságosan elfoglalt vezetője, hanem segítségül egy vagy több alkalmas személyt kell fölkérni erre.

3. A lelkigyakorlatok beosztása.

1. *A gyermekek csoportba osztása.* A kicsinyeknek és nagyobbaknak mindig szétválasztva tartjuk a lelkigyakorlatot. Ha ugyanaz tartja mindkettőt, úgy készítjük a napirendet, hogy amíg az egyik csoport előadást hallgat, a másik ájtatossági gyakorlatot végez vagy játszik. Fiúknak és leányoknak csak akkor tartunk együtt a lelkigyakorlatot, ha az iskolában különben is együtt vannak.

2. *Az idő beosztása (napirend).* Ha egy csoportban van valamennyi lelkigyakorlatozó, akkor a következő napirendet követhetjük:

Délelőtt:

- 8 órákor: szentmise.
 $\frac{1}{2}$ 9 órákor: I. elmélkedés, visszakérdezés, jegyzés,
utána: ének.
 $\frac{1}{2}$ 10 órákor: olvasóból két tized, vagy szentséglátogatás, vagy
keresztút.
10 órákor: szünet, mozgás, uzsonna.
 $\frac{1}{2}$ 11 órákor: II. elmélkedés, visszakérdezés, jegyzés.
 $\frac{1}{2}$ 12 órákor: hazabocsátás.

Délután:

- 2 órákor: konszideráció, visszakérdezés, jegyzés,
utána: ének.
3 órákor: szünet, mozgás, játék.¹
 $\frac{1}{2}$ 4 órákor: litánia,
utána: szünet, mozgás, játék.
 $\frac{1}{4}$ 5 órákor: III. elmélkedés, visszakérdezés, jegyzés,
utána: rövid ima, vagy szentséglátogatás és hazabocsátás.
A második napon a délutáni első szünet (3 óra) helyébe kerül a
lelkiismeretvizsgálás; harmadik napon pedig mindkét szünet alatt és
az ájtatossági gyakorlatok alatt is gyónnak a gyermekek.

Ha két csoportnak egyszerre tartunk lelkigyakorlatot
(külön felügyelő legyen minden csoportnál), akkor így
oszthatjuk be a napirendet:

Kisebbségi csoportja:

Nagyobb csoportja:

Délelőtt:

8 órákor:	szentmise.
$\frac{1}{2}$ 9 órákor:	I. elmélkedés, visszakérdezés, szünet, játék stb.
9 órákor:	szünet, játék, ének, I. elmélkedés, vissza-
kérdés, jegyzés.
$\frac{1}{2}$ 10 órákor:	ájtatossági gyakorlat, ének.
$\frac{1}{2}$ 11 órákor:	II. elmélkedés, visszakérdezés, szünet, játék stb.
11 órákor:	ének.
$\frac{1}{4}$ 12 órákor:	szünet, játék, II. elmélkedés, vissza-
kérdés, jegyzés.
$\frac{3}{4}$ 12 órákor:	hazabocsátás.

Délután:

2 órákor:	konszideráció stb., olvasó vagy keresztút,
szünet. |
|-----------|---|

¹ Nagyobb, fegyelmezettebb gyermekeknél a játék teljesen el-
marad és helyette csak mozgást (séta az udvaron) tartunk.

$\frac{1}{2}$ 3 órákor:	olvasó vagy keresztút,	konszideráció, vissza- kérdés, jegyzés.
3 órákor:		szünet, mozgás, játék.
$\frac{1}{2}$ 4 órákor:		litánia.
4 órákor:	III. elmélkedés,	szünet, mozgás, játék.
$\frac{1}{2}$ 5 órákor:	hazabocsátás,	III. elmélkedés, utána rövid ima és haza- bocsátás.

A második nap délután az első ájtatossági gyakorlat helyett lelkiismeretvizsgálat; harmadik nap valamennyi ájtatosság helyett gyónás van.

4. A gyermeklelkigyakorlatok előkészítése és gyümölcseinek megtartása.

I. a) *Távolabbi előkészület.* A lelkigyakorlatok iránt kedvet támasztunk és érdeklődést keltünk. Ezt többször ismételt emlegetés által tesszük. Utalunk, hogy nagy dolog lesz az, amikor a lelkigyakorlat idején majd három napon keresztül mindig csak a lelkünkkel foglalkozunk! Más alkalommal elmondjuk a gyermekeknek röviden, hogy mi a lelkigyakorlat (a külsőségek leírása), és hírülvitetjük annak tervét a szülőknek is.¹

b) *Közelebbi előkészület,* részben anyagi, részben szellemi. Az elsőhöz tartozik a lelkigyakorlat engedélyének az illetékes tényezőktől (egyházi — plébániai hatóság, — iskolai hatóság) való megszerzése. Gondoskodunk helyiségről, megfelelő ülőhelyekről, oltárt készítünk, felügyelőket kérünk föl és velük az összes teendőket megbeszéljük. Fölülvizsgáljuk a gyermekek imakönyveit, szentolvasót szereztetünk be, néhány lapos kis noteszt készítettünk. Szellemi előkészületül pedig mégegyszer megmagyarázzuk, mi lesz, hogyan viselkedjenek, mit tegyenek.

¹ A Szívgárdában a gyermeklelkigyakorlatok idején a szülők számára is triduumot tartunk. Ezt más tartja, nem a gyermeklelkigyakorlat vezetője. A gyermekek útján meghívjuk a szülőket; délutáni órára az anyákat (esetleg délelőttre is) és az estire az apákat. A számukra tartott előadások lelkigyakorlatos témakörből választott elmélkedések. Beállításuk azonban a családi életre és a gyermeknevelésre irányul. A befejező szentáldozás a gyermekeikével közös.

II. A lelkigyakorlat gyümölcseinek megtartása két eszközzel történik; az egyik alkalmi, a másik intézményes.

a) Alkalmi eszköz a lelkigyakorlat egyes elhatározásainak, előadásának, kiemelkedőbb mozzanatának megemlézése valamely más anyag oktatása kapcsán. Megteheti ezt a hitoktató a hittantanításnál, a tanító, a gyermekszervezet vezetője. Ilyeténkép a lelkigyakorlat a gyermekek azévi valláserkölcsei életének középpontjává válik, amelynek emlékei meg-megújulnak, elhatározásainak fölemlítése új életre kelnek.

b) Intézményes eszköz e célra a havi rekollekció. Havonként egyszer összejönnek a lelkigyakorlatot végzett gyermekek, kifejezetten azzal a céllal, hogy a lelkigyakorlat emlékét fölújítsák, jóföltételeikről lelkiismeretükben beszámoljanak.² Az ilyen rekollekció fogalmát, célját és beállítását legjobban megértjük programjának részleteiből.

1. Ének.

2. Elmélkedés. A lelkigyakorlat egyik elmélkedésanyagát ugyanabban a feldolgozásban, ahogy a lelkigyakorlaton előadták, néhány kitéréssel megtoldva előadja a vezető.³

3. Elsősorban az előadott elmélkedéssel kapcsolatos jóföltételeket, utána a többi fölújítja. Elmondja azokat a gyermekek előtt. Mindenik után megáll kis időre, hogy a gyermekek lelkiismeretvizsgálatot tartsanak.

4. Bánatindítás, megkérlelés, erősfogadás.

5. Ének.

Végezetül hangsúlyozzuk, hogy gyermeklelkigyakorlatot sikerrel csak az adhat, aki tisztában van azzal a lélekfolyamattal, amit a „lelkigyakorlatok pszichológiájának” szoktak nevezni. Néhány prédikáció és elmélkedés,

² E rekollekcióknak beállítását és kifejlesztését vette föl a Szív-gárda 1925. évi egyik programpontjaul.

³ Ezért szükséges, hogy a vezető végighallgassa a lelkigyakorlatot, annak egyes elmélkedéseiről bő és a formát kitüntető vázlatot készítsen.

melyek mégoly érdekes és gyakorlati témáról szólnak is, magában még nem lelkigyakorlat.

A bűnből a tisztuláson és megvilágosodáson keresztül a mégoly gyermeki, de mégis lelki élet rendezéséhez vezető utat is Loyolai Szent Ignác exercitiumaiban tökéletes módon találjuk kijelölve. Addig tehát senki se adjon gyermeklelkigyakorlatot, amíg e módszernek logikus és pszichológikus fölépítésével tisztában nincs.

II. RÉSZ.

**A GYERMEKLELKIGYAKORLATOK
FÖLDOLGOZÁSA HOMILETIKUS
ALAKBAN.**

**HÁROMNAPOS CIKLUS A LELKIGYAKORLATOZÓ NAGYOBB
(10—14 ÉVES) GYERMEKEK CSOPORTJA SZÁMÁRA.**

Bevezető beszéd.

(Alak: beszéd.)

Bevezetés.

Kedves Gyermekeim! Hogy megértsetek, miért jöttetek most ide és mit jelentenek a lelkigyakorlatok napjai, emlékeztetlek benneteket egy bibliai jelenetre. Gondoljátok vissza arra a történetre, amidőn az Úr az égő csipkebokorban Mózesnek megjelent. Mózes hallotta a fenséges égi hangot: „Vesd le saruidat, mert szent ez a hely, ahol állasz!” Mózes tudta, hogy szemben áll az Istennel — szinte elrémült erre a gondolatra: Teremtőm előtt állok! Pedig mindig Isten előtt állt és járt, mert tudjátok jól, hogy Isten mindenütt jelen van. De abban a percben egész különlegesen került az Isten színe elé.

Tárgyalás.

I. Képzeljétek magatokat, Gyermekek, Mózes helyére. Most — amikor lelkigyakorlatra jöttetek — éppúgy mint Mózes, ti is egész különleges módon álltok Isten előtt. Testi szemetek nem látja, de látja az egész mennyország: íme, ezt a gyermeket most maga elé állította az Isten!

De lássátok, valami különbség mégis van a közt, ahogy Mózes állt az Isten előtt és ahogy ti álltok. Éspedig két nagy különbség. Az egyik, hogy Mózeset csak pár percre állította maga elé az Úr — addig, amíg neki egy parancsot adott. Titeket pedig három egész napon át ilyen egész különlegesképpen maga előtt tart az Isten, ami alatt sok mindent fog mondani nektek. A másik nagy különbség pedig az, hogy az égő csipkebokorban Isten az Ő hatalmában és félelmetességében beszélt. Előttetek pedig Is-

ten, az Úr Jézus nagy-nagy szelídséggel, szeretettel, irgalommal áll — és nem is csipkebokor ég körülötte — hanem a tűz Szent Szívéből csap ki — és ez a tűz csupa szeretetláng. Igen, Gyermekeim, ti a szerető szívű Jézus előtt álltok — és Őt kell meghallgatnotok most három napon át.

II. Hogy fog beszélni hozzátok Jézus?

Kétféleképen. A fületeknek és a szíveteknek.

Amikor a fületek is hallja, akkor az Úr Jézus azokkal a szavakkal beszél hozzátok, amelyeket éntőlem fogtok hallani. A szívetekhez szól pedig, amikor itt vagy otthon, vagy a templomban valami szentet, valami jót sug a szívetek, hogy mit kellene megtenni vagy elhagyni — akkor azt az Úr Jézus mondja.

Azért nagyon kell figyelnetek arra, amit tőlem fogtok hallani, de még jobban arra, hogy mit sug szíveteknek a szerető Jézus.

III. Mózesnek le kellett vetni saruit — ez régi szokás volt, a nagy tisztelet jele. Nektek mást kell tenni. Három napra a szívetekből, eszetekből, lelketekből kivetni mindent, ami nincs összefüggésben a lelkigyakorlatos szent dolgokkal. Játékot, pajtást, olvasmányt, még a tanulást is elhagyjátok és ezen a három napon semmi mással nem foglalkoztok, mint azzal, amit itt mondunk nektek, amit otthonra feladunk és főként azzal, amit a szíveteknek sug a jó Jézus.

Hogy ezt még jobban megtehessetek, azért szépen megtartjátok azokat a külső dolgokat is, amelyeket a három napra meghatározunk nektek. (Itt megértetjük a napi rendet, az otthoni foglalkozást — a közös foglalkozást — mit kell elhozni, hogy kell viselkedni, hallgatni stb.)

IV. Kedves Gyermekeim, ez a három nap szép, gyönyörű szép nap lesz! Gondoljatok a hős katonákra, amikor ünnepélyes hadgyakorlatot kell tartaniok a legjobb, legdicsőbb, legjobban szeretett király előtt! Milyen boldogan vonulnak ki! Arcuk pirul, szemük tüzel, fegyvereiken csillog a napsugár, szívük dobog: oh de szép napjaink lesznek a királyi ünnepségen!

A lelkigyakorlat is ilyen ünnepi, királyi hadgyakorlat.

A Sátán a mi ellenségünk — Jézus a mi forrón szeretett, édes, szép, jóságos, dicsőséges királyunk. Mert Jézus előtt fogjuk három napon át gyakorolni azt, hogy hogyan kell küzdeni a Sátán ellen — hogyan kell harcolni Krisztus kis katonáinak a bűn, a rossz ellen. Minden tanítás végén egy-egy lelki fegyvert kaptok, amelyet majd megőriztek egész életetekre.

Befejezés.

Ilyen örömmel, ilyen boldogan, ilyen ünneplő szívvel kezdjük hát meg a lángoló szívű Jézus elé állva a lelki hadgyakorlatunkat. Hogy jól, szépen, nagy lelki haszunkra sikerüljön, kérjünk jó felfogást, erőt, szeretetet, buzgóságot, hősi elszántságot a Szentlélekistentől. Azért kezdjük a szent lelkigyakorlatot azzal, hogy leborulva — mint Mózes az égő csipkebokor előtt — kérjük a Szentlelket, jöjjön el hozzánk kegyelmeivel, kérjük buzgón fohászokodva: jöjj el Szentlélekisten!

I. Elmélkedés: Az ember rendeltetése.

(Alak: elmélkedés.)

Előgyakorlatok.

I. Képzeljük magunk elé az édes Jézust úgy, ahogy a Szentírásban lerajzolva látjuk. Szép, szelíd, az arca csupa jóság, a szeme csupa szeretet. Fáradtan lepihen — de nem alszik. Nyitott szemekkel néz — azzal a végtelen kegyes, kedves, kereső tekintetével és vár... Kire vár? — Tudja, hogy jeruzsálemi asszonyok gyermekekkel készüldödnék hozzá — és ezekre a kisgyermekekre vár. Az apostolok azt hiszik, már régen alszik... de nem — Ő ébren van és vár... Várja a gyermekeket. Képzeljétek szemeitek elé a gyermekekre váró édes Jézust és mondjátok Neki velem együtt:

II. Édes Jézus, ki oly szeretettel várod a gyermeke-

ket — engedd, hogy ebben a szent tanításban¹ megértsem és szívembe véssém azt, hogy Te, Jézusom, vársz reám. Azért vagyok a világon, hogy Istenemhez menjek, Őt megismerjem, szeressem, nála boldog legyek — mint ahogy a jeruzsálemi gyermekek is Hozzád mentek — Jézusom — Istenem, megismertek Téged — megszerettek Téged és boldogok voltak karjaidban. Hogy én is ezt akarjam — segíts rá kegyelmeddel, édes Istenem. Amen.

Folyamat.

I. Emlékezés.

Gondoljuk át mégegyszer, részletesen ezt a szép jelet. Jézus vár... Hol? Valahol a rejtekben — ahol a gyermekek nem látják, ahol még a tanítványok is azt hiszik, hogy alszik. Pedig Ő ott van és ébren van és vár... Kire? Gyermekekre. Kisgyermekre. Milyenekre? Olyanokra, amilyenek ti vagytok. Volt köztük előkelő jeruzsálemi asszonynak a kislánya és kisleánya, pompás piros-kékrózsaszín-sárga drága köntöskékben, díszes saruval lábainkon, illatosra megkent hajjal, ahogy akkoriban szokás volt. Bizonyára a jó anyák a legszebb ruháikat adták rájuk. De voltak nagyon szegény asszonyok szegény gyermekei is. Vállra vetett, kopott köntöskéknek széle kifeszlett, itt-ott nagy folt mutatta a rongy helyét, sőt volt olyan kis elhanyagolt is, akinek rongyos volt köntöse. Meztlábukra nem jutott saru — kócos hajukra nem jutott illatos kenőcs. De ezek is éppoly boldogan készülődtek, mert hisz a ruha mindegy, a fő, hogy Jézushoz mennek! Azután volt ott erős, hangos, birkózni szerető kislány, szerény, illedelmes, félénk kislány, most egyformán készül mindkettő. Volt ott aranyszínű, jó gyermek, de bezzeg akadt köztük pajkos, csintalan, sőt rossz gyermek is! Most, amikor hallják, hogy a jóságos názáreti Jézushoz mennek, ők is menni akarnak s megígérik, hogy jók lesznek, csak vigye el őket

¹ Gyermekek előtt — „elmélkedés” — „megfontolás” fogalmak helyett mindig a „szent tanítást” — használtam, mert a gyermek így jobban megérti.

is édesanyjuk. Voltak ott okos, értelmes gyermekek, akik megértették, hogy ahhoz a Jézushoz mennek, aki azt tanítja, hogy Ő a Messiás. Ismét voltak kis buták, akik nem értettek semmit, csak azt súgta a kis szívük, hogy azt a jószágos arcú, szelíd, kedves Jézust szeretik és Hozzá akarnak menni...

Lám, hányféle gyermek... Annyiféle, mint ahányfélék ti is vagytok. És Jézus mindegyikre vár...

Hogy készülődnek a gyermekek? Úgy, hogy másra most nem is gondolnak... „Jézushoz megyünk, — Jézushoz megyünk” — súgdolóznak és most semmi más nem fontos nekik... Máskor válogattak a ruhában, — most bánják is, hogy mit adnak rájuk — a fő, hogy eljussanak benne Jézushoz. Máskor indulás előtt enni kértek és mohón lesték, hogy mit kapnak... Most azzal sem törődnek, hogy kenyér vagy tészta az, amit a kezükbe nyomnak... csak induljanak már! Az egyiknek játék van a kezében. Anyja rá szól: „Ezt nem szabad magaddal cipelni, — vagy leteszed, vagy itt maradsz!” Persze rögtön leteszi, mert Jézushoz akar menni. A másik vállára anyja batyut tesz — mert ezek messze laktak — s a gyermek nem szívesen vállalja. De amint anyja azt mondja, hogy a nélkül nem jöhet vele, azonnal felkapja: „Szívesen cipelem, anyám, csak mehessek.” Lám, most *mindent* készek *el-dobni* vagy *felvenni*, csak eljussanak az édes Jézushoz...

A Szentírás nem írja le bőven, hogy hogyan mentek, de mi képzeljük hozzá a többbit... Biztosan csatlakozott hozzájuk pár gyermek, amikor látta a többbit. Talán volt a csatlakozók közt olyan szegény, árva, elhagyott utcagyerek, aki most boldog, hogy ő is mehet valakihez, aki szereti őt. Talán volt olyan, akit anyja nem vitt, nem küldött, — sőt talán a gőgös farizeusok közül való volt és vissza is tartotta — de ő mégis elsurrant hazulról kis szíve ösztönzésére és sietett Jézus felé...

Végre odaérnek. Először az apostolokhoz kell menniök. Az Úr Jézus tudta, — mert Ő mindent tud — hogy jönnek a gyermekek, és várta őket. Még nem jött ki, hanem hagyta, hogy *először az apostolokhoz* menjenek. És

amikor az apostolok eleinte ellenkeztek, akkor sem jött ki az Úr Jézus azzal, hogy: „Nem alszom, itt vagyok”, hanem az *apostoloknak szólt és az apostolokkal hívatta őket*: „Engedjétek hozzám a kisdedekeket” — mondotta. Miért? Mert azt akarta, hogy az apostolok vezessék hozzá a gyermekeket . . .

Most képzeljük el a gyermekeket Jézus körül . . . Először félenken húzódnak, de akkor észreveszik, hogy az édes Jézus szívből szereti őket és felbátorodva *hozzá szaladnak*. Most már *megismerik*, hogy ki Ő, — milyen Ő — mint szeret Ő . . . Nagy *tisztelettel* nézik, hallgatják, és *dicsérik* egymás közt sűgdosva: Jaj de kedves . . . de jósaős . . . milyen szép . . . hogy szeret minket . . . milyen jó itt lenni, ugye . . . *Megszeretik* nagyon, de nagyon . . . mindegyik közelebb akar húzódni . . . mindegyik kis *szolgálatot* szeretne tenni . . . Az egyik pici kezecskéjével törli le a az Úr sarujáról a port, a másik kisimogatja köntösének összegyűrődött ráncaait, a harmadik egy darabka tésztát szorongat és mindenáron oda akarja adni az Úr Jézusnak. Nem is akarnak hazamenni, szívesen itt maradnának, hogy *egészen az Ővé legyenek* . . . És amelyik a közelébe jut, térdére hajtja fejecskéjét vagy átkarolja lábait, vagy Szívére sımul — és olyan *nagyon, nagyon boldog*, amilyen még sohase volt, és nem is kívánna most semmit a világon, csak azt, hogy mindig így ölelje őt az édes Jézus . . .

II. Értelem: 1. Kifejtés.

Ha mindezt így végiggondoljuk, ugye búsan súgja a szívünk: „Ő, de jó volt azoknak a gyermekeknek, milyen kár, hogy nem éltünk akkor!” Pedig nem úgy van, Gyermekeim! Nem kár, hogy mi akkor nem éltünk, mert mindaz, ami azokkal a gyermekekkel történt, — sőt még sokkal több vár miránk is. Az Úr Jézus ma is él — ha nem is látjuk, mint ahogy otthon készülődve azok a gyermekek sem látták még, — él és ébren van az égben, az Atya jobbán és a templomban, az oltárszekrényben . . . Él és vár minket . . . Sőt nemcsak Ő, a második személy, hanem az egész Szentháromság Egyisten él, virraszt és

vár minket! *A mi életünk pedig nem más, mint készülődés az Istenhez.* Amint azoknak a gyermekeknek mindegy volt, nekem is mindegy, hogy gazdag vagyok vagy szegény, szép ruhám van vagy szegényes, finom kalácsot eszem vagy száraz kenyeret, nagyon okos vagyok vagy nincs sok tehetségem, fiú vagyok vagy leány, minden mindegy, a fő az, hogy megyünk a jó Istenhez, készülődünk a jó Isten felé. Még ha 100 évesek lennétek is (pedig hátha csak 60 évesek lesztek, sőt lesz olyan, aki csak húsz éves lesz vagy talán nemsokára, mint kisgyerek hal meg), de mondom, ha még 100 évesek lennétek is, az is kis idő és rövid életút az örökkévalósághoz képest. Ez az élet pedig arra való, hogy azon át a jó Istenhez menjünk, mint ahogy mentek Jézushoz a jeruzsálemi gyermekek. Azért vagyunk a világon, azért teremtet minket a jó Isten, azért tart életben, hogy hozzá menjünk. Csak ez fontos, más semmi sem fontos!

De hogyan menjünk, *miért* menjünk? Mit tanulunk erre nézve a jeruzsálemi gyermekek példájából? Az Úr Jézust megismerték, dicsérték maguk közt, tisztelték, nagyon megszerették, szolgálni akartak neki és boldogok voltak nála. Mi is azért élünk, hogy a jó Istent megismerjük, tiszteljük, dicsérjük, szeressük, neki szolgáljunk és nála örökre boldogok legyünk — vagyis üdvözlünk. Csak ez a fontos, kedves Gyermekeim — más semmi, de semmi! Nekünk az Istenhez kell menni — a szerető, a jó, a boldogító Istenhez — csak erre gondoljunk, csak ezt az utat nézzük. Amikor egy cél felé versenyt futtok — nem nézitek a fáradtságot, izzadságot, — átugortok az akadályon — csak elérjétek a célhoz. Így kell élni is — átugrani az akadályon — eldobni, ellökni, ami útban van (mint pl. a bűnrevezető dolgot) — felvenni azt, ami a célhoz segít és menni — menni — semmire se nézve, csak előre! — a célhoz: Istenhez.

De mégis kell valaki, aki segít, utat mutat a földön is. A jeruzsálemi gyermekeket vezette először az anyjuk — és azután Jézushoz bevezették őket az apostolok. Ismeretek egy legendát. Egy jeruzsálemi gyermekről szól, aki megszökött anyjától és inkább elment játszani, a helyett,

hogy Jézushoz ment volna. A történetét majd később elmondom — most csak annyit, hogy az engedetlen volt s nem is jutott el Jézushoz.

A szülők és szülők helyettesei (az iskolában a szülőt a tanító helyettesíti) vezetnek Istenhez. A szülőknek azért engedelmeskedni kell, mert ők Isten helyettesei. Csak akkor és csak abban nem kellene szótfogadni, ha nem akarának titeket Istenhez vezetni. Pl. ha valakinek olyan szegény, szerencsétlen apja volna, aki azt mondaná, hogy nincs Isten — nem kell templomba menni, nem kell a papokra hallgatni — vagy bűnös dolgot parancsolna (pl. lopni) — abban már nem kell szótfogadni. Ugye — a jeruzsálemi farizeus gyermeke is úgy tett — hogy nem hallgatott apjára akkor, amikor az az Úr Jézus ellen beszélt neki, és mégis elment egyedül az édes Jézushoz. De más mindenben engedelmeskedni kell a szülőknek, mert amit ők mondanak — az a munka, amit parancsolnak — az mind arravaló, hogy az engedelmesség útján Istenhez menjünk.

Másodszor ne feledjük, hogy az *apostolok vezették be* a gyermekeket is Jézushoz! Az apostolok utódjai a katolikus Anyaszentegyház papjai. Amit ők tanítanak a hitről — a parancsokról — szentségekről — azt *meg kell tartani*.

Ha ezen az úton mentek — az engedelmesség útján (megtartjátok a parancsokat, az Anyaszentegyház tanítását, a jó szülők intelmeit), akkor el is fogtok jutni az Istenhez.

2. Indokolás.

Ezt gyermekeim *meg kell* tenni. Nekünk jó (hasznos), ha meg tesszük — és kell is, muszáj is (szükséges) megtennünk, mert másképen mi fogjuk megkeserülni. Hogy *jó* megtenni és *jaj*, ha nem tesszük, arról magyarázat helyett elmondom nektek azt a kis legendát, amelyet már előbb említettem.

Volt egy gyermek, akit édesanyja hívott, kecsgetett: — „Gyere el, fiam, a jó názáreti Jézushoz. Meglásd, milyen szépen beszél . . . hogy fog szeretni téged . . . meg

fog áldani... gyere, kisfiam!" — De a gyermeket várta már a ház előtt settenkedve egy rossz pajtás, akivel tiltott játékokat szoktak titokban játszani. A gyermek húzódik — ürügyet keres: „Majd máskor menjünk — fáradt vagyok — dolgom van.” Mikor pedig látja, hogy kibújni nem tud — elszökik. A többi már indul, — megy — ott van már az Úr Jézus ölén — ő azalatt játssza titokban a csúnya játékot.

Telik-múlik az idő. Ugyanez a gyermek egyszer épp az utcán ácsorog, amidőn nagy néptömeget lát. Kíváncsian odaszalad és látja, hogy a sokat emlegetett názáreti Jézust viszik, mint — gonosztevőt... Ott áll pár gyermek félrehúzódva — szomorúan... Ezek azok, akik Jézusnál voltak, ismerik és szeretik Őt... A rossz gyermek azonban, akiről a legenda szól — nem volt ott akkor — nem ismerte meg Jézust — nem szerette meg. S azért most ő is a durva tömeg közé vegyül — ő is szitkozódva köveket dobál Jézusra és megsebzí szent oldalát a Szíve táján... „Ne bántsdl!” — kiált fel fájdalmasan egy másik gyermek és gyenge kezével megkapja a követ dobó kezét. Félrelökök... véres arccal bukik ki az út szélére. Ez volt az a gyermek, akit nem akartak Jézushoz engedni, de ő minden akadályt leküzdve elszökött és mégis Jézushoz futott akkor a többi jeruzsálemi gyermekkel...

Ismét évek — évtizedek multak... A jó gyermekből, akiről a mese szólt — Jézusnak buzgó tanítványa lett, elnyerte a mennyei koronát, örök boldogságot. Ugye hasznára vált, hogy akkor régen Jézushoz akart menni... A rossz gyermek gonosztevővé nőtt fel. Akasztófán halt meg és azután a pokolba jutott. Lám — jaj annak, aki nem akar Jézushoz menni. — Minekünk is hasznunkra, üdvünkre, örök jutalmunkra válik, ha egész életünkben arra vigyázunk, hogy Isten felé menjünk — bármily akadályon át is — bármit inkább elveszítve. — De kell is, muszáj is odamenni, mert ha Isten felé nem megyünk, akkor csakis a rossz útra térhetünk, amely a pokolba vezet.

3. Alkalmazás.

Istenhez kell tehát mennünk, Gyermekeim... Meg kell tehát Őt ismerni (a hittan buzgó tanulásáról), szeretni, dicsérni, fel kell keresni (ima és szentségek) és meg kell tartani a parancsokat (X. és V. parancsról röviden). Vagyis mindazt meg kell tenni és megtartani, amit az Anyaszentegyház tanít és amire a jó szülők intenek. Miben nem tartottuk meg eddig leginkább? (Gyakorlati példák az engedelmesség jegyébe állítva: Milyen jó dologban nem szoktál engedelmeskedni szüleidnek? Miben nem fogadsz szót a tisztelendő úrnak; talán misére nem szeretsz járni, a hittant nem tanulod stb.)

III. Akarat: Érzelmekre buzdítás és feltétel.

Az Úr Jézushoz, a teljes Szentháromsághoz készülődünk, ez az élet! Ugye egy kellemes vakációra a jó nagymamához vagy keresztszülőkhöz is milyen boldogan készültök! Hát még az Istenhez! Örüljünk és legyünk boldogok, hogy az Isten vár minket! Legyünk vitézek, hősök, mint a katona; előre! — nem riadok vissza semmitől — megyek az Istenem felé! Tűzzel, lelkesedéssel, kitartással, örömmel előre! Előre, hisz a szerető Isten vár és milyen jó is lesz egyszer az Isten ölén megpihenni!

Azért, hogy odajussunk, tegyünk erős feltételt. Egy szóba, egy jelszóba foglalom össze nektek s ez lesz az első lelki fegyver, amelyet a lelki hadgyakorlatból magatokkal visztek: *Engedelmeskedni!* Jézus és Egyháza tanításainak (parancsok — papok szavai) és a jó szülők intelmeinek. Amiben eddig nem engedelmeskedtetek, most jegyezzétek fel azzal az elhatározással, hogy ezentúl abban is engedelmeskedni fogtok, mert az engedelmesség útja vezet Istenhez. (Konkrét példák.)

Bef.: Imatársalgás.¹

Végül képzeljük magunkat újra a jeruzsálemi gyer-

¹ A colloquiumnál párbeszédesebb alakot használtunk, mert tapasztaltuk, hogy az nagyon a gyermek szívéhez szól s ez valamikép

mekek közé, Jézus lábaihoz. Beszélgessünk az Úr Jézussal, ahogy ők beszélgettek. Mondjuk:²

Jó Jézus, — itt vagyok nálad, hogy megismerjelek, milyen jó, milyen szent vagy — hogy szeretsz engem. Kérlek, segíts, hogy a mennyei Atyát is mindjobban megismerjem s egykor Hozzá is eljussak.

Jézus így felel: Gyermekem, — ha az én tanításomat megismered és megtartod, akkor a mennyei Atyát is meg fogod egykor látni. Mert az én tanításom vezet el Hozzá. Meg fogod hát tartani az én tanításomat?

Feleljük Jézusnak: Igen, Jézusom. *Engedelmességet* fogadok neked és a te földi helyetteseidnek. De látod, én gyenge gyermek vagyok és az engedelmesség néha oly nehéz. Ugye nem fogsz elhagyni és nem engeded, hogy letérjek a jó Istenhez vezető útról?

Jézus így vigasztal: Ne félj, amíg engem szeretsz és engem kérsz, addig nem hagylak el! Köszönjük meg Jézusnak. Köszönöm, Jézusom. Ezentúl mindig szeretni foglak s kérni foglak sokszor, hogy Te segíts az Istent megismerni, szeretni, Őt szolgálni és hozzá a mennyországba jutni. Amen.

ravezeti arra is, hogy a sugallatokra figyelve, beszélgessen imádság közben Istenével. De ha akarjuk, átalakíthatjuk egyszerű imádságos formára is így: „Jó Jézus, itt vagyok nálad, hogy megismerjelek, milyen jó vagy, milyen szent, hogy szeretsz engem. Kérlek, segíts, hogy a mennyei Atyát is mindjobban megismerjem s egykor Hozzá is eljussak. Azért engedelmességet fogadok neked és földi helyetteseidnek. Mivel azonban gyenge gyermek vagyok s az engedelmesség néha oly nehéz, Téged kérlek, hogy ne hagyj el és ne engedj letérni a jó Istenhez vezető útról. Én szeretlek Téged s Benned bízva, Téged kérlek, Jézusom, hogy Te segíts Istent megismerni, szolgálni s azáltal a mennyországba jutni. Amen.” Ugyanígy alakíthatók át a többi meditációnál adott párbeszédes alakú colloquiumok is.

² A gyermek ajkára adott szavakat előimádkozhatjuk és mondatonként utána mondathatjuk.

II. Elmélkedés: A teremtmények használatáról.

(Alak: elmélkedés.)

Előgyakorlatok.

I. E szent tanítás előtt képzeljünk magunk elé szegényes, de tiszta ácsműhelyt. Egy szép gyermek dolgozik benne... Aranyos haján megcsillan a beszűrődő nap-sugár — gyönyörű szemeiből még fényesebben sugárzik a szeretet. A kis Jézus az... Valamin dolgozik — valamit készít... És most szedi hozzá össze, ami kell... Fát — vasat — szegeket — ragasztót... Azután veszi az eszközöket: fűrész — ráspolyt — kalapácsot. Most dolgozni kezd... Mindenből pontosan annyit szab, amennyi kell... Mindig egészen okosan azt az eszközt veszi kezébe, amelyik épp kell... Nézzük a kis Jézust és kérjük Őt így:

II. Édes Jézusom, megfigyelve, hogy Te hogy teszel mindent, kérlek szépen, segíts meg arra, hogy ez alatt a szent tanítás alatt én is megtanuljam azt az okosságot, hogy mindent úgy tegyek és úgy használjak, ahogy az a legjobb üdvösségem elnyerésére. Amen.

Folyamat.

I. Emlékezés.

A kis Jézust figyeljük meg... Mit csinál? Dolgozik. Vajjon min is dolgozik? Azon, amit Szent József adott neki. Ő tudja, hogy Szent József most mint nevelőatyja az Isten helyettese és azért, ha azt teszi, amit Szent József mond, akkor a mennyei Atya akaratát cselekszi.

Hogy dolgozik a kis Jézus? Úgy, hogy neki csak az fontos, amit el kell végeznie és azért figyel, hogy mindig azt vegye a kezébe, aminek segítségével szépen és pontosan elkészül a rábízott feladat. Csak akkor ül le megpihenni, amikor érzi, hogy a pihenés után majd jobban fog dolgozni.

A Szűzanya kijön és uzsonnát hoz a Jézuskának. El-

fogadja szeretettel, hálával és annyit eszik, hogy a munkához elég ereje legyen.

Lám, mindent ahhoz mér, amit a feladat elvégzése kíván tőle. Az anyagot is pontosan ahhoz méri... Olyan deszkát hoz ki, amelyik alkalmas — hosszát, szélét pontosan leméri. Nem azt nézi, hogy szemre melyik szebb, hanem hogy melyik *jobb* ahhoz, amit megcsinálni akar. A szögek közül is az alkalmasakat keresi ki. A vékonyat könnyebb beverni, de neki *jobb* az elkészítendő dologhoz a vastag és azért azt veszi, nem bánja, ha nehéz is lesz dolgozni vele.

Igy tesz a kis Jézus még a rábízott legkisebb munka elvégzésénél is.

II. Értelem: 1. Kifejtés.

Ha a kis Jézus a legkisebb feladatnál is így tesz, — mennyivel inkább kell nekünk a legnagyobb feladatnál így cselekednünk!

S mi az a legnagyobb feladat? Az, amiről az első tanításban beszéltem nektek: hogy a mennyei Atya akaratát teljesítsük, vagyis engedelmeskedjünk és így a mennyországba jussunk. Ez a főfeladat — az örök feladat, hisz örökkévaló boldogságunk függ ettől! Ezt a feladatot jól kell megoldani. Hogyan? Ahogy a kis Jézusnál látjuk még kis dologban is ott a műhelyben. Mindent a feladathoz kell hozzámérni: jó ez ahhoz, amit akarok? Mi kell — mennyi kell — s hogy kell azt használni, hogy a feladatomat — vagyis célomat elérjem vele? Céлом az, hogy üdvözljek. Ez a cél — ez a feladat — ez az egyetlen fontos. Minden mást, ami a világon van — étel, ruha, pénz, jólét, munka, pihenés, könyv, tanulás, pajtás, testvérek, szülők... mindent, mindent ahhoz kell mérni, hogy ezek segítségével a mennyországba jussak.

A Jézuska nem azt nézte, hogy melyik a szebb, a könnyebb — hanem hogy melyik *kell* a feladatához. Nekünk is azt kell nézni mindenben: hogy alkalmas-e örök feladatunkhoz. Mikor a kis Jézusnak korhadtt fadarab került a kezébe, amelyikről tudta, hogy csak elrontaná az egész

munkáját — azt eldobta. Mikor gyerekek jöttek és játszani hívták — azokat elküldte, hogy most a munkában ne zavarják. Nekünk is mindent félre kell dobni — nekünk is mindenkit el kell küldeni, ami és aki zavar, akadályoz abban, hogy a mennyországba jussunk.

2. Indokolás.

Miért van ez így, Gyermekeim? Ennek így kell lennie, mert a feladatot, a célt csak akkor teljesíthetjük, ha mindent ahhoz mérünk. Így van ez mindenben — figyeljétek csak meg. Ha édesanyátok édes tésztát süt, mindent kimér hozzá. Pontosan a lisztet, hogy mennyi, azt is tudja, hogy hány tojás kell. Dekaszámra leméri hozzá a vaját, a cukrot — figyeljétek csak meg. Ha sót adtok oda vagy ecetet, vagy akármi más jót (pl. csokoládét, befőttet, de olyat, ami nem abba a tésztába való), akkor azt félre teszi. „Vidd el, kisfiam,¹ — ez most nem kell, elrontaná azt a tésztát, amelyiket csinálni akarom.” Vagy nézzétek a gyógyszerészt. Maga elé teszi a receptet és egy igen finom kis mérlegen mindent kimér, amit összekever. A világért nem kever mást bele, mint ami elő van írva, — hisz az még halált is okozhatna! — Sokszor kellemes, kedves, szép is az, ahogy mindent a célhoz kiválasztunk. Figyeljétek csak meg a kisleányokat, milyen élvezettel keresik ki a színes selyemszálak közül azt a színt, amelyik ahhoz a virághoz kell, amelyiket hímezik a kézimunkájukon. Vagy a festőt. Milyen gyönyörködve válogatja és keveri épp azt a színt a különböző festékgombokról, amely neki a képhez kell. Az Isten is milyen csodás bölcseséggel választja ki és méri ki mindenhez az eszközt. A növénynek annyi vizet és annyi napsugarat ad, amennyi épp szükséges a növekedéshez. A legkisebb bogárka is valami célt szolgál. Vagy nézzük a mi testünket. A szem — a fül — a gyomor — mindegyik épp arra alkalmas, amire rendelve van: a látáshoz, halláshoz, emész-

¹ A megszólításban fiút veszünk mindenhol; ha leányoknak tartjuk, csak a megszólítás változik, a tartalom lényegesebb érintése nélkül.

téshez. Milyen isteni bölcseséggel választ, válogat ki mindent a céljához mérve az Isten! És nekünk ne teljék örömünk abban, hogy mindent ahhoz válogatunk ki, ahhoz mérünk, ami a gyönyörűséges mennyország elnyerésére alkalmas és jó?!

Egy kis mesét mondok el, hogy még jobban lássátok, mennyire javunkra válik, ha nem azt válogatjuk ki, ami nekünk tetszik, hanem azt, ami a feladathoz szükséges. Elmondom nektek az aranyhegedű meséjét. Volt egyszer egy ország, úgy hívták, hogy szomorú ország — mert abban mindenki sírt, valamilyen gonosz varázslat folytán. Az öreg király is siránkozva ült kint a tornácán, amikor egy toprongyos, kiéhezett ember állt eléje. Egyik kezében aranyhegedű, a másikkban egy fáról tépett, tüskés ág — és így szól a királyhoz: Uram, király, neked adom ezt az aranyhegedűt és tüskéságot. Ha a három fiad közül valamelyik koplalva és rongyosan — mint én — három nap és három éjjel járja az országot és ezzel a gallyal hegedül az aranyhúrokon, felvidul tőle országod népe. — Csodálkozik a király, hiszi is, nem is, de azért elfogadja az ajánlékot. Meg is ajándékozza a különös embert (bár még nem tudja, hogy ő a Jószellem, aki meg tudja törni a varázslatot) és hivatja titkon a legidősebb fiát. Megmond neki mindent és rábízza az aranyhegedűt.

A fiú el is indul, de — szégyenli a toprongyos ruhát. Felöltözik szépen és úgy indul el. Azonban hiába pengeti a húrokat, nem szólal meg a hegedű kezében. Haragosan viszi vissza atyjának: becsapott az az ember, meg se szó-lal ez a hegedű! — Búsul a király, de azért hivatja a kö-zépső fiát is és arra bizza a titkot. Az el is indul az arany-hegedűvel, toprongyosan. De visz ám a tarisznyájában elemózsiát, netalán éhenvesszen az úton. S lám, az ő kezében sem szólal meg a hegedű. Visszaviszi haragosan s a bánatos király most legkisebb fiára bizza. Az elindul toprongyosan — elemózsia nélkül. De ahogy felveszi a vo-nót — megszűrja a tüske. Megmérgeződik, eldobja és a maga eszével okoskodva aranyvonót csináltat, hogy azzal majd még szebben fog szólni. De bezzeg meg sem szólal

az aranyhegedű. Sír is, haragszik is az ősz király, — de akkor előlép a mostoha fia: Megpróbálom én! (Ugyanis a kis királyfi elárulta neki a titkot.) Veszi a hegedűt — előkeresi az eldobott tüskés ágat — s éhesen, rongyosan — vérző ujjakkal huzogatja a hegedűjét. És az szől-szól csodaszépen — a varázslat megtörik, a síró emberek kacagnak, a szomorú országból boldog ország lett. Persze a koronát és királyságot a három édesfiú helyett a mostoha-gyermek kapta meg, mert ő törte meg a varázslatot. Mivel? Azzal, hogy nem nézte, mi szép — mi könnyű, — mi nem fáj — hanem csak azt, hogy mi és hogyan kell a kapott feladathoz.

3. Alkalmazás.

A mi feladatunk: Isten akaratát teljesítve a mennyországba jutni. Mindent, ami a földön van, úgy kell használni, hogy ehhez a feladathoz mérjük. Mindent: ételt, ruhát, pénzt, játékot, stb.-t. Amikor Isten akarata, hogy egyem (étkezés idején és amikor pl. szüleim adnak valamit), akkor és azt eszem. Amikor Isten akarata ellen van (pl. nem az enyém, vagy szüleim megtiltották, hogy egyem) akkor nem eszem. Azt a ruhát veszem fel, amit Isten ad szüleim által és nem nyafogok, durcáskodom másként. — Azzal és akkor játszom, amikor Isten akarja — vagyis, amikor szüleim, tanítóim engedik s amivel szüleim engedik — mással és máskor nem, mert az már nem Isten akarata. A jó gyermekkel barátkozom, mert a jót Isten is szereti. A rossz gyermekkel, aki bűnre tanít vagy csábít, nem cimboráskodom, mert ez nem tetszik Istennek. — A szép, okos, jó könyvet olvasom, mert az is előre segít a mennyország felé. A csúnya könyvet, rossz könyvet és ujságot kezembe nem veszem — mert az el akar csábítani Istentől s így eltéríti a mennyországba vezető útról. Tanulok és dolgozom, mert a kötelességteljesítés Isten akarata. De nem dolgozom pl. akkor, amikor az nem Isten akarata (vasár- és ünnepnap).

Lássátok, így kell mindent ahhoz mérni, hogy előre vigyen az üdvösségre vezető úton. Tehát ne azt nézzük, hogy mi tetszik, mi kellemes, mi könnyű, mit szeretnénk

— hanem csak azt, hogy mi az Isten akarata, mert azzal jutunk az égbe. Ha betegek vagyunk, ne irigyeljük az egészségest. Gondoljuk: Isten tőlem betegséget akar, mert én így jutok a mennyországba. Ott majd egészséges leszek örökre! — Ha szegény vagyok, talán sokszor éhezni is kell, belenyugszom s nem irigylem a gazdagot. Jézus megmondta, hogy a szegény könnyebben jut az égbe; ha gazdag volnék, talán letérnék az égbe vezető útról. Azért jobb nekem így, nem vágyom a gazdagságra, majd gazdag leszek az égben! — Ha nehezett kell dolgoznunk, akkor is azt gondoljuk: Nem irigylem azokat, akik könnyen élnek, mert engem a nehéz munka útja visz az égbe!

Tehát *először* is mindenbe nyugodjunk bele — mert amit Isten nekünk ad, megenged, az az Ő akarata és az visz minket az égbe, s ne legyünk válogatósak, hogy csak a szépet, gazdagot, könnyűt keressük ki.

Másodszor mindent, ami a világon van (étel, ruha, stb). úgy és annyira használjuk, ahogy azt nagy feladatunkhoz hozzámérjük. Amikor szabad enni, eszem — amikor helytelen volna (pl. torkosság), nem eszem. A ruhát használom, mert azért kaptam — de nem hiúskodom benne, mert nem arra adta szüleim által az Isten. — Vidáman játszom, mert az is kell, hogy felüdüljek a munkához — de azt vagy akkor, ami vagy amikor tilos — nem játszom. Mindent Istenért és a mennyországért. Azért dolgozom, játszom, eszem, ruházodom, amikor kell s azért mondok le ugyanezekről, amikor nem szabad. Mindent Istenért! Érte használom fel jól egészségemet, erőmet, okosságomat, vagyonomat. Viszont érte megnyugszom abban is, ha beteg, gyenge, tehetségtelen, szegény vagyok.

Igy tettem eddig? Mi az, amiben nem tettem így, amit nem szoktam Isten akaratához mérni? Talán a játék ideje? Talán a pajtások megválogatása? Talán az étel, vagy a ruha? Talán durcás és elégedetlen szoktam lenni, ha valami nem úgy van, ahogy én szeretném? (Gyakorlati példákkal lehet jobban részletezni.) Talán valamelyik testrészemet nem arra használtam, amire való? (Pl. a kezemet nem munkára, hanem verekedésre, stb. Ide lehet bele-

kapcsolni a VI. parancs megértésére való előkészületet is.) Ha már a mester is megbünteti inasát, amikor a rábízott anyagot, eszközt rosszul használja, elrontja — mennyivel jobban büntet Isten, ha rosszul használtuk azt, amit az Ő jósága adott! Rettegünk ettől az elszámolástól!

III. Akarat: Érzelmekre buzdítás és feltétel.

Kedves Gyermekeim — vágyódjunk szeretettel Istenhez az égbe... Milyen jó is lesz ott! — Mit bánjuk a földi dolgokat! — Mi a földön is csak Jézust nézzük és Őt szeretjük... Úgy akarunk tenni mindent, mint Ő... Mert mi szeretjük Őt és Hozzá vágyódunk az égbe... Azért lenézzük, kinevetjük, lekicsinyeljük a földi dolgokat: nekünk nem ez a fontos, legyen itt bárhogy, bármi — csak az eget nézzük! Nem vagyunk férgek, akik a földön csúsznak, hanem madárcák, akik az ég felé repülnek! *Mindezt Istenért és a mennyországért!* — ez lesz jelmondatunk.

Amit eddig helytelenül használtunk a földön (pl. ételt torkosságra, ruhát hiúságra, játékot kötelességmulasztásra, pajtást rosszkodásra), azt most megjegyezzük és feljegyezzük, hogy ebben megjavuljunk. És amiben eddig nem akartunk megnyugodni (szegénység, betegség, nehéz munka, szüleinknek valamelyik parancsa), abban ezután megnyugszunk, mert az is *Istenért és a mennyországért* van! Igérjük ezt meg a műhelyben dolgozó kis Jézusnak.

Bef.: Imatársalgás.

Jézusom! — Te is csak azt nézted, hogy mindent úgy tégy, úgy használj, ahogy azt a mennyei Atya neked feladta. Meg akarom Tőled tanulni, hogy én is mindig a mennyei Atya akaratát nézzem és mindig ezt a feladatomat szolgáljam, hogy eljussak Hozzá az égbe. Kérlek szépen, taníts meg rá, segíts meg rá!

Jézus örömmel felel: Ez a legkedvesebb, amit tőlem kérhetsz. Úgy örül a Szívem, amikor jó gyermekek mellett sorakoznak a mennyei Atya akaratának elvégzésére.

Állj mellém te is és maradj mellettem — én segíteni foglak.

Köszönjük meg Jézusnak: Köszönöm, kis Jézus, és ígérem, hogy mindig Téged figyelve melléd állok és mindig is melletted maradok. Amen.

III. Elmélkedés: A bűnről.

(Alak: elmélkedés.)

Előgyakorlatok.

I. Képzeljetek, Gyermekeim, magatok elé — az őszö-vetségi régi időkből — egy deli, szép ifjút. Arca fehér és rózsáspiros, sötét szemei ragyognak, mint a csillag, karcsú, magas, daliás az alakja — csupa erő és szépség. Giezi a neve, Elizeus próféta szolgája. Ott áll a próféta előtt — az kérdezi — s Giezi egy súlyos, bűnös dologban nagyot hazudik. A próféta ránéz — egy pillanat — és íme! — Giezi összegörnyed, fájdalom szalad át rajta, fehér bőre felpattogzik és ezer és ezer csúf sebben egy pillanat alatt tele lesz fehér varral és folyik belőle a geny minden oldalról... Haja megszárad, mint a tüske, szempillái össze-
ragadnak a genytől, húsa sok helyen kimarva, hogy ki-látszik belőle a csont... borzasztó! — egy pillanat alatt bélpoklos lett a legszörnyűbb módon. A szép ifjú a leg-undokabb nyomorék... Bélpoklos... Egy pillanat alatt... Nem rettenetes?! De még rettenetesebb, hogy ez velünk is megtörténhetik! Hogyan? Majd elmondom, de előbb tér-deljünk le s imádkozzunk a jó Istenhez, hogy megértsük ezt a veszélyt s azáltal megmeneküljünk attól.

II. Mennyei Atyám — édes Istenem... borzadva lá-tom, hogy egy bűn miatt mily borzasztóan büntethet igaz-ságos kezed. Elrettenve borulok le előtted, jóságos Uram, és könyörögve kérlek, hogy most e szent tanítás alatt úgy lássam be a bűn rütségét és annak borzasztóságát, ami a bűn által történik velünk, hogy a bűnt örökre megútáljam és soha többé el ne kövessem. Amen.

Folyamat.

I. Emlékezés.

Gondoljuk át, Gyermekeim, mégegyszer, amit az előbb elmondtam és ami nem mese volt, hanem igaz történet az ószövetségi bibliából. Milyen volt Giezi? Szép — fiatal — erős — kedves — egészséges. És milyen lett? Undok, csúf, genyes sebekkel borított tetőtől-talpig. Megtört fényű szemei alig látszanak ki a genytől összeragadt szempillákból... Bőre csupa nyitott seb, haja kiszáradt, húsa összemarva és folyik belőle az útalatos nedv... fogai kiállnak szájából, mert ajkainak húsát lemarta a poklosság — teste majdnem összeroppan a betegségtől, gyengeségtől... És mennyi idő alatt történt ez, Gyermekek? Egy pillanat alatt... Egyetlen pillanat alatt!... És mi okozta?... A bűn... Egy bűn... Rosszat tett s abban a pillanatban mily borzalmasan megváltozott... (A poklosság útalatosságát lehet hosszabban kiszínezni.)

II. Értelem: 1. Kifejtés.

a) Azt hiszitek, veletek nem történhetik ez meg?... Nemcsak hogy megtörténhetik, de — sajnos! — már meg is történt. Nem a testeteken történt, szemmel láthatólag, hanem a lelketeken, a szíveteken, és ez még sokkal borzasztóbb.

Hogy a lélek milyen szép, milyen gyönyörűsége — azt el sem lehet mondani. A legszebb rózsza, a legfényesebb gyémánt, a legragyogóbb csillag, a legszebb díszbe öltözött királyfi szépsége mind semmi ahhoz képest, amilyen szép a lélek. Majd a másvilágon fogjuk csak látni! Tiszta — szép — hófehér — ragyogó — üde — erős — diadalmas — dicsőséges a mi lelkünk, Gyermekeim! Még az angyalok — még maga a jó Isten is gyönyörködve nézi.

De jöjjön csak egy bűn, csak egyetlenegy halálos bűn — jaj, csak egy pillanat! — és abban a pillanatban mindennek vége! Giezi poklos testének minden csúfsága és undoksága semmi ahhoz képest, amilyen né a lélek válik akkor, amikor elkövette a halálos bűnt.

Képzeljétek el még egyszer a belpoklosságot, ahogy

elmondtam. Ilyen borzalmasan elrútítva, mintegy genyes sebektől beborítva, összemarva, elundokítva áll a lélek egy pillanat alatt Isten előtt. A mennyország, az angyalok, a szentek irtózva és utálattal fordulnak el: Jaj... ne is nézzünk oda — ott egy lelki belpoklos áll!

Ki tudja... szegény Gyermekeim — ki tudja, hányan ültök most itt előttem ilyen borzalmas lelki belpoklosságban!

b) Egy kis elbeszélést szövök most bele a tanításba. Egy hatalmas, gazdag királynak egyetlen fia volt — egyetlen örököse. Övé volt a király egész szíve, egész szeretete — őrá várt a korona — az ország — minden örökség. A király észrevette, hogy egy belpoklos, utálatos tekintetű ember settenkedik a kastély körül. Kisfia kíváncsiszkodott, a király óva intette: ne menj közelébe! De a gyermek nem hallgatott rá — közelébe ment — megkapta a poklosságot. Midőn királyi atyja meglátta — képzeljétek! — utálattal fordult el tőle. „Nem tudlak nézni — menj innen, átkozott!” A fiú sirva borult eléje: „Atyám — nem ismersz?!” „Nem! Az én fiam szép, egészséges gyermek volt. Ez egy belpoklos nyomorult itt előttem. Távozz! Nem vagy a fiam.” Kitagadta. A fiú az utcára került. Hallotta, hogy zárul be mögötte az atyai ház kapuja — hogy veszt el vele mindent: országot, trónt, pompát, örökséget, szerető jó atyát, szülői szívet, szeretetet — mindent, de mindent... Kitaszított, árva, koldus, nyomorult lett, aki mindenét elvesztette... A belpoklos csábító kaján kárörömmel várta: „Gyere most közénk, a városon kívüli szemétdödrökbe, a poklos koldusok közé...”

2. Indokolás.

Mindezekből láthatjátok tehát, Gyermekeim, hogy igenis a halálos bűn a legrosszabb dolog a világon, és attól inkább kell félnünk, mint bármitől.

a) Mert ugye a halálos bűn által nemcsak hogy egyszerre utálatossá változik át lelkünk, hanem b) abban a pillanatban el is veszünk mindent. Abban a pillanatban kitagad a mennyei Atya: nem vagyunk már a gyermekei. Bezárul mögöttünk a menny: nincs már oda semmi jus-

sunk, annak boldogságából, dicsőségéből, jutalmából semmi sem vár ránk — elvesztettünk mindent... Kivetett, kitagadott, koldussá lett árva nyomorultak lettünk...

c) Csak egy valaki várja és ismeri lelkünket attól a pillanattól kezdve. Ki? A Sátán... Ővének ismer már és vár, hogy a halál után elvigyen a pokolba... És mindez egy bűn — egy halálos bűn miatt!

d) Gondoljatok Ádámra — ő is egy bűn miatt vesztette el a Paradicsomot. De főleg gondolatok a vétkes angyalokra. Milyen gyönyörűséges, tiszta, ragyogó, fényes — dicsőséges lelkek voltak... Egy bűn! — és ördöggé váltak.

e) Angyalból ördög — hasonló a ti gyermekszívetek sorsa is, ha halálos bűnt követtek el. Angyalszépségből és angysorsból ördögrútságba s ördögsorsba kerültek bele — egy szempillantás alatt!

f) De ez még mindig nem elég... A bűnnek, ennek a lelki poklosságnak még egy borzasztó oldala van. Hogy jobban átérezzétek, tovább szövöm az előbbi kis történetünket.

A kitaszított és poklossá lett gyermek egyszer csak látja, hogy gyászlobogó leng a királyi váron. Mi az?... Meghalt a király... Szívébe nyilal a fájdalom... A király... Az atyám... Akit annyira szeretek... Meghalt!

De még szívettépőbb hírt hall: „A fia miatt halt meg a király.” A gyermek felzokog... Nem bír a szívével... Rohan a ravatalhoz... A királyhoz hű nép átkot kiált azonban feléje: „Itt a gyilkos... Érte — miatta halt meg a király!” — S valóban... A király gyógyírt akart készíteni a poklosság ellen a saját véréből. Szolgáinak megparancsolta, hogy üssék, ostorozzák, hasogassák fel a testét. „Vér kell nekem, — szólott — sok vér, a saját vérem, hogy abból készítek gyógyírt kitagadott fiamnak.” Csupa sebbé marcangolták testét... Nem bírta a kint: belehalt. S most ott fekszik a ravatolon szétroncsolt testtel, elfolyt véréből merevfehéren — holtan. De a sebeknél is kínosabb az a fájdalom, amely az arcán látszik. Az a borzasztó szívfájdalom, amit elvesztett fiáért szenvedett... Nem-

csak azért halt meg, mert elfolyt a vére — de azért is, mert a fájdalomtól megszakadt a szíve.

A szerencsétlen bélpoklos gyermek elrettenve látta. Minden seb mintha kiáltozott volna: Gyilkos! Gyilkos! Te voltál a gyilkosa. Miattad halt meg... Miattad! Miattad!

A gyermek nem bírta... Eszméletlenül roskadt össze a holttest előtt. Poklossága fájdalmainál is jobban fájt az, hogy miatta halt meg atyja, akit annyira szeretett.

3. Alkalmazás.

Gyermekeim... gondolatok az Úr Jézus holttestére a kereszten, sebes testére, átszúrt Szívére... Miattatok — Miattunk... Ha egy halálos bűnt követtek el — abban a pillanatban okai lesztek Jézus halálának... Rátok kiált minden vérző sebe és átszúrt Szent Szíve: Ezért a bűnért... éretted!... Ime — ezt okozza a bűn! Igen, ezt okozza a bűn, *akarjuk hát*, jó Gyermekeim, a bűnt meg-
útálni — örökre meggyűlölni.

Azért gondolkozzunk csak, Gyermekeim... nem vagyunk-e mi is bélpoklosok? Nem vagyunk eltaszítva Istentől? Nem vagyunk okai Jézus halálának?

Sajnos — bizonynyal lesz közületek nem is egy, akinek azt mondja a lelke: De igen! Akinek elszörnyűködve kell elgondolnia, hogy milyen borzasztó útálatosság, milyen bélpoklosság van benne belül. Akinek sírnia kellene, mert kitaszított az égből — elfordul tőle útálatlalt az egész menny és a Sátán kárörömmel várja... Akinek szól az Úr Jézus átvert Szíve: Érted kellett meghalnom — ezért a bűnért... te vagy az oka.

Gondolkozzunk csak... Otthon... a szobában — a kertben — az ágyban... az asztalnál... Szüleimmel, testvéreimmel szemben... Az utcán... az iskolában... a játszóhelyen... a mezőn... munkaközben... játék közben... a pajtásokkal... Templomban... mise alatt... ima alatt... Mennyi bűn!... És — jaj! — talán halálos bűn is akad ott... Misemulasztás... bőjtmegszegés... csúnya káromkodás... lopás... a szülőknek talán súlyos megbántása... talán szemérmetlen gondolat, beszéd, játék... Jaj nekünk, ha halálos bűnre akadunk! — Jaj ne-

künk — mert akkor tudjuk, hogy számkivetett, koldussá lett, Jézus gyilkosává lett belpoklosok vagyunk... S ha így van, mit tegyünk? Megbánni — megbánni és megjavulni! — Megtisztulni a szentgyónásban és azután alaposan, egészen megjavulni.

Gondolkozzunk, mik voltak a halálos bűneink... Melyik csábít a jövőben is legjobban... (Példák felsorolása: talán nem szeretsz misére járni... talán van egy pajtásod, akivel csúnyákat beszéltek... talán megszoktad a káromkodást stb.) Gondolkozzunk csak jól, melyik bűn nekünk a legveszélyesebb, s ígérjük, hogy a veszély ellen derekasán küzdeni fogunk a szentgyónás után.

III. Akarat: Érzelmekre buzdítás és feltétel.

Féljünk és rettegjünk a bűntől. Ugye irtóztok a belpoklosságtól? Úgy irtóztatok a bűntől is, úgy utáljátok meg... Jaj nem — nem akarok olyanná lenni. Világért sem... soha többé!

Sajnáljuk, hogy mit veszítettünk el a bűn miatt... Mennyi szépséget, örömet az égben... Azt a csodaszép mennyországot... A minket váró fényes koronát... Az angyalok kedves társaságát... De magát az Istent is... Elfordul — kitagad — már nem szeret... Elvesztettük Jézusunk Szívét... Ó — sajnáljuk, sajnáljuk veszteségünket.

Nézzünk Jézusra... vérző sebeire, töviskoszorús homlokára — fájdalmas szemeire, átszúrt Szívére. Mi vagyunk az oka — bánjuk, szívünk mélyéből bánjuk a bűnt, jó Gyermekeim.

De azért egy valaminek örüljünk is és adjunk hálát érte. Örüljünk annak, hogy még jóvá lehet tenni, hogy meg lehet tisztulni. Emlékeztek az Evangéliumban, hogy örült a belpoklos, amikor az Úr Jézus egy pillanat alatt megtisztította! Titeket is így fog megtisztítani s mindent, amit elvesztettetek visszaadni — a szentgyónásban. Örüljünk, — adjunk hálát — készüljünk boldogan a szentgyónásra, a feloldozás pillanatára (amikor gyónás után a pap keresztet vet rátok), amely pillanatban megtisztultok a lelki belpoklosságtól.

Azért határozzuk el erősen, hogy nagyon megbánjuk bűneinket, nagyon jól készülünk a szentgyónásra, nagyon őszintén fogunk gyónni.

De ez nem elég. Határozzuk el, hogy gyónás után megjavulunk s erősen fogunk ott küzdeni, ahol a bűnveszély fenyeget. Például . . . (Példák: azzal a pajtással nem játszom, aki illetlenségre csábít; vasárnap korábban kelek, hogy le ne késsem a misét stb. Több ilyen praktikus példát a gyermekéletből.) Vessétek szívetekbe ezt a jelmondatot: *Félni a bűntől!* — Inkább meghalni, mint vétkezni.

Bef.: Imatársalgás.

Befejezésül képzeljük magunk elé az Úr Jézust, ahogy az Evangéliumban látjuk. Ott áll szelíden, szeretettel. Részvétellel, sajnálkozva néz ránk . . . És mi vagyunk az a belpoklos, aki letérdel eléje és könyörög: Jó Jézus . . . megútáltam poklosságomat . . . félek rútságomtól . . . félek attól, hogy mi vár rám, ha így kerülök a túlvilágra . . . Jaj nekem . . . Irgalmazz nekem!

Jézus ránk néz és felel: Gyermekem — látom, hogy a bűnt megútáltad és félsz tőle. De másért nem bánod bűneidet?

— Ó igen — feleljük neki . . . Bánom, jó Jézus, Érted . . . Mert látom sebeidet . . . szenvedő arcodat . . . átszúrt Szívedet . . . Mert Téged bántottalak meg bűnnel, azért számom és bánom azokat . . . Soha-soha többé nem teszem s meg akarok javulni irántad való szeretetből. Csak egyet kérek: tisztíts meg engem . . . mondd, mit tegyek, hogy megtisztuljak?

Jézus újra felel nekünk: Készülj el, Gyermekem, jól a szentgyónásra, őszintén gyónj meg, tartsd be jófeltételeidet és megtisztulsz és újra enyém leszel. Amen.

IV. Elmélkedés: A pokolról.

(Alak: érzékek alkalmazása.)

Előgyakorlatok.

I. Gondoljunk el egy nagy, nagy tengert — amelynek partjai sem látszanak, olyan végtelenül nagy. De a tengerben nem víz van, hanem tűz. Csupa égető, fojtó, füstöt árasztó, rettenetes láng az egész tenger. A lángok közt égő bélpoklosok jajgatnak és rettenetes arcú ördögök átkozódnak. Ez a borzalmas tűztenger a pokol. Képzeljük, hogy annak szélén állunk s az Úristen az égből odamutat: Vigyázz, Gyermekek, a te helyed is itt lesz, ha nem élsz úgy, ahogy én parancsolom!

II. Kérjük könyörögve, félő, alázatos esdekléssel a jó Istent, adja kegyelmét, hogy ne jussunk valahogy erre a szörnyű helyre. — Irgalmas Istenem — félve és remegve látom a pokol lángjait. Kérlek szépen, segíts szent kegyelmeddel, hogy büntetésedtől rettegve a bűnt soha el ne kövessem s így ne jussak a rettenetes helyre, amellyel isteni igazságod a bűnösöket bünteti. Amen.

Folyamat.

Emlékezzünk mégegyszer jól vissza a tűztengernek, a pokolnak képére, hogy elrettenjünk attól. Vegyük csak sorra, Gyermekeim, hogy mit látunk — hallunk — szaglunk — ízlelünk és érzünk ott.

I. Érzékek: Látás.

Látjuk először is a borzasztó lángokat. Ugye már akkor is megijedtek, ha a tűzhelyből kicsap a láng. Hogy jajgatnak, sírnak a gyermekek, amikor égő házat látnak. A bolondok házában nem egy szegény örültre azt mondják a doktorok: „Nem volt soha semmi baja — okos, épeszű volt. De egyszer kigyulladt feje fölött a ház — és ahogy a lángokat megpillantotta, a rémülettől megbolondult.” Ha már a földi tűz láttára el lehet veszteni az ésszt — milyen szörnyű lehet a pokol lángját látni.

Hát még a benne égő szörnyű alakokat! Mikor ti még bölcsőben voltatok, akkor írták meg a magyar ujságok, — szüleitek emlékeznek is rá — hogy Ökörítő faluban a nagyleányok, legények bezárkóztak egy pajtába és táncoltak tiltott időben. Ugye ez nagy bűn volt? Akkor is tüzzel büntetett az Isten. Kigyulladt a pajta — nem találták a kulcsot, és bennégtek. Szörnyű volt látni az égő embereket. Ruhájuk csupa láng — hajuk ég — szempillájuk leperzselődik — szemük kifolyik — húsuk elevenen perzselődik... Akik ott égtek, szép fiatal leányok, legények voltak, — de bezzeg egy pár perc alatt úgy eltorzult az arcuk, hogy ránézni is rettenetes lehetett! — Hát még a pokolban milyen rettenetes arcokat lehet látni! Ott nemcsak a lélek, hanem a test is bűnhődik. A már égő test csúf, eltorzult, iszonyú lesz. *Emlékezzetek vissza*, ahogy a belpoklost elmondtam. — Annál is rútabb alakokat látni ott a pokol lángjai között.

De még az elkárhozottaknál is rútabbat, borzasztóbbat látunk ott: magát az ördögöt. Az ördög oly csúf és rettenetes, hogy szörnyethalnánk, ha itt a földön meglátnánk. Az elkárhozott is szívesen meghalna mégegyszer — csak az ördögöt ne kelljen néznie. De ott már nem lehet meghalni, örökké kell nézni minden borzalmat: a lángokat, az elkárhozottakat, a gonoszlekeket.

Hallás.

És mit *hallunk*? Maga az Úr Jézus megmondotta: „Lesz akkor sírás — jajgatás — és fogak csikorgatása.” — Gondoljátok el, ha most ebben a csendben egyiketek elkezdene keservesen sírni... Ugye mind odafordulnátok és nem is tudnátok másra figyelni — olyan rossz hallgatni a keserves sírást. — A vadászok szokták mondani, hogy az őzike, amikor meglövik, olyan fájdalmas, különös hangot ad, mintha csak sírna, és még a keményszívű vadász is alig tudja hallgatni. — Most gondoljátok el — millió és millió elkárhozott lélek borzasztó sírása! — Azután jajgatás — fogcsikorgatás. — Gondoljátok el, ha éj-jel az utcáról jajgatást hallanátok. A szívetek elszorulna, apátok felkelne és megnézné, mi az, ki jajgat és kiabál se-

gítségért — mert olyan borzasztó az a jajgatás. Ez lesz a pokolban is — de oda senki sem megy segíteni! Az elkárhozott hiába hívja tisztelendő urát, atyját, szerető anyját, — azok meg sem hallják a szavát!

És fogcsikorgatás. A háborúban a doktorok mondták el, hogy a szétroncsolt sebesültek — mikor a legnagyobb volt a kínjuk — már jajgatni sem tudtak, csak a fogaikat csikorgatták. Ez a legnagyobb kín jele. És ezzel a hanggal lesz tele a pokol!

De a legborzasztóbb hang mégis — tudjátok mi lesz? — A földön az időt az óra ketyegi. Azt mondja: tik-tak, múlik az idő, mindennek vége lesz. A pokolban a végtelenség időmutatója mást ketyeg: mindörökké, soha többé. Mikor az elkárhozottak kétségbeesetten kiáltoznak: „mikor lesz vége ennek a kinnak, mikor kapunk egy csepp enyhülést?” — az a válasz: „soha többé, soha többé!” És arra a jajgatásra: „meddig kell még itt gyötrődni?” — a rettenetes felelet: „mindörökké, mindörökké.” Mindörökké, soha többé — ez a pokolnak legrémesebb hangja.

Szaglás.

A szaglász a levegő frissességét, a virágok illatát többé nem élvezheti. Örökre elzárva — örökre bezárva, fojtó, kénköves szagú helyen. Ugyebár a dohos pinceszagból is ki akarunk futni. Most képzeljétek el — milyen lehet a pokoli lángok közt. Gondoljatok Szodoma-Gomorra pusztulására... a kénköves tűzesőre, amelynek kénes füstjében fuldokoltak a bűnösök. A pokolban még borzasztóbb lesz!

Izlelés.

A nyelvünk is megérzi a pokol büntetését! Kiszárad a szomjúságtól és eleped a vízéért. Emlékezzetek csak a Szentírásból a dúsgazdagra! Hogyan jajgatott csak egy cseppnyi vízéért és nem kapott. A szomjúság borzasztó kín! A háborúban a katonák, a pusztában a vándorlók belepusztulnak a kínba, ha vizet nem kapnak. Ti is érzitek egy csöppet, amikor az iskolában nyári időben szomjasan ültök és várni kell óra végéig a vízre. Vagy aki már beteg

volt, lázában szomjazott és a doktor nem engedte meg, hogy igyék — az hogy sírt akkor vízért! Pedig ez semmi a pokol örök szomjához képest. És az éhség... Soha egy jó falat — egy csepp édesség — egy ici-pici jó íz sem... Semmi — de semmi. Csak éhség és keserűség... Ézsau éhségében elsőszülöttségi jogát eladta egy tál lencséért. Az elkárhozott maga-magát is eladná egy darabka száraz kenyérért — de nem lehet!

Tapintás.

És mit érzünk egész testünkben? Gondoljátok csak el az égés fájdalmait! Aki már megégette magát egyszer, az tudja, milyen kín. Hát még — amikor az egész test ég!

Egy vasgyárban történt meg, hogy amikor a mintákba engedték ki az olvasztott, egészen piros, tüzes, folyékony vasat, a mellette dolgozó munkás beleszédült és nyakig belemerült a tüzes vasba... Milyen borzasztó kín lehetett... — Hát még amikor olyan tűzbe esik egy szerencsétlen ember, — amely nemcsak kívül égeti össze — de át- és átjárja belsőrészeit — tűz járja át a csontjait, fel-forr benne a velő, szétrepedezik a bőr, — pörkölődik a hús — átjárják a borzasztó lángok agyát — testét — veséjét — szívét is... Ennél is borzasztóbb az a kín és fájdalom, amit a pokolban érez az elkárhozott.

II. Alkalmazás és érzelmekre buzdulás.

Megemlékeztünk a testi fájdalmakról — *értsük meg* most már ebből, Gyermekeim, a következőket:

a) Ha már ilyen rettenetes a pokol kívül is, — ha már ilyen borzasztó a testi fájdalom is — milyen lehet akkor a léleknek a szenvedése? Az még borzasztóbb.

b) *Elhagyva mindenkitől...* Mikor nagyon fáj valamitek, édesanyátokhoz futtok. A pici baba is azt mondja: „Anyus, csókold meg, ahol fáj.” A pokol kínjában azonban nem vigasztal senki...

c) Még borzasztóbb, amikor tudja a lélek, hogy *mit veszített el...* A francia forradalomban XVI. Lajost, a dicső királyt elfogták és kicsi fiacskáját egy durvalelkű, gonosz emberhez adták, aki agyonkínozta. Egy képet lát-

tam erről, amint a kis királyfi patkányok között, szalmán fekszik és ott vonaglik rongyokba burkolva. Mit vesztett el szegényke: trónt, királyságot, országot — és mi lett belőle! Így látják az elkárhozottak is: — mi várt rám a mennyben és hová jutottam! A francia kis királyfi ártatlan volt és szenvedésében a jó Isten vigasztalta — de aki a pokolba jut, az bűnös, azt a jó Isten nem vigasztalja — és annak a lelkiismerete kiabálja: te magad vagy az oka!

d) Ez a borzasztó lelkiismeretfurdalás is szörnyű! Emlékezzetek Káinra, hogy futott bűnével és nyugtot nem talált. Így szeretné futni lelkiismerete elől az elkárhozott is — de nincs hová, a pokolból kiszaladni nem lehet!

e) Legborzasztóbb mégis az, hogy a jó Isten eltaszítja az elkárhozottat. Gyermekek, értitek, mi az? Gondoljátok el, ha most — amikor este hazamentek és ölelő karokkal a kapuban álló édesanyátokhoz futnátok, ő visszalökne: Menj! Nem vagy a gyermekem! — Hátat fordítana — elmenne — bezárná a kaput, titeket otthagyna és soha — soha többé nem látnátok édesanyátokat... Így löki el — így taszítja el Isten a kárhozott lelket és soha — soha vissza nem fogadja.

Ime — elképzeljük már, hogy milyen rettenetes a pokol... és rettegünk tőle. De vajjon kell-e már nektek is, kisgyermeknek, félni a pokoltól? Hiszen egy kisgyermek még nem nagy gonosztevő... Azután attól még nagyon is messze lehet a pokol... Ó nem! Egyik sem igaz! A pokoltól a gyermeknek is kell félnie. Mindjárt meglátjátok, ha három kérdésre felelünk: kire vár — hol vár — mikor vár a pokol?

a) Kire? Mindenkire. Rátok is! Mindenegyésre, akik itt ültök. Mindenkinek van helye az égben és pokolban, tőle függ: melyiket választja! A halálos bűnnel a poklot választjuk. Mert nemcsak a rablógyilkos — a gyújtogató — a bálványimádó jut a pokolba. Egy halálos bűnért — ha meg nem bánjuk s meg nem gyónjuk — a pokol vár. Pl. egy szándékos misemulasztásért — egy szándékos szemérmetlen gondolatért már a pokol vár!

b) Hol? — Közel! Aki könnyen követ el halálos bűnt,

úgy tesz, mintha égő lángok felett kifeszített kötélén járna. Oly közel a láng — csak egy billenés — és beleesik. Oly közel a pokol — a jó Isten csak annyit mond: elég! — meghalsz hirtelen egy halálos bűnnel s már a pokolban vagy.

c) *Mikor?* Nem lehet tudni! Az Isten néha sokáig vár a büntetéssel — néha rögtön büntet. A halál pillanata — s rögtön akkor az elkárhozás is, ha halálos bűn van a lelken — nem tudjuk, mikor jön. Van a pokolban öregember is, akinél sok évig várt az Isten, de van ott kisgyermek is, aki talán az első halálos bűnnel kárhozott el, akinél nem várt az Isten.

Vizsgáljuk most már meg magunkat: nincs-e bennünk is valami, ami miatt a pokol vár minket? Nincs-e valami — ami miatt a halál után kétségbeesetten fogunk jajgatni: ó jaj — miért is nem hagytam el azt a pajtást — azt a játékot — azt a csúnya szokást... Miért is nem téptem el azt a könyvet — miért is nem hagytam ott azokat a délutánokat, ahol vétkezni szoktam — mert ezek miatt kell most elkárhoznom! Gondolkozzatok jól: ki és mi az, amit el kell hagyni, ha nem akarunk miatta elkárhozni... (Gyakorlati példák bővebb kifejtése. Pl. talán van egy cimborám... Az mindig olyanokat mond és olyan játékra tanít, amely bűnös. Azt a cimborát akárhogy szereted — akármilyen szép, ügyes — talán dúsgazdag gyermek — talán ad is neked mindenfélét — mégsem szabad többé vele tartanod, mert ő lehet oka kárhozatodnak... stb.)

Senki és semmi sem érdemes arra, hogy miatta elkárhozzunk, mert a pokol rettenetes és örök!

Kedves Gyermekeim — mindezek után mit érzünk, mit akarunk? Ugye először is félelmet, borzalmat érzünk, hogy milyen a pokol! Jaj... ha talán az elmúlt éjjel haltam volna meg — talán én is ott lennék... Borzadjunk, iszonyodjunk a pokol gondolatától is! Nem akarunk odajutni! Világért sem! — Milyen jó is az Isten, hogy eddig megkönnyörült rajtunk. Adjunk hálát neki ezért is. És ígérjük meg, hogy nem tesszünk világért sem olyat, ami miatt a poklot megérdemeljük. — Ígérjük meg, hogy

azt, ami a kárhozatba dönt, soha többé nem tesszük. Aki vagy ami pedig arra visz — azt elhagyjuk, hisz inkább mindent elveszteni, mint a pokolba jutni. Mindenki tudja, hogy mi veszélyes neki — és e szent tanítás után tegye meg lelkében az erős feltételt, hogy azt a rossz pajtást vagy rossz könyvet vagy csúnya játékot, szokást vagy bármit elhagyja, nehogy e miatt egyszer a pokolba jusson! *Jelmondat* legyen a mai tanításból: *Ha rosszat akarsz tenni, gondoldj a pokolra!*

Beí: Imatársalgás.

Hogy elhagyhassuk a bűnre vezető alkalmat, megjavuljunk s így elkerüljük a borzasztó poklot, ahhoz égi segítség kell. Kérjük hát először a Szűzanyát, azután az Üdvözítő Jézust, végül a mennyei Atyát segítségért. Kérjük most közösen és azután még ti külön is beszélgetetek tovább az Úr Jézussal úgy, ahogy a szívetek sugja. Mondjuk hát együtt:

Édes Szűzanyám, mint gyenge gyermek a Te kezedbe fogódzkodom. Rettegve látom a poklot... Szűzanyám, fogd erősen a kezemet és tarts vissza a bűntől, nehogy odakerüljek! Könyörögj szent Fiadnál, hogy kegyelmét adja, — nehogy valaha én is azok közé kerüljek, akiket a pokolba taszít. Jézusom, add kegyelmedet a bűn elleni harcra, hogy a pokoltól ne kelljen rettegnem. — Mennyei Atyám, légy gondviselőm, hogy a helyes úton járjak, amely az égbe visz, és ne azon a bűnösön, mely a pokolba vezet.

A Szűzanya így felel: Ha te valóban, erősen, komolyan akarsz harcolni a bűn ellen, akkor én veled vagyok. Én küldlek a harcba, de melletted is állok a küzdelem alatt — ne félj!

Mondjuk ismét: Köszönöm, Szűzanyám, — a te pártfogásod mellett most már bátran fordulok az édes Jézushoz. — Ugye édes Jézus, nem hagysz el. Hiszen Te sohasem küldted el a gyermekedet! Fogadj engem és mutass be mennyi Atyádnak, hogy ne hagyjon elesni a bűn elleni harcban.

Jézus szeretettel szól: Enyém vagy, Gyermekeim. Magamhoz öllek és úgy kérem a mennyei Atyát, hogy segítse azt a jó gyermeket, aki az én Szívemhez simul.

Jó Jézus, köszönöm, veled együtt már a mennyei Atyához is merek fordulni. Mennyei Atyám, bocsásd meg a vétkeimet, ne vigy a kísértésbe, szabadíts meg a gonosztól, a bűntől! Amen.

V. Elmélkedés: A halálról.

(Alak: érzékek alkalmazása.)

Előgyakorlatok.

I. A mai szent tanítás alatt, kedves Gyermekeim, képzeljétek el magatokat súlyos betegen, ágyban fekvve. Csend van — a testvéreknek be sem szabad jönniök, édesanyátok is lábujjhegyen jár. Amikor ránéztek — észreveszitek, hogy sír... A doktor lehajol fölétek, elkomolyodik... édesanyátoknak súg valamit, s a ti anyátok rémült, fájdalmas tekintetéből megértitek, hogy meg fogtok halni... Meghalni... Talán már csak egypár óra... Talán csak egypár perc — és a fölséges Isten előtt álltok...

II. Fohászkodjunk ehhez a fölséges Istenhez: segítsen minket jó élethez, hogy a halál óráján ne kelljen majd rettegni: — Édes jó Istenem, kérlek szépen, segíts kegyelmeddel arra, hogy a halál órájára gondolva, úgy éljek, ahogy neked kedves — olyan tisztán és szépen őrizsem meg szívemet, hogy azt Te eléd vinni ne féljek egykor a halál óráján. Amen.

Folyamat.

Azt mondtam, kedves Gyermekeim, hogy mindenki képzelje most magát a halálos ágyon. Hogy még jobban el tudjad képzelni, vedd sorra — mit látsz — hallasz — érzel majd ott a halálos ágyon.

I. Érzékek: Látás.

Látod a szobát, a bútorokat, a kedves otthont. Milyen jó volt itt játszani — énekelni — heverészni — olvasgatni... Jó ismerős az ágy, az asztal, a szék — minden. És most minden bútor mintha búcsút intene: Isten veled, kisfiú, holnap már nem ülsz rajtam... többé nem húzod ki a fiókomat — nem akasztod be a kabátodat... itt kell minket hagynod: meghalsz... A sírba nem vihetsz el bennünket.

Az asztalon ott a mesekönyv, a tankönyv, talán ott a fiókban a tiszta egyes bizonyítvány, de azok is búcsúznak: Többé nem viszel az iskolába... többé nem olvasol belőlem meséket — lám, még én, a tiszta kitűnő bizonyítvány sem tudok használni már neked... A túlvilágra át nem viheted ezeket sem.

Ott a labda, baba — társasjáték — mindenféle kedves dolog, azok is szomorúan néznek rád: Kis gazdám — nem játszunk már együtt... Fogason lóg a szép ruha, szép kabát — de az is csak azt mondja: Hiába örültél nekem — többé nem húzol fel... Talán az egyiket még rád adják, amikor a koporsóba tesznek — de mit ér, ha bársonyból vagy selyemből is van, el fog rothadni a föld alatt...

És te lázban, nehezen pihegve odanézel és könyörögsz: Kedves szoba... ti régi bútorok — könyveim — ruháim — játékaim... hát elhagytok — elengedtek?! „Muszáj... mi nem tudunk visszatartani — sem veled mennünk nem lehet!”

Körülnézel és mást keres a szemed... Szemben az ablak... Besüt a napsugár... Ó, de szép lehet az arany-sugaras réten most... A többi fiú játszik, lapdázik, nevetgél... Napsugár — hát te is elhagysz... tőled is el kell válni? Tőlem is — felel a napsugár, a föld alá, ahová leengednek, nem érnek sugaraim...

A szoba sarkában már ott áll a csontvázarcú halál, rád néz és közeledik...

A halál közeledik s te magadra maradsz... jaj... ki tart hát veled?!

Könyörögve nézel körül... Valaki bejött... Egy kis

pajtásod. Megijed a halálos ágytól ő is és nem mer közelebb jönni. Te ránézel... Pajtás — akivel szeretttük egymást, együtt játszottunk, egymás mellett ültünk a padban, együtt voltunk, amikor csak lehetett... nézd, közeledik a halál — te is elhagysz?! Szegény kis pajtás — nem tehet mást ő sem. Zavartan néz körül és elmegy... Többé nem látod — soha!

A halál újra közelebb lépett... Észreveszed testvére-det, az ágy mellett áll, a szeme ki van sírva. De ő is fél, ő is elhúzódik, ő sem tud a haláltól visszahúzni. — Ott áll a tudós doktor. Szomorúan csóválja a fejét, nem tud segíteni és elmegy — elhagy téged.

Most apádra nézel... Milyen nagy, hatalmas, erős, daliás ember az édesapád. Ő védett meg mindig a nagy kutyáktól, őhöz futottál, ha féltél egy embertől, s ő karjaiba kapott. És az erős édesapa most ott áll tehetetlenül... Lehajtja a fejét és könnyek folynak a szeméből... Ő is látja, hogy közeledik a halál és nem tud semmit sem tenni. A halál erősebb nála is...

Végre anyuskádra nézel, mintha csak mondanád: Anyám — szerető édesanyám! Hát te is elhagysz?! Te is odaengedsz a halálnak?... Ő — szegény anyád arcán kín és fájdalom... Odaroskad az ágyad elé és sírva fakad... De a közeledő csontvázarcú halált nem tudja visszatartani... Tőle is elszakadsz... Jaj — ha tőle is — akkor mindenkitől! Igen — mindenkitől és mindentől... Mindent el kell hagyni; pár perc, és egyedül leszel...

Szemeid előtt már kezd homályosulni minden... Valami reszkető fényt látsz... Meggyújtották a szentelt gyertyát... Mindjárt itt a halál. De egy pillanat — eltűnik a fény. Valami sötét állt eléje... Sötét szellem. Fekete szellem. És egy nagy táblát tart eléd és arra rá van írva bűneid. Engedetlenség — hazugság — lustaság — misemulasztás — csúnya beszéd... Jaj, ki tudja, mi minden még... És ezekkel a bűnökkel kell pár perc múlva az Isten elé állnod. Fölsírsz... de nini... egy vigasztaló sugár... A másik sarokból fehérség és fény... Fehér szellem áll ott. Az őrangyal rejtőzhetik benne. Fehér táblát tart s

azon aranybetűkkel a jótettek: Ima — misehallgatás — jó gyónás — gyakori áldozás — szófogadás — szeretetgyakorlat — alamizsna . . .

Félsz még a jó Isten elé lépni? Ó, mit nem adnál érte, ha most sok állna a fehér táblán . . . A feketén meg semmi. Kedvenc tárgyait, játékaidat, barátaidat, mindenedet odaadnád érte, — hisz azokat úgyis itt kell hagyni — de a fehér tábla veled fog menni . . . S ugyanezért, tudom, még a véreddel is kész volnál lemosni a fekete tábláról, amennyit csak lehet, mert az is veled megy az Isten elé. De amíg odaérünk, figyeljünk csak tovább . . .

Izlelés.

Mit *izlel* a nyelvéd? Kezd száradni . . . Ez a halál jele. Agyad mellett az asztalkán limonádé, befőtt, csokoládé, édes cukorkák. Ó, hogy szeretted. Most nem kell. Szegény édesanyád megpróbálja . . . Nyelvedre tesz egy kis édességet . . . De a halál onnan a sarokból rád néz, és egyszerűen keserű lesz. Lám, érdemes volt ezeket annyira szeretni — talán miatta durcáskodni — torkoskodni — vétkezni! — Úgysem lesz már részed benne soha.

Szaglás.

Szagot milyenet érzel? Rózsailat csapott be az ablakból — de azt a rózsát már nem fogod meglátni! Becsukják az ablakot . . . Haldoklónál be szokták csukni. Most már csak az orvosságok szagát érzed . . . De azok sem használnak már . . .

Tapintás.

Testedben mit *érzel*? Kezd hidegedni a kezéd — a lábad . . . Jaj, ez a halál! Igen — mert a csontvázarcú halál már ott áll ágyadnál, rád teszi jéghideg csontkezeit. Lám, lám — ez a test, amelyet kényeztetted, nem akartál munkában fárasztani — cicomázni akartad — amelyik testnek egyik vagy másik részével vétkeztél — most meghal . . . és Isten látja rajta a bűn jelét! De jó lesz neked, ha nyugodt leszel, hogy nincs rajta bűnjel. Akkor csak a halál érintése fáj, de tudod, hogy csak pár perc, és nem-

sokára már jó lesz — nagyon jó... De ha ott a bűnjel — a meg nem bocsátott bűn nyoma — akkor borzasztó lesz elgondolni, hogy a haláltusa fájása még csak a kezdet és még borzasztóbb fájdalom jön ezután!

Hallás.

És végül *mit hallasz?* — Csend — a szentelt gyertya serceg... kis testvéred halkán sír... apád néha nehezet sóhajt... Édesanyád nem bírja tovább és kétségbeesetten felsikolt: Fiam — édes kisfiam, ne hagyj el!... Te már nem tudsz felelni. A halál felel. Úgy kong a hangja, mintha a föld alól jönne... „Itt vagyok!” — „Enyém vagy!”...

Még egy pillanat... De íme újra hangok... azok már nem a földről valók. A Sátán kárörvendve kiáltoz: Enyém... enyém... enyém... Hisz engedetlen, káromkodó, illetlen beszédű, rossz fiú volt. Hangosan kiáltozza összes bűneidet... Egy ezüstcsengésű hang a távolból pedig így esedez: Istenem... könyörülj védencemen... angyala voltam... jót is tett... imáit pontosan elvégezte... szerette a misét... felkereste az oltárt... mily buzgón ministrált... hogy áldozott! Az őrangyal könyörög érted. Ki fog győzni?... Ugye, ugye... érdemes volt jót tenni — mert legalább van, amivel védhet az angyal!

Mi lesz... mi lesz? Szeretnél jajgatni, de nem tudsz. Ha tudnál beszélni, papot kérnél. Mert ott áll a táblán világosan minden bűnöd. Ó, csak ott állna a pap. Csak látnád a lila stólát... Hogy elmondanád mindent — milyen őszintén, milyen bűnbánattal... Ó, milyen igaz erős fogadást tennél a rossz elhagyására, hisz a halállal úgyis el kell hagyni mindent, s milyen buzgósággal ígérnéd a jócselekedeteket, hogy a jóban gazdagon léphess a jó Isten elé... Ó, mily vigasz volna, ha megcsendülne a kis csengő és jeleznéd, hogy itt az Úr Jézus a fehér ostyában és segíteni jön. Mily áhítattal — mily buzgón — mily örömmel — boldogsággal fogadnád... Csak még egyszer — még egyetlenegyszer lehetne gyónni, áldozni — zokog a lelked...

De már késő... Egy pillanat... Borzasztó fájdalom

szorítja össze torkodat... a halál csontujjai fojtogatnak — fuldokolsz... sötétség borul rád — borzasztó sötétség s azután vakító fény egy pillanatra: ott állsz Jézus előtt. De csak egy pillanatra... Mert abban a pillanatban ítélsz. Ó mily boldogság, ha Szívére hív... de mily borzasztó, ha a pokolba taszít, oda a tűztengerbe, amelyről az előző tanításban hallottunk. Hogy mit fog mondani az Úr Jézus, rajtatok múlik... azon múlik, hogyan fogtok élni ezután a lelkigyakorlat után!

II. Alkalmazás és érzelmekre buzdulás.

Ugye félünk és elszorul a szívünk, amikor a halálra gondolunk. Jaj... hogy lesz akkor... Úgy lesz, ahogy éltek... Ha most megjavultok, akkor örömmel gondolhatok a halál órájára. De ha meg nem javultok, akkor rettegjétek tőle! — A megjavulásnak főeszköze: a gyakori jó gyónás. Hogy ez milyen kincs — azt csak a halál óráján fogjátok megérteni.

Képzeljük csak mégegyszer magunkat a halálos ágyra... Úgy, mint előbb. De most még valamit beleszövök. Tehát ott feküsztek, várva a pillanatot, hogy Isten elé kerültek — a rémület verejtéke homlokotokon — a halál már nyujtogatja csontkezét, hogy megfogjon... az ördög rémít, hogy már hiába minden... De abban a pillanatban csendít egy hang... Mi az? Kinyílik az ajtó és belép a — pap! Kezét a szíve fölé tartja — valamit hoz. — Valakit hoz! — Ó — Gyermekeim — hogy felragyog erre az arcod! A kétségbeesett félelem elrebben szívedből: A halál tisztelettel meghajlik, a Sátán futva menekül — őrangyalod arca felsugárzik és közelebb lépve térdreborul. Meg vagy mentve... Itt a pap, itt az Úr Jézus!

A tisztelendő úr odajön... kiveszi a kis szelencét és fehérrel letakart asztalkára teszi. Mindenkit kiküld és ágyad mellé ül: „Ne félj, kisfiam... Itt vagyok és elveszem a bűneidet Jézus nevében, ha őszintén megvallod!” — Mily öröm — mily boldogság! Megmenekültél... megszabadulsz bűneidtől. Hogyne mondanád el! Bezzeg most jól utána gondolsz mindennek... Bezzeg megmondasz mindent őszintén, töredelmesen, pontosan... Hogyne —

hiszen ettől függ most minden! — Máskor könnyelmű voltál, nevetgélteél gyónás előtt. Dehogyan jutna most eszedbe! Máskor alig volt bánatod... Most könnyeid folynak... És milyen erősen ígéred, hogy megjavulsz... Hisz most már látod, semmi sem érdemes arra, hogy miatta vétkezz... el kell hagyni egyszer úgyis... Máskor féltél és nem szeretted gyónni, most boldog vagy, hogy gyónhatsz. Szíved repes az örömtől, mikor a feloldozás szavait hallod és látod, hogy a sötét tábláról egyszerre letörlődik minden — a fehér táblán pedig aranybetűkkel ott ragyog: *Töredelmes, jó gyónás!*... A szíved könnyű lesz... Repül — repül Jézus felé, akit magadhoz veszel. És most már nem félsz a haláltól, nem félsz már Isten elé lépni... hisz tiszta a szíved!

Milyen öröm — milyen boldogság ez, édes Gyerkeim! Nem félni az Istentől — hanem vágyva feléje repülni, mint ahogy a kis madár a fészkére repül, vagy ahogy az ártatlan jó gyermek édesanyjának karjaiba fut...

Ezt az örömet, ezt a boldogságot most is — sokszor is megszerezhetitek. Mindannyiszor, amikor jól gyóntok. Mindannyiszor azt gondoljátok: most már nem kell félni a haláltól — akármelyik pillanatban meg mernék halni.

Most már tudjátok, hogy kell jól gyónni.

Megvizsgáljuk lelkiismeretünket pontosan, úgy, ahogy tegnap tanítottam. Azután a halálos ágyra képzeljük magunkat, mintha utoljára gyónnánk. Olyan komolyan, olyan őszintén gyónunk, mint akkor gyónnánk, olyan szívből bánjuk bűneinket, mint ahogy ott bánnánk — olyan erősen ígérjük meg a javulást — mint ahogy ott ígérnénk, hisz belátjuk, semmi sem érdemes arra, hogy miatta vétkezzünk. Végül szívesen, örömmel, hálás szívvel gyónunk, hisz boldogoknak kell lenni, hogy megszabadulunk bűneinktől — mint amilyen boldogok lennénk e miatt a halálos ágyon. Ki tudja... Háttha ez a gyónás valóban utolsó lesz és ezzel kerültök Isten színe elé...

Egyszer közös gyónásról mentek haza a gyermekek. Az egyik gyermek hazamegy, rosszul lesz... Orvost hív-

nak: súlyos beteg. A gyermek papot kér, de anyja azt mondja: hiszen csak ma gyóntál, kisfiam. A fiúcska elpirul... szégyenli megvallani: Igen, de rosszul gyóntam! — Harmadnapra kiterítve fekszik a gyermek. Zokogó édesanyját azzal vigasztalják: a gyermek az égben van már, hisz gyónás után halt meg, — olyan lehetett a szíve, mint az angyalé. Ez megvigasztalja az édesanyát és egész életében kisfiához imádkozik, mint egy kis angyalhoz. De amikor az édesanya is halálos ágyra kerül, borzasztó képet lát... „Jer értem, kisfiam” — imádkozik, s erre rettenetes tűzben egy eltorzult gyermeket lát: „Ne kívánd, anyám, hogy érted jöjjek s magammal vigyelek, mert én — a pokolban vagyok!” — (Hosszasabban s szemléltetőben lehet elmondani.) A pokolba került, pedig gyónt... De *rosszul* gyónt! Akkor persze nem sejtette, hogy ez a gyónása az utolsó lesz... Ti sem tudhatjátok sohasem... Azért tegyünk erős feltételt, hogy halálos ágyunkra gondolva fogunk most is — de mindig is, nagyon jól, buzgón, töreldelmesen gyónni. Kérjük ehhez az édes Jézus és a Szűzanya segítségét:

Bef.: Imatársalgás.

Szűzanyám, Te ott álltál az édes Jézus halálánál — kérlek, állj egykor az én halálos ágyam mellett is és könyörögd ki nekem azt a kegyelmet, hogy ne haljak meg gyónás nélkül.

A Szent Szűz felel nektek: Bíz rád magad, Gyermekem, de tedd is magad érdemessé erre a nagy kegyelemre azzal, hogy amíg élsz, mindig jól és buzgón fogod végezni szentgyónásodat. Ezt ígérd meg nekem és szent Fiamnak!

Igérd hát meg, Gyermekem, így: Igérem neked, Szűzanyám, és Mária könyörgésében bízva, igérem neked is, jó Jézusom, hogy amíg élek, mindig igyekezni fogok jól gyónni és nagy buzgósággal, hogy megadd érte nekem a boldog halál kegyelmét. Amen.

VI. Elmélkedés: Krisztus országáról.

(Alak: elmélkedés.)

Előgyakorlatok.

I. Szép és dicső dolog igazságos és jó király mellett katonáskodni és igaz ügyért, szent dologért, édes hazáért síkraszállni. Ilyen katonáskodásról fogok ma beszélni. Képzeljétek azért el, kedves Gyermekeim, hogy zene szól, zászlók lengedeznek és a kedves, szép, ifjú király maga jön sereget toborozni. Fölemeli fegyverét és kiált: Ki jön velem, ki lesz a katonám?! Ennél is szebbet képzeljünk el. Magát az Úr Jézust lássuk, — ahogy áll magasan a hegyen — feje körül dicsfény ragyog — kezében magasra emeli a keresztet és szól: Ki jön velem, ki lesz a katonám?! Akiben van bátorság, szeretet, áldozatkészség, az lelkesedve szalad Jézus felé... Tegyük mi is azt — ne csak szaladjunk, hanem repüljünk Hozzá az ima szárnyain, mondván:

II. Édes Jézusom, — te szépséges király, te felséges, dicsőséges vezér — lelkesedve jelentkezem nálad. A te katonád, bátor harcosod akarok lenni. Kérlek szépen, végy fel seregedbe, add a kegyelmet, hogy hívó szavadra, sugallataid teljesítésére mindig kész legyek, mint a jó katona, és taníts meg oldalad mellett küzdeni. Amen.

Folyamat.

I. Emlékezés.

Jézus hív minket... Gondoljuk csak el részletesen, kedves Gyermekeim, hogy ki hív minket, hová hív, hogyan hív, mire és miért hív?

Ki hív minket? Jézus... Milyen boldogok voltak a jeruzsálemi gyermekek, amikor a kis Jézussal játszadozhattak. Milyen szívesen szegődtek volna mindig melléje. Miért? Mert a kis Jézus olyan szép, jó, kedves, okos, aranyosszívű, szerető volt. Ugyanaz a Jézus hív most minket. De már a nagy Jézus — sőt a feltámadott és

megdicsőült Jézus. Milyen szépséges — csodálatosan szép. Már a Tábor-hegyen is milyen szép és dicsőséges volt — hát még most! Az arca szépség — tekintetéből ragyog az isteni bölcsesség, okosság — a szeme pedig csupa jóság, szeretet. Ilyen vezért — ilyen dicső vezért még nem láttunk soha! — Boldog az, aki a katonája lehet!

És *hová* hív? A táborába. Szépséges tábor az... Csupa napsugár — fény — ragyogás. Ott minden tiszta és fehér és virágos. Jézus táborában vannak a fehér lelkek és ott nyílnak az erényvirágok. A fegyverek jobban csillognak, mint a gyémánt. — Ezek az erényfegyverek: engedelmesség, szeretet, hősiesség és buzgóság. A zászló nyele a kereszt: az igaz hit és rajta hófehér selyem: az ártatlanság; az isteni kegyelem ruhája ez a fehérség!

És mily dicső társaság! Ott állnak az angyalok, a szentek... A dicső vértanúk... nini, a kis Tarziciusz és Ágnes, a két gyermekszent, milyen barátságosan hívogat. Ifjú magyar hercegünk, Szent Imre ismerősen vár ránk. Ott van László király, István király... Ott áll a két ifjú szerzetes: Szent Alajos, Szent Szaniszló... Azután Szent Antal — Szent Ferenc — sok ismerős szent... Szent Ignác, aki katonából lett szentté és aki ezeket a lelki hadgyakorlatokat, melyeket ti tartotok most, először tartotta. A kedves, jóságos atya: Szent József... és végül a mi édes égi anyánk: a Boldogságos Szűz Mária. Ez aztán a fényes, ragyogó, dicső tábor! Az aztán a dicsőség, ha ide bejut valaki... És lám, mi odasorakozhatunk: Jézus hív...

Hogyan hív? A földi király parancsol. Sokszor keményen és csak küldötteivel üzen. Jézus a legnagyobb szeretettel hív — lejött a földre közénk, hogy saját szavaival hívhasson — ahogy a tanítványainak mondta: Kövess engem...

Mire hív? Arra, hogy Őt utánozzuk. Figyeljük meg, Gyermekeim, milyen más az Úr Jézus, mint a földi királyok. A földi király azt mondja: te mint *szegény* közkatonára, gyalog jársz, viszed hátadon a nehéz borjút, menetsz, harcolsz és ha kell, éhezve, szomjazva, fázza, mindig készen akár meghalni is *értem*. Azt nem mondja, hogy én

is veled tartok a közönséges, szegény bakasorban, és mégis a jó katona boldog, ha királyáért mindezt megteheti. Az Úr Jézus máskép tesz! Ő azt mondja: Utánozz engem — kövess engem — én megyek elől. A nehezebbet mindenből én vállalom. Akármilyen szegény leszel is, járszolban mégsem fekszel és lesz hová fejed lehajtani — és nekem nem volt. Akármilyen éhes leszel is, 40 napig nem fogsz éhezni, mint én. Akárhogy fájjon valami — úgy nem fog fájni, mint nekem fájtak a szegek és tövisek. Akármilyen nehéz dolgod is legyen — olyan nehéz nem lesz, mint a kereszt hordozása. És még ha meg is kellene halnod értem — olyan keserves nem lesz a halálod, mint az enyém volt érted! Lám — az Úr Jézus olyan királyi vezér, aki maga megy elől és a szenvedésekből a legnagyobb részt maga viseli . . . És mi ne szégyenkeznénk hátul maradni, mint a gyáva katona!? Jaj, nem — előre-előre Jézus lábnyomába, mint a hős katonához illik!

Miért hív Jézus? Más király azért toboroz katonákat, mert saját koronáját és a közös hazát félti és azt kell megvédenie. Jézus, az égi király, nem szorul ránk, az Ő isteni koronája és mennyei hazája örök, azt el nem veheti senki. Ő a mi koronánkat és a mi üdvösségünket félti. Azért hív maga után, hogy most a földön minden nélkülözésre, fáradságra, szegénységre készen, egykor minél fényesebb koronát és a mennyben minél szebb helyet szerezzünk! Ugye milyen jóságos király?!

De még valamire nézzünk, Gyermekeim. Ott settenkedik az ellenséges országnak és a Sátán táborának kéme is. Az ő tábora piszkos mocsárban áll — zűrzavar, verekedés, átkozódás van ott . . . a vezér a kegyetlen Sátán, aki rabláncon tartja szolgálait. A Sátán látja, hogy a bűnből megtértél, súlyos bűnre nem mer csábítani. De legalább a lanyhaság, lustaság, könnyelműség, hanyagság útjára szeretne visszacsábítani, hogy ne juss Jézus nyomaiba. Mert irigyli tőled az előkelő helyet, a készülő gyönyörűséges égi kitüntetést.

II. Ertelem. 1. Kifejtés.

Gyermekeim — ez nem mese. Az Úr Jézus valóban hív titeket, hogy az Ő nyomdokain küzdjétek fel magatokat magasra — magasra az égbe. Krisztus katonái az égi haza legdicsebb trónusáért harcolnak. Ezt irigyli a Sátán és vissza akar tartani attól a buzgóságtól, amely Jézus nyomdokába vezet. Vigyázzatok, ami visszatart a buzgóságtól, az a Sátán csalafintasága! Amikor gyakran akarsz gyónni — áldozni — azt súgja: elég lesz, majd ha muszáj, a többi iskolással. Ugyan minek menj többször, ha egyszer nem muszáj... Ha jól akarsz tenni, ismét így csábít: ne fáradj, ne add oda azt, amid van. Tartsd meg, jó lesz az még neked. Inkább pihenj vagy játszadozz a helyett, hogy ezt a szeretetgyakorlatot megtedd... Ha le akarsz mondani a drága új ruháról, így okoskodik: Csak kérd, hogy vegyék meg szüleid, ha drága is. Te megérdemled, — jól is illik rád — milyen szép leszel benne. Szép ruhát felvenni még nem bűn... Egyszóval ha többet akartok tenni a muszájnál — ha buzgók, kiváló jók, a kis Jézust híven utánzóok, lelkesen követők, oldala mellett bátran harcolók akartok lenni, akkor úgy szépszerével le akarja srófolni a buzgóságtokat. Nem! A jó katona nem engedhet az ellenséges tábor kémei csábítgatásainak.

2. Indokolás.

A buzgóság — hogy a muszájnál többet is akarjunk tenni és lelkesedjünk azért, hogy minél hősiebben harcolhassunk Jézus zászlója alatt — az szükséges, kedves Gyermekeim. Éspedig azért, mert aki a buzgóságból enged, lassanként a „muszáj”-ból is engedni fog és lesiklik a jó útról, még maga is alig veszi észre.

Egy legendát mondok nektek erre. — Élt Egyiptomban — abban az időben, mikor Izrael népe ott volt fogságban — egy kis egyiptus gyermek, aki összebarátkozott az egyik izraelita fiúcskával. A kis zsidó beszélt neki a zsidók Istenéről és a szépséges Igéretföldjéről. — Szeretnék veletek menni! — csillant fel a kis egyiptominak szeme és vágyakozni kezdett a zsidók hatalmas Istene és a szép Igéretföld után. Gyere velünk, ha majd Mózes ké-

résére hazaenged a Fáraó — szólt barátja. Úgyis lett. Ősz-szebeszéltek. És a kis egyiptus fiú leste-leste, mikor mennek a zsidók. S valóban — megpillantja a nagy karavánt. Elöl Mózes és Áron — a két vezér, akiket eddig is nagyon tisztelt és szeretett. „Ó, de boldogok — mennek a szép csodaországba — az Igéretföldjére.” Utánuk surrant. Ő is megy-megy ki a bálványimádó földről a zsarnok Fáraó szolgálatából, ahol nehéz köveket kell hordani egész nap a gúlákhoz — megy az igazi Istenhez, a boldog földre.

Eleinte lelkesen megy. De lassankint fáradni kezd . . . „Otthon leülhetnék most” — gondolja és lelkesedése kezd csökkenni. Nemsokára éhes is. „Otthon megtöltik most a húsfoszakakat” — jut eszébe és már elmegy a kedve egészen. No és mire odaérnek a Vöröstengerhez és látja, hogy nekivágnak a szétvált hullámok közé — akkor már elillan a bátorsága is. „Inkább hazamegyek játszani” — határozza el és haza is megy. Az Igéretföldjét soha meg nem látta, az igaz Istent meg nem ismerte — felnőve a szegények közt hordta napestig a követ. Miért? Mert akkor régen kisgyermek korában engedett a buzgóságból!

Lássátok, Gyermekeim, ha a buzgóság kezd kissé nehézzé válni és akkor engedtek — lassan-lassan mindig többet engedtek és a végén visszafordultok a jó útról és sohasem látjátok meg az Igéretföldet, a szép mennyországot.

De necsak azért akarjunk a „muszáj”-nál többet tenni — jobbak, buzgóbbak lenni, jócselekedetekkel Istennek örömet szerezni, mert a buzgóság szükséges ahhoz, hogy megóvjon a Sátán elkedvetlenítő cselvetéseitől — hanem azért is, mert kedves, szép, boldogító — sok, sok örömet fakasztó az, ha Istenért valamit tehetünk, többet — minél többet! A jó, nemes szív ebben boldogságát leli.

Erre is mondok egy kis történetet. Ez már nem legenda, hanem igaz történet. Páter H. — (egész nevét nem mondom meg, mert még él), öreg külföldi misszionárius maga mondta el hazánkban átutazóban. Elbeszélte, hogy

amikor még serdülő korban volt, katonatiszti pályára készült. Vallásosan élt, de kiválóbb, szentebb, buzgóbb élet nem volt a tervében. Egyszer azonban különöset álmódott. Sok-sok összetöpörödött emberkét látott és egy csúnya helyről egy szép helyre neki kellett őket felsőbb parancsra átcipelnie. Sajnálta szegényeket — a parancs is lelkesítette — és vitte, vitte a sok emberkét. Nagyon belefáradt. Egyszer már megált egy pillanatra: nem birom tovább! De rögtön összeszedte magát: de igen... igen... viszem tovább, nem hagyom abba! És szeretettel hurcolta tovább az összetöpörödött emberkéket. Akkor egyszerre valami zűrzavar volt — nem tudta, nem látta, mi van és abban a pillanatban ragyogó reggelre fel is ébredt.

Gondolkozott az álmán. Isten küldte. Isten akar tőlem valamit... Valami szép... hősi dolgot... Az Isten — tőlem! Ó, mily kitüntető! Lelkesedni kezdett... gondolkozott... A vége az lett, hogy egy missziókkal is foglalkozó szerzetbe jelentkezett. Felvették és — csodálatos — már a tanuló évekre Ázsiába küldték, a vad Himalajahegység alatt, hindu földre a szerzetesi kolostorukba. Az ujoncidió és tanulóidő alatt sokszor jutott eszébe: „Lám, az álmom... Valóban nagy és szép munkához kerülök. Csak az összetöpörödött álombeli emberkéket nem látom.” Évek múlva egy papjelölt társával sétálni mennek a hegyekbe. A mi tisztelendő urunk egyszerre megáll — kipirul... Két összetöpörödött emberke közeledik — szakasztott olyanok, mint álmában látta. Odaszalad. — „Kik vagytok?!“ — „Mundusok“ — hangzik a válasz. Társa megmagyarázza, hogy fenn a hegyekben egy külön hindu törzs lakik, egész más, mint a többi, Mundus-törzs a neve.

Alig szentelték pappá Péter H.-t, odahelyezték a hegyek közé, a mundusok apostolául. Azok közt dolgozott 38 évig... tanított, térített, keresztelt, templomot épített, üldözést szenvedett — egy lázadás alkalmával majd agyonnyilagták... s ő mindig boldogabb lett, mindig több és több örömet érzett. Mert az álm különös teljesülései-

ből látta, hogy Isten hívta őt erre a kiváló munkára: kiemelni a pogányság sötétjéből szegény embertársait és átvinni a kereszténység világosságába.

Muszáj volt P. H.-nak erre vállalkoznia? Nem — ez nincs a parancsokban. És boldogan tette, öröme volt benne mégis, mert tudta, hogy Isten hívta erre a szent munkára. P. H. — most már nagyon öreg . . . Szívujjával küldték haza. — Talán csak pár hónapja van. De az biztos, hogy amikor a haláltusa homályából és zűrzavarából fel fog ébredni — mint egykor felébredt álmából ragyogó reggelre — a mennyország örök boldogságára fog felébredni!

3. Alkalmazás.

Gyermekeim, — ez nem azt jelenti, hogy nektek is misszióba kell mennetek vagy pappá kell lennetek. Hanem azt jelenti, — hogy akármik leszték és akármik vagytok — már most mint gyermekek is — akarjatok Jézus hívó szavát követve, az Ő seregébe beállva, mind jobbak, tökéletesebbek, buzgóbbak lenni és leljétek örömtöket a jócselekedetekben. P. H.-hoz Jézus álmában szólt. Ti-hozzatok nem álomban szól — hanem most: e lelkigyakorlat alatt. Ami jót mond, süg szívetek, azt úgy vegyétek, hogy Jézus hív titeket arra a jóra . . . Jézus zászlaja alá hív . . . egyiknek ezt, másiknak azt jelölve ki: ezzel vagy azzal fogsz harcolni oldalam mellett! Pl. az egyiknek a gyakori szentáldozást sügja a szíve — a másiknak, hogy apostolkodjék — a harmadiknak, hogy ezentúl otthon sok örömet szerezzen szüleinek, testvéreinek — azonfelül is, amit muszáj, vagy amit parancsolnak. A negyediknek talán, hogy kiváló jó tanulással készüljön egészen Istennek szentelt hivatásra. — Ismét egy másiknak, aki jómódú — hogy ezentúl sokat alamizsnálkodjék. — És végül azt hiszem, mindegyiknek azt, hogy imában, misehallgatásban, engedelmességben — egyszóval vallásosságban kiváló buzgók legyetek, szívesen hozzatok áldozatot is — igyekezzetek Jézusnak minél több örömet szerezni, nemcsak épp immel-ámmal megtenni azt, amit muszáj, ha elkárhozni nem akartok.

Aki ilyen jó sugallatot kap, azt Jézus hívja a dísz-

seregébe . . . Legyen boldog, hogy a fő — a legfőbb király meghívta, boldogan jelentkezzék a zászló alá és tartson ki . . .

Ha majd engedni akar a buzgóságból azzal, hogy „hisz ezt épp nem muszáj” — gondoljon arra, hogy a másik, ellenséges táborból jön ez a cselvetés. Ha pedig nehéz lesz a buzgóság — úgy mint P. H. gondolt vissza legnehezebb missziója alatt is mindig az álmára, amelyben Isten küldött neki jelt és ebben megerősödött — gondolatok ti is vissza erre a lelkigyakorlatra, amikor Jézus szólt hozzátok, és erre emlékezve erősödjete meg a küzdelemre.

III. Akarat, Érzelmekre buzdítás és feltétel.

Gyermekeim! Hány és hány gyermek van az országban — hát még a világon! — aki sohasem tart lelkigyakorlatot. A lelkigyakorlat olyan is, mint a toborzás. Krisztus katonáinak toborzása. Hogy épp nektek alkalmatok van most lelkigyakorlatot tartani a sok és sok közül, az azt jelenti, hogy titeket — épp titeket akar Jézus a kiválóbbak díszseregének zászlója alá toborozni. Ez nagy kitüntetés! Ó — ezért érdemes mindent elviselni, azt is, ami nehezünkre esik. Örüljünk, legyünk boldogok ezért a kitüntetésért. Köszönjük meg és nagy hálával, szeretettel, örvendezéssel siessünk a zászló alá.

Jézus erővel senkit sem fog — önként kell jelentkezni. A háborúban is azokat ismerte el mindenki a legnagyobb hőskül, akiknek ifjúságuk miatt még nem kellett volna jelentkezni — de ők önként jelentkeztek. Ti is — kisgyermekek — önként jelentkezők legyetek a szentek zászlója alatt. A jelentkezés pedig abból álljon, hogy mindenki tegyen erős feltételt, hogy kész Jézusért mindent elviselni s mint hős katona minél jobb, buzgóbb akar lenni — minél többet akar tenni a muszájnál. Hogy mi legyen az a több, azon gondolkozzatok és figyeljete — mit sug a szíveteknek a Szentlélekisten.

Jelszavunk lesz: *előre!* Vagyis előre a „muszájnál” többet akaró buzgóság útján. Akárhányszor ez a szó eszetekbe jut, „előre!” — határozzátok el újra és újra, hogy

igenis előre megyek azon az úton, amelyen minél több dicsőséget akarok szerezni Jézus zászlójának. Tegyük meg ezt a feltételt először közösen, azután ki-ki maga úgy és arra, ahogy és amire a szíve súgja. (Példákat mondunk.)

Beí.: Imatársalgás.

Jézusom — királyom és dicső vezérem — boldogan jelentkezem zászlód alá. Hálás szívvel köszönöm, hogy a sok közül engem meghívtál, kérlek szépen, végy is fel táborodba, hűséges katonádnak!

Jézus így felel szíveteknek: Aki szerető és mindenre kész, hősi szívvel jön hozzám, azt örömmel felveszem. Én látom szíved — és ha az ilyen — akkor szeretettel ölelek be seregembe.

Köszönjük meg: Köszönöm, jóságos Jézus... Hálából mást és többet nem adhatok, mint szívemet, legyen szívem egészen a tied. Igérem és szentül fogadom, hogy buzgósággal dicsőséget igyekszem szerezni lobogódnak mindig és mindenben. Kérlek szépen, segíts meg, hogy kitartó legyek e feltételekben. Amen.

VII. Elmélkedés: Jézus életéről.

(Alak: szemlélődés.)

Előgyakorlatok.

I. Az Úr Jézus azért jött a világra, hogy minket megváltson, tanítson és a mellett példát is adjon. Tehát példát venni mindenkinek az Úr Jézustól kell. Nektek, gyermekeknek is. Azért képzeljük el a názáreti házban a gyermek Jézust a Boldogságos Szűz oldala mellett. Milyen szép — kedves — jóságos. Hogy akar mindenben segíteni. Mikor megpihen, hogyan teszi össze a kezét és mily buzgón imádkozik. A szépséges, jóságos názáreti gyermek Jézus áll most előttetek és ismerősen mosolyog rá-

tok, mintha valamit mondani akarna . . . Mit is akar mondani? Kérdezzük meg:

II. Jó Jézus — Te legszebb, legkedvesebb, legbölcsebb Gyermek — kérlek, tekints reám és szólj a szívemhez e szent tanítás szavaiban. Figyelni akarok szavadra, hogy megtehessem azt, ami Neked a legkedvesebb. Szólj azért hozzám, Jézusom, hallgatja a Te kis szolgád. Amen.

Folyamat.

I. Kiket látunk? A) Szemlélődés.

A kedves názáreti házat nézzük. Figyeljük csak meg, kiket látunk ott.

A legelső, akire pillantunk, maga a kis Jézus. Milyen szép lehetett az isteni gyermek! Nincs a földön több olyan arc, amilyen a kis Jézusé volt. Kedvesség ömlik el rajta, egész viselkedése szerény, szelíd — mosolygása csupa szeretet. Ahogy jár-kel — oly illedelmes, gyermekdeden bájos és mégis fenséges! Ha királyfi-ruhában látnánk — az sem volna hozzá méltó öltöny és mégis . . . Még királyfi-ruha sincs rajta! De még csak olyan sem, amilyen a názáreti gazdag gyermekeknek van. Szegényes, egyszerű köntöske fedi tagjait, — tiszta, rendes — de nagyon szegényes. Még folt is van rajta, amit a Szent Szűz varrt rá. Ó, Te szegényes — szépséges kis Jézus!

A műhely forgácsos — feltöri a lábat, a kis Jézus mégis mezítláb jár rajta. Miért? Mert Ő — a gazdag Isten — most itt szegény gyermek. Az otthona is szegényes . . . Hisz egy szegény ácsnak a műhelye és szobácskája csak. Valóban csak az angyalok látják benne a hatalmas Istent, olyan egyszerű, szegény gyermek most itt.

Mellette a Szűzanya. Minden gyermeknek legjobban tetszik a saját édesanyja, de ha a Szent Szűzet látná, akkor felkiáltana: itt a legszebb Anya! Szelíden mosolyog — elgondolkozik. Azután Jézuskára néz és a tekintete ragyog a szeretettől . . . Csak egy könnycsepp homályosítja el a ragyogást . . . Félti Jézuskáját . . . Mintha sejtené, hogy meg kell majd válnia Tőle . . .

Ott látjuk Szent Józsefet is. Szép, erős férfi — az arca komoly és méltóságteljes, de amikor a Szent Szűzre és a kis Jézusra néz, olyan alázatos. — Az ő tekintete is csupa jóság és szeretet, a legkedvesebb atyai arc. Ime — a názáreti ház szent lakói!...

És a ház körül? Ott már nemcsak szenteket látunk... Van köztük durva ember is, aki gorombáskodik, amikor munkát hoz Szent Józsefnek. Álldogálnak ott csúfondáros képű, kaján nevetésű kamaszfiúk és piszkos gyermekek is, akiknek arcáról lerí, hogy a lelkük sem tiszta... Lakik jó és kedves ember és gyermek is a názáreti ház körül — de rossz is akad elég... Úgy, mint mindenütt — a ti lakóházatok körül is, jó és rossz vegyesen.

B) Érzelmek és alkalmazás.

Ugye, Gyermekeim, szeretetre gyullad a szívetek, ha így nézitek, figyelitek lélekben a kis Jézust és a Szentcsaládot. Ó, de jó volna köztük élni — ó, mily szép élet lehetett a názáreti házban — gondoljátok és odavágyik a szívetek. Ám visszamenni ezerkilencszáz évet és bekopogni a názáreti házba, nem tudunk. De a názáreti ház kedves lakóival lélekben együtt élhetünk, ha sokszor rájuk gondolunk.

Saját édesanyánkban a Boldogságos Szűzanyát, édesatyánkban Szent Józsefet látjuk s úgy fogadunk szót és úgy szerzünk örömet nekik, mintha mindazt, amit teszünk, a Szűzanyának és Szent Józsefnek tennénk. A kis Jézust pedig híven igyekszünk utánozni. Kedves, jó, hálás, nyájas gyermekek legyünk, mint a kis Jézus. Elégedjünk meg azzal, ami van — a kis Jézus szegénységét utánozva. — Otthonunkban a názáreti házat látjuk s abban úgy viselkedünk, mintha a názáreti házban lennénk. Ez legyen az első jófeltételünk. Hogy milyen legyen viselkedésünk, azt abból tanuljuk meg, ha megfigyeljük, hogy beszéltek, hogy cselekedtek a názáreti házban.

II. Hogyan beszéltek? A) Szemlélődés.

Tehát mit is hallunk a názáreti házban? Először is a kis Jézust hallgassuk meg. A hangja mindig szelíd, ked-

ves, nyájas. Soha durva, türelmetlen, veszekedő szót nem hallunk ajkáról. Soha — sohasem szól vissza a Szűzanyának vagy Szent Józsefnek. Pedig Jézus Isten — fölöttük áll! Midőn Szent József dolgozni küldi — visszafelelhetné: Én Isten vagyok — és nekem parancsoltok?! — De nem — Ó kedvesen, szívesen felel és nem ellenkezik.

Másokhoz is csak szeretettel szokott szólni. Csúfondáros, veszekedő, dicsekvő, megszóló beszédet soha nem hallunk a kis Jézus ajkairól! Ha rossz fiúkkal találkozik és azok bántják, csúfolják — Ó nem kezd veszekedni. Hallgatva tűr. Ha rossz fiú helytelen dologra hívja, akkor komolyan, határozottan felel: menj, ilyen dolgot én nem teszek! Ha panaszos szót hall — rögtön vigasztal. Ó, mily kedvesen — édesen — mily őszinte sajnálkozással beszél a kis Jézus azokhoz, akiknek fáj valami. És ha valaki megbántotta és azután megsajnálva hibáját hozzá megy, mily szelíden bocsát meg rögtön.

Azután hallgassuk csak az okosságát! Össze-vissza éretlenségeket nem beszél — nem füllent — nem mond ki könnyelműen valamit. Nyugodtan, komolyan, okosan beszél. A kis Jézus bölcs. — Lám: igazság, szeretet, okosság már most is minden szava. — Mikor pedig a mennyei Atyáról beszél, akkor boldog. Oly szívesen beszélget Istenről és szent dolgokról. És milyen áhítattal imádkozik. Szavaiból csak úgy ömlik a szeretet. Bezzeg nem hadar — nem beszél oda se gondolva, hanem egész szívvel, teljes figyelemmel mondja az imádság szavait. A kis Jézus áhítatos . . . Sőt másokat is hív imádkozni — a többi gyermeket is rábeszéli a jóra.

Szűzanyának és Szent Józsefnek is halljuk a szavát . . . Tisztelettel, imádattal — de mégis: intelmeket és parancsokat adnak a kis Jézusnak . . . Jézuska tedd ezt — vidd azt — csináld meg amazt . . . Hány gyermek zúgolódik, hogy mindig csak parancsolnak neki — vagy fitymálja szülőjének, nevelőjének szavát — és Jézus — az Isten! — elfogadja, szívesen fogadja, amit anyja és nevelőatyja mond neki. Kívülről hallunk durva, csúfondáros szavakat is. Bántják a rosszak, sértik a kis Jézust . . . Ugye fáj nekünk? Hej, pedig mi is sértegetjük a durva,

tiszteletlen, káromló beszéddel! És az nem fáj nekünk? A miatt nem akarjuk vigasztalni, engesztelni az édes Jézust? — Ugye hogy igen!

B) Érzelmek és alkalmazás.

Együttérzek a kis Jézussal... Szeretem kedves szavait — gyönyörködöm benne. Örülök neki, hogy a kis Jézus beszél és én hallgathatom... De sajnálom is... Fáj nekem, hogy olyat is beszélnek az emberek, ami bántja, sérti. Szeretném kiengesztelni. Azért odakinálom neki újra az én szerető szívemet, hogy azok helyett is szeretni akarom, akik Őt sértegetik. És megígérem, hogy én *utánozni* akarom Őt... Szívesen figyelem szüleim, előljáróim intelmét, szavait, én magam pedig *szeretettel, szeretnyen, szelíden, okosan* akarok beszélni, ahogy a kis Jézus beszélt. — Beszélni akarok *buzgó áhitattal* a mennyei Atyával imádságomban, ahogy az édes Jézus tette. *Buzdítani* akarok szavaimmal másokat is a jóra, hogy ők is szeressék, engeszteljék az édes Jézust, és így szavaimmal apostolkodni akarok...

III. Mit cselekszenek? A) Szemlélődés.

De végül meg kell figyelniük, hogy mit cselekszenek a názáreti házban és ház körül.

Most kezdjük fordítva a sorrendet. Odakint gyermekek lármáznak, veszekszenek — felnőtt emberek járnak-kelelnek pénzt szerezni, mulatni — egymással keveset törődnek. Sokan heje-hujáznak, mások dolgoznak, de bezeg kedvetlenül és örömtelenül. Mennyivel szebb az élet bent a názáreti házban! Ott benn nem gondolják azt, „ha a többi is így tesz — mi is így teszünk” — nem, ott benn azt gondolják, „mi másképp: szebben, jobban, nemesebben akarunk cselekedni”.

Először is látjuk, hogy szorgalmas munka folyik. Szent József fűr, farag, fűrészel — dolgozik nehezen, keményen egész nap. Szűzanya takarít, főz, mos — sőt maga szövö a köntös szövetét — varrogat, munkálkodik egész nap, kora hajnaltól sokszor bele a késő éjtszakába. És maga a kis Jézus is dolgozik. Szorgalmasan, pontosan és

nehezen! Milyen egyszerű, milyen durva munkát! Nem válogat — nem mondja semmire: ez nekem nem való. Pedig Ő: Isten! Nem panaszkodik, hogy nehéz, pedig a legkeményebb munkához is odaállítja nevelőatyja. És mily örömmel dolgozik . . . Tetszik neki. Boldog, hogy örömet szerez vele a Szűzanyának és Szent Józsefnek. — Mikor megpihen, akkor leül és olvasgat . . . Szent József beszél, Jézuska *figyel*, hallgat, tanul . . . Pedig neki nem kellene, hisz maga a bölcsesség, Isten . . . Csak azért teszi, hogy példát adjon nekünk.

A pihenés ideje alatt játszik is a kis Jézus. De csak azt, amit a Szűzanya megengedett neki. És milyen kedvesen, szelíden. Ha gyerekekkel játszik — nem vesz össze, nem durva. Minden játékát odaengedi a többinek — mindig enged, hogy azt játsszák, amit a másik akar. Ha helytelent akarnak játszani, ott hagyja őket.

És hogy engedelmeskedik! Akkor kel fel — akkor fekszik le, amikor édesanyja és nevelőatyja mondják. Azt veszi fel, amit a Szűzanya odakészít. Azt eszi meg, amit elébe adnak. Nem finyás — nem válogat . . . sokszor bizony nagyon szegényes étket eszik . . .

Különösen figyeljük meg, milyen szeretet van a názáreti házban. Mily örvendezve, milyen tele szívvel beszélgetnek a mennyei Atyáról, — milyen tisztelettel és áhítattal emlegetik az Írás szavait — milyen buzgón imádkoznak. Miért? Mert szeretik az Istent! A kis Jézusnak csak úgy repes a szíve az imánál és hogy vágyakozik már arra, hogy elmenjenek a jeruzsálemi templomba . . . Szívében titkon készül is valamire . . . Ott tanítani fog . . . a mennyei Atyához akarja húzni a többi embert is, akit szeret . . .

Az istenszeretet mellett felebaráti szeretet is van a názáreti házban. Szűzanya, Szent József oly jóságos mindenkihez. Ők is szegények, mégis a még szegényebbet sohase bocsátják el üres kézzel. És főleg a kis Jézus! Keresi az alkalmat, hogy örömet szerezzen a Szűzanyának és nevelőatyjának. Tudja gondolatukat és már meg is teszi. Ha gondterhes az arcuk, Ő vigasztal. Ha fáradtak, Ő segít — kiveszi a munkát kezeikből. De másoknak is . . .

Mindenkinek ad, mindenkinek megbocsát, mindenkinek jót tesz. Elosztogatná mindenét — olyan aranyos a Szíve. Boldog, ha segíthet bárkinek... könnyű fut a szemébe, ha másnak fáj valami és rögtön segíteni akar... És ami a fő... Már most is meg tudna halni mindenegyes emberért, csak azért, hogy azokat megmentse, mert annyira szereti őket...

Ime, a kis Jézus élete! Nem különleges — nem csodátévő, olyan, mint más gyermeké, de — tökéletesen jó és telistele van a legszebb erényekkel. Szívtisztaság — áhítat — szeretet — hála — engedelmesség — szorgalom — önfeláldozás — apostolkodás, ezek a szépséges szívvirágok csodálatos szépségben pompáznak a kis Jézus Szívében — a kis Jézus életében — a kis Jézus körül a ná-záreti házban.

B) Érzelmek és alkalmazás.

Gyermekeim — ha megismerjük Jézust, lehet-e Őt nem szeretnünk?! Ó, dehogy! — Jézust csak szeretni lehet. Aki nem szereti — az csak azért nem szereti, mert nem ismeri. Mi most megismertük és szeretjük is nagyon, nagyon. Szent önrézzettel mondjuk: ez a Jézus az én példaképem! Nem adom lejjebb... Nekem maga Jézus kell mint példakép! Szent lelkesedéssel mondjuk: mindent megteszek, hogy ennek az édes Jézuskának minél jobb, minél bizalmasabb kis barátja legyek. De ahhoz nagyon jónak kell lennem... Nem baj! Nem félek! Van bennem bátorság, lelkesedés, erősség: én igenis nagyon jó akarok lenni. Én igenis hűségesen akarom utánózni az édes Jézust!

Van egy mese a koldusról és a királyfiról. Egy királyfi elbujdosott hazulról szegénylegénynek öltözködve. Helyére belopódzott egy koldusgyermek, aki arcra nagyon hasonlított hozzá, felvette ruháit és mint királyfi szerepelt. Igen ám — de csakhamar kiszült a dolog. Hogyan? A koldusfiú nem tudott olyan kedvesen, finoman, királyi módon viselkedni, — s ráismertek — ez nem lehet királygyermek! Viszont a királyfi koldusruhában is oly nemesen, fenségesen viselkedett mindenben, hogy ráis-

mertek: ez nem lehet koldusgyermek — hanem álruhás királyfi! Persze visszacserélték a koldust és királyfit — az előbbi kitették a palotából, az utóbbit visszaültették trónjára.

A kis Jézus a királyfi, aki lejött a földre szegény gyermek alakjában. Mi hasonlítunk a kis Jézusra, hisz Jézus Isten — és az ember „Isten képére és hasonlatosságára” van teremtve. Mi a mennyei trónra vágyunk — igen ám, de ha nem viselkedünk úgy, mint Jézus, akkor minket is ki fognak onnan vetni. De ha utánozzuk Jézust, eltanuljuk viselkedését, akkor maga Jézus fogja megosztani velünk az égi dicsőség trónusát — helyt adva nekünk a mennyországban.

Jelmondatunk legyen tehát: *Jézust utánozni!* Miben? Amíg gyermekek vagytok, a gyermekerevényekben: szívtisztaság, áhitat, engedelmesség, hála, szorgalom, szeretet, önfeláldozás, buzgóság, apostolkodás . . . Hogyan? Miben? (Praktikus példák a felsorolt erények gyakorlására otthon, utcán, iskolában, templomban, pajtásokkal stb.) Gondolkozz: mit tehetnél? Mit súg a szíved? Azt jegyezd meg, írd is fel s tedd fel erősen, hogy sokszor megkérded magadban: hogy tenne most (hogy beszélne, játszana, dolgozna stb.) az édes Jézus, én is úgy akarom! Igérd meg a feltett erénygyakorlatok buzgó, áhitatos teljesítését az édes Jézusnak, így:

Bef.: Imatársalgás.

Édes Jézusom, példaadóm, mintaképem, mindenben hűségesen utánozni akarlak Téged. Azért kérlek szépen, segíts, hogy sokszor Rád gondoljak, és figyelmeztess rá sugallatoddal, ha elfelejtenélek. Ugye megteszed, jó Jézusom?

Jézus felel neked: Hogyne tenném meg, jó gyermekem, hiszen az én Szívemnek öröm az, ha olyan gyermekeket látok, akik utánozni akarnak engem.

Mondd Jézusnak: Ó, ha az öröm Szívednek, akkor még erősebben felteszem, hogy utánozni akarlak, mert nagyon szeretnék Szívednek örömet szerezni. Meglátod,

jó Jézus, hogy ezentúl örömed lesz bennem, mert lesznek jócselekedeteim, melyekben gyönyörködni fogsz.

Az Úr Jézus megdicsér ezért: Jól van, gyermekem, légy áldva érte! Boldog gyermek az, aki engem utánoz!

Igérjük meg még egyszer: Én ilyen boldog gyermek akarok lenni, Jézusom, hogy názáreti gyermekségedet híven utánozva — égi dicsőségedet is megláthassam egykor. Amen.

VIII. Elmélkedés: Jézus a kereszten.

(Alak: érzékek alkalmazása.)

Előgyakorlatok.

I. Régi magyar regékben olvasunk a tetemrehívásról. A meggyilkolt áldozat ravatala elé hívták sorra az embereket. Az előtt, aki oka volt a felravatalozott halálának, újra vérezni kezdett a halottnak sebe. A legszen-
tebb áldozat elé hívlak most titeket. Jézus az. Ravatala a kereszt. Jézus sebe mindenkiért vérzik... Mindnyájan okai vagyunk Jézus halálának. Figyeljük csak meg ezt a borzasztó halált. Jézus most haldoklik a kereszten... Durva kereszt két fából összeütve... Rajta ruháitól is megfosztva a gazdag Isten, koldusszegényen. A hatalmas Isten leszegezve... A jóságos Isten sebekkel beborítva... Ott a kereszt alatt a Szűzanya, Szent János, pár jólelkű asszony — sok-sok, nagy tömeg, kegyetlen, káromkodó ember: a gyilkosok. Nézzük remegve, fájdalommal a keresztet... Tegyük össze kezünket és imádkozzunk:

II. Szenvedő Jézus — mély fájdalommal látlak a kereszten. Miattam függsz ott oly keserves kínok között. Miattam, mert Te szeretsz engem és meg akarsz váltani a pokoltól... Miattam, mert én nem szeretlek és bűneimmel a kereszthalálra juttattalak... Ó, jó Jézus, segíts, hogy véres, szent keresztedet nézve, őszinte bűnbánatot érezzek, még jobban szeresselek és szívemben buzdóság gyulladjon: érted élni — érted sokat tenni — érted szen-

vedni és áldozatot hozni is, ha úgy akarod, hisz Te is értem szenvedsz s értem hoztad meg a keresztdozatot. Szenvető Jézus, gyullaszd hát fel szívemet bűnbánatra, szeretetre és áldozatkésziségre. Amen.

Folyamat.

I. Érzékek: Látás.

Képzeld hát magunk elé a keresztet. Mit látunk? ... Nagy, durva fakereszt. A nagy beteget, a haldoklót ágyba fektetik. Még a vergődő állat alá is egy kis puha szalmát lökünk ... És a mi Istenünknek ez a fakereszt, ez a kemény, véresre festett fakereszt a halálos ágya! — A hősöknek, királyoknak mily gyönyörű ravatalt készítenek. Még a legkoldusabb embert is legalább egy fehér lepedővel, pár szál virággal tisztességesen felravatalozák. És a mi Istenünknek ez a kereszt lesz a ravatala is!

Milyen nagy ez a kereszt ... Milyen nehéz lehetett felhurcolni. Fel, fel — a hegy tetejére. Még egészséges embernek is, hát még az agyonkínzott Jézusnak ... És ezt a keresztet hozta fel sebes vállain az édes Jézus.

Mi van a keresztben? Egy tábla. Az a tábla megmondja, hogy ki Ő! Király ... De nemcsak Izrael királya, ahogy a betűk mondják, hanem az egész világe ... Király ... Több — Isten! A királyoknak trónja szokott lenni. Ó, édes Jézusom, milyen trónt készíttetek Neked! A kínok keresztfáját ... Miért? Mert szeretted minket.

Mit láttok a keresztben verve? Három szöveget. Hatalmas, nagy, éles vasszöveget. A vasszögekről véres húscapatok lógnak. A vasszögek Valakinek a kezeit és lábait fűrik át — attól véresek ... Jól tudjuk, kiét ... Jézusét, aki minket szeret.

Nézünk most már magára Jézusra. Szörnyűség ránézni! — Gyermekeim, — ne gondoljátok, hogy Jézus úgy függött a keresztben, ahogy azt képeken és feszületeken látjátok ... Dehogya! — Azokon mindegyiken szépítve van a borzalom. Egészen másképpen függött ott Jézus. A test tagjai össze-vissza csavarodva, helyükből kifecamodva ...

Hiszen széthúzták, amikor felfeszítették... Mellkasa ki-domborodik a kintől. Kezei, lábai erőszakosan kinyujt-va... És teste? Szent teste csupa véres daganat... Mitől? A kegyetlen ostromozástól, amelyiknél a szöges ostor be-szaggatta a bőrt, feltépte a húst... Szent teste csupa feltépett, vérző seb... Mert a sebekbe beragadt a ruhája és amikor levetköztették, bezzeg nem áztatták le vízzel, hanem kiszakították, kitépték a fájó sebekből a ruha rongyait. Testének oldalából a nagy kintől kidagadnak a bordák és szinte látni lehet, milyen sebesen ver a kínlódó, fájó szentséges Szíve... Ott, ott a baloldalon nem-sokára egy vérző sebet is fogunk látni, amelyikbe bele-fúródik a katona lándzsája, hogy átszúrja a Szívet. Azt a Szívet, amely bennünket oly nagyon szeret!

De nézzünk fel előbb Jézus arcába is. Ajka véres... Felpattogzott a láztól és szomjúságtól... Szemei kidagad-tak... a pillák közé homlokáról becsurog a vérrel kevert halálverejték. Halántékából kidagadnak az erek — a bor-zasztó fájdalmat mutatja ez is! Homlokán töviskoszorú... Mélyen a bőr alá fúródnak a hosszú tövisek, bele a hús-ba... Minden tövisben egy-egy bűnünket ismerhetjük meg, kedves Gyermekeim... A mi bűneink koszorúzzák tövissel azt a Jézust, aki minket annyira szeret...

És a kereszttel mellett? Csak egy pár szomorú, sajnál-kozó, szerető arc — a többi mind csúfondáros — gúnyos — kegyetlen — kajánul kárörvendő. De jaj... Nem-sokáig látjuk arcukon a nevetést! Egyszerre halálos ijed-séggé változik át... Már mutatkoznak az égen az isteni büntetés jelei... Jaj azoknak, akikre lesujt! Nappal van, alig múlt délidő — és mégis sötétedni kezd az égbolt... A nap korongja tűnik az égről... Mindig félelmesebb a sötétség... Uram Istenem, mi lesz itt?!

Csak egy valaki nem figyel oda. Az, aki semmi mást nem lát, csak Jézust a kereszten. Ki az? A Szűzanya. Nézzünk őreá is, kedves Gyermekeim... Láttatok már gyászoló anyát kisfia koporsója előtt?... El tudjátok kép-zelni saját édesanyátok fájdalmas arcát, ha a ti halálos ágyatok mellett állana? Mindezeknél nagyobb — sokkal

nagyobb fájdalom sír le a Szent Szűz arcáról... Mert nálánál szeretőbb anya nincs. És mert jobb, kiválóbb, szeretőbb gyermek sohasem volt, mint az övé, akit most elveszít.

Szaglás — ízlelés.

Eddig néztük a keresztet. Most figyeljük meg, hogy a kereszt alatt állva mit érzünk? Különös illatot érzünk. Messziről a virágban álló olajfák illata árad. Két éjszakával azelőtt azon a hegyen verejtékezett vért Szíve fájdalmában az édes Jézus... Miért? Mert előre látta rettenetes szenvedéseit és halálát, — de még jobban azért, mert látta az emberek bűneit. A tiétekét is — mindenegyesét külön-külön. Mindenegyes bűn tövissé vált ott — és ezeket a töviseket nem a homlokán, hanem a Szívén látjuk! Akkor csókolta meg Júdás — az áruló — a gonosztevő — a gyalázatos gyilkos! Van-e még oly gonosz? Van — van... Mindenki Júdás, aki halálos bűnnel elárulja hűtlenül Jézust.

Hogy miképen fogták el az Udvözítőt és hogy hagyták el Őt gyáván legkedvesebb tanítványai is, tudjátok. Úgy, ahogy mi is sokszor elhagyjuk, amikor vétkezünk. Az olajfák illatába a sok keleti virág szaga vegyült. De azokat a virágokat senki sem tépte le Jézusnak. Neki csak tövis jutott a földön. Pótoljuk ki most — mi — ti, kedves, jó gyermekek — erényvirágok gyűjtésével.

Ahogy virág nem jutott Jézusnak, éppúgy nem jutott neki édesség sem. A súlyos betegnek limonádét adnak — enyhítő orvosságot nyújtanak — a legjobb falatokat készítik... — És a haldokló Jézus semmit sem kap. Csak keserűséget... Szomjúságtól ég az egész belseje — tüzel a torka, kiszárad a nyelve. — És csak epével vegyített bort nyújtanak neki. Pótoljuk ki ezt is, jó gyermekek, mi. Nyujtsunk mi neki édességeket. Szeretetgyakorlatok, jócselekedetek, ezek az édes Jézus édességei.

Hallás.

Álljunk csöndben, meghatottan a keresztt alá... Mit hallunk?... Vad kiabálást — lármát — csúfolódást — átkozódást. A kegyetlen tömeg a szenvedő Jézust még most is szidalmazza... Miért? Mit tett? Semmi mást, mint azt, hogy minket szeretett... De akkor morajlás hallik és mennydörgés... A nép megriad... Mi az? A büntető Isten szava?!... Feljajdulnak a megrettenők... Azután rémült csend.

A csöndben nem hallok mást, mint pár fájdalmas sóhajt... A Szent Szűz szívéből fakadt. Azután valami szomorú, fájó hang... Olyan, mint mikor az esőcseppek kopognak. Egy... kettő... három... tíz... húsz... száz... ezret is számolhatnék. Csend... csend... Az Úr Jézus szent vére csepeg le a keresztről a bűnös földre... Csepeg — csepeg — hogy megsokszorozodva ott legyen minden kehelyben és minden fehér ostyában elrejtve, ha majd misézni fognak a papok. Hull — hull — csepeg... hogy lemossa bűneinket... hogy szívünket öntözze vele a szentáldozásban... hogy sokat elhullasson belőle értünk, akiket annyira szeret.

Figyeljünk most az édes Jézus vértől — szomjtól kisebesedett ajkaira. Mit beszél? „Bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek...” A mi bűneink bocsánataért könyörög haldokolva is, mert minket, szegény bűnösöket oly nagyon szeret.

Ezekből a szavakból értjük meg, Gyermekeim, hogy miért nem jött le Jézus a keresztről büntetni, bosszút állni, lesujtani a gyilkos tömegre. Megtehetette volna és nem tette. Miért? Mert meg akart bocsátani — az Ő jóságos, irgalmas Szíve nem büntetni kíván, hanem megbocsátani, megmenteni. Miért? Mert minket szeret.

„Bizony, bizony mondom neked, ma velem leszel a Paradicsomban...” Kinek mondja ezt? A megtérő latornak. Most is arra van csak gondja, hogy a bűnbánót megvigasztalja. Milyen irgalmas, — hogy szereti a megtérő bűnöst!

„Ime, a te fiad — íme, a te Anyád.” A haldoklók

végrendeletet szoktak hagyni. Ezt teszi az édes Jézus is. A legkedvesebbjét hagyja ránk. Anyát ad nekünk, a saját anyját adja oda, hogy ezentúl a mi anyánk is legyen. Azóta nincs anyátlan már a világon, mert akinek meg is hal földi édesanyja — annak is van anyja az égben: Mária. Anyát ad nekünk Jézus — mert minket nagyon szeret.

„Szomjúhozom.” Mikor az Úr Jézus panaszos szavát halljuk, ugye szeretnénk odafutni és enyhét nyújtani neki fel a keresztre... Menjünk oda — és nyujtsuk fel neki szeretettel teli szívünket, mert az édes Jézus ma is szomjazik. De nem vízre, hanem a mi szívünk szeretetére, hogy szeressük Öt — aki minket annyira szeret...

„Istenem — Istenem — miért hagytál el engem?!” A mennyei Atya kipróbálja Jézust. Elrejtőzik előle, mint-ha elhagyná... Ugye a gyermekre is az a legnagyobb fájdalom, amikor anyja-atyja magára hagyja. Hogy fáj akkor a kisgyerek szíve... hogy sír és jajveszékel szülei után! Ezt a szívfájdalmat is át akarta szenvedni Jézus, hogy erre a szenvedésre is példát adjon. Hogy minden szenvedésen keresztül menjen értünk, akiket oly nagyon szeret.

„Beteljesedett.” Az a legnagyobb hős — aki a rábízott nehéz feladatot sikeresen elvégezve bejelentheti: megtörtént, — megcsináltam — elvégeztem. Ezt jelenti Jézus szava is. A megváltás megtörtént — megmentettem a kárhozattól az embereket — megnyitottam nekik a mennyországot — megváltottam azokat, akiket szeretek, nagyon szeretek...

„Atyám — kezeidbe ajánlom lelkemet...” Ezzel búcsúzik a földtől — ezzel köszönti mennyei Atyját az égben. Utolsót sóhaj — meghal. Meghal értünk — érte-tek — értem — érted, mindenegyesért... Mert minket, mindenegyest oly nagyon szeret.

Tapintás.

Jézus meghalt... Már csak a holtteste függ a keresz-ten. Azt is leveszik... a Szűzanya karjaiba zárja. Térdel-

jünk lélekben a Szent Szűz mellé és érintsük meg a leg-szentebb sebeket.

Daganatok és sebek... Rettenetesen összekínczott test! — Négy mély lyuk — kilógó húscsücsökkel: a két kezén és két lábán a vasszögek helye. A test hideg — élettelen. Ez a kihűlt szent test mennyit szenvedett!

Próbáljuk csak egy kicsit is átérezni a fájdalmait... A daganatok fájtak, a sebek égtek, a kifolyt lázas vér szinte perzselte... Teste teljesen legyengült, összeroskadt volna, de a szegek irtózatossággal kinnal kifizetve tartották. Egy kis lábfejemódosítás mily kín... hát még amikor az összes tagokat szétfeszítik, helyükről kirángatják! Feje fájt... belül a láztól, kívül a tövisektől... Szemei égtek... Belefolyt a vér, izzadság, nem tudta kitörölni leszőgezett kezeivel. Szíve vonaglott, melle zihált, a torka fulladozott, a szétfeszített test belső részeiből is ömlött a vér és megtöltötte a tüdőt, kergette a szívverést fájdalmasan gyors dobogásra... Fogjuk, érintsük csak azt a hideg testet... annyi fájdalomról beszél, amit elképzelni sem lehet!...

De mi az? Valami forróság cseppen a kezünkre... A Szűzanya könnye az... Sír a Szűzanya... Siratja Jézust, aki meghalt... Értünk. A bűneinkért! Mi lesz velünk, hogy mindennek a kinnak mi vagyunk okai? Ne féljete azért mégse... Húzzuk végig kezünket Jézus hideg testének daganatai és sebei között, amíg egy mély nyílást érintünk. Mi az? A szívseb... Nyitva az Úr Jézus Szíve... És ez a kis nyitott kapu azt jelenti, hogy az Úr Jézus szeret minket... Tőle nem félni kell, hanem szeretni kell Őt. Ha megbánjuk bűneinket, Ő megbocsát és Szívébe zár nagy-nagy szeretettel. Hiszen csak azért halt meg, mert szeret minket és azt akarja, hogy szenvedéseit látva, mi is szeressük Őt... Itt állapodjunk meg, itt maradjunk meg: a szívsebnél. Mennyit szenvedett ez a Szív, hogy fájt ez a Szív! Miért szenved, miért fáj? Mert az emberek megbántják, káromolják, bűneikkel átszúrják. Minden bűn egy-egy tűr az édes Jézus Szívében! Gondoljuk el, hogy most letérdelünk és megcsókoljuk

az édes Jézus szívsebét és ezzel a csókkal örök szeretetre felelküszünk Neki, hogy a mi szeretetünk, a mi jócselekedeteink s főkép a mi áldozataink vigasztalják fájó Szívét s engeszteljék más ember durvaságai, szeretetlenségei miatt is.

II. Érzelmekre buzdítás és alkalmazás.

Jézus keresztje alatt álltunk. Mennyi szenvedés! — Akinek csak egy kis szíve van — az kell, hogy fájdalmat érezzen, hogy együtt érezzen Jézus szenvedésével. Ugye hogy sajnáljátok ti is az édes Jézust, ugye hogy fáj nektek az Ő szenvedése... Csak fájjon is, Gyermekeim... De fájjon a bűnünkre való emlékezés is, hisz a bűn volt az Ő Jézus szenvedésének oka. — Az Ő vére mossa le bűneinket... Bánjuk hát nagyon bűneinket, mert ezekért kellett az édes Jézusnak annyit szenvednie! Igen, a bűneinkért szenvedett, mert szeret minket, nagyon szeret minket... Szeressük mi is Őt! Jézus nem kér mást cserébe fájdalma, kínok közt elhullatott véréért, mint a mi szeretetünket. Adjuk hát azt neki — szeressük Őt nagyon — mindenkinél jobban, hiszen senki — de senki sem szeret úgy minket, mint Jézus, még az édesanyánk sem. Senki sem szenvedett annyit értünk, mint Jézus!

Legyünk hálások Jézusnak. Mivel? Azzal, hogy mi is mindent megteszünk érte. Akármit! Legyünk nagylelkűek, jó Gyermekeim. Mindent, de mindent tegyünk az édes Jézus lábai elé... Örömeinket, játékaikat, vágyainkat, gazdagságunkat, szereteteinket... Mindent odaadunk neki — mindenről lemondunk, ha Ő úgy akarja. Ha Ő úgy akarja, dolgozni fogunk keményen, hiszen az Ő keresztje is kemény volt. Ha akarja, megteszük a nekünk legnehezebbet is, hisz Ő is nehezen vitte a keresztet. — Ha akarja, a legkedvesebb játékunkat vagy legjobb falatunkat is odaadjuk az Ő nevében egy szegénynek, hisz Ő is az egész mennyei boldogságot otthagyta értünk. Ha akarja, elviseljük a betegséget, fájdalmat, bármit, amit a jó Isten reánk bocsát, hisz Ő többet szenvedett mindennél értünk. S végül ha Ő akarja, — készek

vagyunk otthagyni mindent — még az édes otthont is — és elmenni keresztesháborúba — vagy misszióba a vadak közé — vagy akár a halálba Krisztus ellenségei ellen — hiszen Ő is otthagyta Názáretet — mindent — és a kereszthalálba indult érettünk.

Nem mondom, hogy ezeket mind meg kell tenni — és megígérni... Lehet, hogy a jó Isten nem akar tőletek nagy áldozatot. De ha egyszer úgy történne, hogy ilyen nagy áldozatot is akarna, — akkor arra is készek leszünk. Ez nem valószínű — csak lehetséges. Az azonban biztos, hogy kisebb áldozatok várnak rátok is... (Gyakorlati példák: Csúfolnak rossz társak a vallásosságért. — Talán otthon is van, aki ellenzi a buzgó vallásosságot. — Messze van a templom s nehéz bejárni misére — főleg a téli hidegben. — Nem reggelizhetünk oly kényelmesen és korábban kell kelni, ha hétköznap is áldozunk. — Le kell mondani egy kedves dologról — vagy szórakozásról. — Nehéz valamelyik munka — valamelyik tantárgy — stb.) Mindezeket a kis áldozatokat most már szívesen fogjátok hozni Jézusért, hogy amint Ő szenvedett sokat értünk szeretetből, mi is szenvedjünk valami kicsikét Érte szeretetből és engesztelésből.

Bef.: Imatársalgás.

Tegyünk hát ígéretet imádságban. — Édes Jézusom, most tudom és értem csak igazán, mennyit szenvedtél szeretetből értem! Szívemből bánom bűneimet, amelyekkel azon nagy szenvedésedet okoztam. Bűnbánatom mellett tanulni is akarok tőled, Jézusom, és ha bármilyen áldozatot kíván tőlem a mennyei Atya, meg akarom azt tenni irántad való szeretetből, hogy én is szenvedjek valamit Érted. Adj hozzá erőt — kereszten függő Jézusom!

Az Úr Jézus biztatóan felel: Meg foglak segíteni és erőt adok neked, csak gondold gyakran az én keresztemre!

Mondjuk: Igen, Jézusom, gyakran akarok keresztedre gondolni. Keresztedre gondolva bánom bűneimet és ígérem, hogy irántad való szeretetből és vigasztalásodra

nagyon foglak szeretni és gyermekéletem kis áldozatait — amiket a kötelesség, a buzgóság, a jócselekedetek és erényvirágok ápolása megkívánnak majd tőlem — szívesen fogom meghozni Tőled tanulva. Fogadd ezt tőlem, szenvedő Jézus, vigasztalásul. Szűzanyám, engedd, hogy melléd álljak és gyermekéletem erényeivel kitartsak szeretetben, hűségben veled együtt kereszten függő Jézusunk mellett. Amen.

IX. Elmélkedés: Isten szeretetéről.

(Alak: elmélkedés.)

Előgyakorlatok.

I. Jézus szenvedéséről hallottunk előzőleg. Abból látátok, hogy mennyire szeret minket Jézus és a mennyei Atya is, aki nekünk Jézust ide adta. De Isten szeretetét még másból is tudjuk. Maga az Úr Jézus megmutatta szeretettől lángoló Szívét. Az oltáron csodálatosan megjelent egy szentéletű apácának (Alacoque Margitnak) és megmutatta Szívét, amelyből lángok törtek elő. Az irántunk égő szeretet lángjai.

Képzeljük csak magunk elé az édes Jézust. Ott áll az oltáron — dicsfény ragyog homloka körül — köntöse csillog, mint a hó — úgy, mint egykor Táborhegyén a színváltozáskor, arca is sugárzik és keblén látszik a Szíve. Égőpiros — a szeretet színe az. Kereszt van rajta, amelyet értünk való szeretetből visel. Körülötte töviskoszorú, a mi bűneink, melyekért szeretetből a vérént ontja. Oldalán sebhely, mint kis ajtó, amelyet szeretetből nekünk nyit ki. És az egész Szív csupa tűz, csupa láng: az emberek iránti szeretetének lángjai. Nézzük áhitattal ezt a szeretettől égő Szívet és imádkozzunk hozzá így:

II. Jézusom édes Szíve, taníts meg arra, hogy megismerjem a Te nagy szeretetedet, megértsem abból az

egész Szentháromság egy Istennek irántam való nagy, nagy szeretetét és attól Isten iránti tökéletes szeretetre gyulladjon szívem — forrón vágyakozva arra, hogy szerető Istenemhez az égbe eljussak. Amen.

Folyamat.

I. Emlékezés.

Kit képzeltünk magunk elé, Gyermekeim? Jézust — a mi Istenünket. Milyen Ó?! Mily szép — mily gyönyörű! A liliomnak, a frissen hullott hónak fehérsége, a gyémántnak és napsugárnak ragyogása együttvéve is semmi ahhoz a tündöklő fehér szépséghez képest, ahogyan ott látjuk magunk előtt Jézust. Szép, amikor sokezer csillag fénye körülsugározza a tájat — de ezerszeresen szebb az a dicsfény, amely körülsugározza Jézus homlokát. Arcának fenséges gyönyörűségét ki sem lehet mondani. Nincs az a szép kép, az a gyönyörűséges szobor, amely csak kicsit is hasonlítana Jézus szépségéhez!

És a Szíve? — Abban annyi gyönyörűség van, hogy megmagyarázni is alig tudom! Van olyan üveg, amelybe ha a nap felé tartva nézünk — sokszínű sugarat mutat. Ha az Úr Jézus Szívének lángjaiba nézünk, ott is ezerszínű sugarat látunk — mindegyik más és más szépségtől ragyog. A tündöklő tisztaság — a csodálatos szeretet — a mélységes bölcsesség — dicsőséges fenség — a szelíd alázatosság — a nagylelkű áldozatosság — ó, ki tudná felsorolni az édes Jézus Szívének belső szépségeit! És mindez összevéve még csak Jézus emberi alakjának szépsége.

Az Ő istenségének szépsége — amelyet csak az égben fogunk látni — mindezeknél is ezerszeresen szebb. És most képzeljétek együtt az Atyával és a Szentlélekkel — mily szép a Szentháromság — mennyi dicsőség — fenség — jószág — szeretet árad felénk a teljes Szentháromságból! Szép a Szentháromság — csodásan szép — de legszebb benne a szeretet!

II. Értelem: 1. Kifejtés.

Ugye, Gyermekeim, ami dicső — ami jó — ami szép, azt mi szeretjük. A király szereti koronáját, mert a korona dicsőség. — A képet, a virágot, a muzsikát szeretitek, mert az szép. Az édesapát, édesanyát szeretjük, mert ők jók. Hát akkor hogyan szeretnénk a legszebbet — legdicsőbbet — legjobbat: magát az Istent!

Azután ugye hogy azokat is szeretjük, akik minket szeretnek, szeretetből velünk vannak és nekünk jót tesznek. Azt a bácsit, nénit, aki ajándékot ad, szeretitek. A szegény is szereti azt a gazdagot, aki neki jót tesz. Testvéreinket, jóbarátainkat is szeretjük, mert ők is szeretnek minket. Atyánkat, anyánkat azért szeretjük annyira, mert az emberek közt a legtöbb jót ők teszik velünk, a legjobban ők szeretnek minket. De még náluk is sokkal-sokkal jobban szeret minket az Isten — sokkal, sokkal több jót adott és ad folyton nekünk az Úr. Hát akkor hogyan szeretnénk mi is nagyon az Istenünket!

2. Indokolás.

Illő tehát, kedves Gyermekeim, hogy mi is azt szeressük legjobban, aki minket a legjobban szeret, akitől a legtöbb jót kaptuk. De hasznos is nekünk, hogy szeressük azt, aki szeretetünk jutalmául a legnagyobb jót adhatja és készítheti nekünk ezentúl is — az örökkévalóságban is.

Mit is adott nekünk eddig az Isten? Mindent, ami a földön van, mindent — de mindent Ő adott. A csillagos eget, hogy gyönyörködjünk benne, a virágos rétet, hogy játszadozzunk rajta — Ő adta: az Isten. A földeket, amely a kenyeret adja, a követ, melyből házunkat építjük, a növényeket, melyek szálaiból a ruhánkra valót szövik — Ő adja, az Isten. Minden ételt — italt — játékot — örömet, mindent az Isten ad. Az erőt a munkára, a jókedvet a játékra, az észet a sok szép dolog feltalálására: Ő adja, az Isten. Az állatokat Isten nekünk adta, a mi szolgálatainkra. De Isten adott mellénk embertársakat is, akikkel beszélhetünk, akikkel játszunk, akik vigyáznak ránk, akik

tanítanak minket. Isten adta a testvéreket és édes szülőket is. Minket magunkat is Isten alkotott — Ő adta az életet, a lelket — a testet — az erőt — az észet — a szívet.

Isten adott mellénk szépséges, jóságos őrangyalt oltalmazásunkra. Isten adta az igaz hitet... Hány gyermek pogány, bálványimádó... hány zsidó gyermek van — hány másvallású... S íme, nektek az igaz katolikus hit kegyelmét adta Isten. Mert azt is Ő adta. Mindenünk Istentől van — mindent Ő adott. Azért, mert szeret minket!

Isten mindig velünk van, gondoskodik rólunk, el nem hagy soha. A legjobb atya, a legszeretőbb anya sem lehet folyton gyermekével és ha meghal, elhagyja. Isten mindig, mindenütt, minden pillanatban velünk van és el nem hagy soha!

De még ez sem elég. Értünk adta oda kereszthalálra a mennyei Atya szentséges Fiát: Jézust. És Jézus ismét mi mindent adott! Szentségeket bűnünk bocsánatára és megszentelésünkre. Anyaszentegyházat tanításunkra, vezetésünkre. Papokat, akik oktatnak, foglalkoznak velünk. Édesanyát a Boldogságos Szűz Máriában. S végül saját magát a legméltóságosabb Oltáriszentségben.¹ S mindezt miért adta? Azért, mert szeret minket.

És ez még mindig nem elég! A legtöbbet Isten majd odaát, a mennyországban adja. Hogy mit készített nekünk Isten az égben, — azt elképzelni sem lehet — elmondani még kevésbé. Egy kis történetet fűzök inkább hozzá.

Egy királynak elrabolták gyermekét. Sötét pincébe, patkányok közé rejtették s ott növekedett a szegény gyermek. A királyfi azonban ennél szebbet sohase látott. A száraz kenyérre, amit kapott, azt mondta, hogy jó. A sötét pince falán a penészvirágot szépnak találta. A patkányokkal vígan játszadozott. Egyszer a király megtudta, hogy hol van gyermeke. Persze azonnal befogatott a leg-

¹ A szerint, amint az Oltáriszentségről szóló konsziderációt előtte vagy utána tartottuk: Hogy az maga milyen jótétemény, milyen gyönyörűség, arról az előző tanításban szoltam (vagy arról a következő tanításban fogok szólni).

ragyogóbb hintóba — a legszebb királyfimentét vitte magával és a boldogságtól sírva ölelte szívére fiát. Azután felöltöztette gyönyörűen és elvitte a királyi palotába, dús lakomához — a legszebb játékokhoz — királyfi testvérekhez — királyi édesanyjához... Elképzelhetitek, hogy mindez mi volt a gyermeknek a pince sötétjéhez, penészvirágához, patkányaihoz képest! Ilyen lesz a mennyország gyönyörűsége, boldogsága, szeretete még a legpompásabb földi élethez képest is! (E mesét részletesebben is kiímezhetjük.)

Lássátok — csak nekünk jó, csak nekünk hasznos az, ha szeretni akarjuk azt az Istent, akitől ezt a boldog mennyországot egykor megkaphatjuk!

3. Alkalmazás.

Ime — így szeret az Isten. Mivel viszonzzuk hát a jó Isten nagy szeretetét?

a) Akit szeretünk, arra sokat gondolunk, arról örömmel beszélünk. Ugye sokat gondoltok anyátokra, ha elutazik, és szerettek beszélgetni édesatyátokkal? Hogyne! Miért? Mert szeretitek őket. — A jó Istenre is gondolatok sokszor. Vessétek szívetekbe e jelszót: „Isten lát” — mindenütt Isten szeme elé képzeljétek magatokat. És a mellett szívesen beszélgessetek is imádságban a jó Istennel.

b) Akit szeretünk, annak ajándékait örömmel fogadjuk s hálásak vagyunk érte. Isten ajándékait becsüljük meg, de legfőképen e négyet: hit — szentségek — Szűzanya — őrangyal. Tanuljuk és hallgassuk buzgón az Isten igéjét (hittan és prédikáció) — gyakran gyónjunk és áldozzunk — buzgón tiszteljük és hívjuk segítségül a Boldogságos Szűz Máriát és őrangyalunkat.

c) Akit szeretek, annak örömet szerzek. Mivel? Azzal, hogy akarátát megteszem. Tegyük meg az Isten akarátát úgy, ahogy e három nap alatt hallottuk: megvetni a bűnt, megtenni a jót, lelkesen követni és utánozni Jézust, akkor is, ha nehéz lesz nekünk.

d) De végül még valami... Akit szeretünk, annak adni is akarunk. A szerető gyermek szüleit meglepi aján-

dékkal, ha kap valamit, abból szaladva visz édesanyjának is. Erre is példát mondok nektek.

Egy atyának három gyermeke volt. Ki akarta próbálni, ki szereti őt legjobban. Megkérdezte sorra mind-egyiket: Fiam, hogy szeretsz? Az egyik áradozva mondta hízegő szavakkal, hogy mennyire szereti atyját — de nem tett és nem adott neki semmit. A másik így szólt: Örökségemből egy szép ajándékot veszek neked, édesapám, hogy ebből meglásd szeretetemet! Ez adott is, tett is: *vala-mit*. A harmadik hallván ezt, így szólt: Jó apám, én nem adhatok neked semmit. Hisz mindenem a tied, az örökségemet, ha nekem is adtad — én úgy veszem, hogy azért csak a tied az. Nem nyúlok hozzá, csak ha te akarod. Nem is csinálhatok mást, mint amit te mondasz, mert hisz én magam is a tied vagyok! — Az apa szívére ölelte legkisebb fiát és szólt: Ime, ő szeret legjobban! Az első csak szavakkal szeretett. A másik tenni, adni is akart, de csak azt és annyit, ami és amennyi neki tetszik, neki jólesik. De ez a legkisebb mindenét nekem adja, az örökségét is visszaadja — mindent rám bíz, mindenével engem enged rendelkezni. Ez a legjobb gyermekem!

III. Érzelmekre buzdítás és akarat.

Ti is, jó Gyermekeim, ilyenek legyetek. Necsak szóval, szájjal szeressétek Istent, de tettel is; szívesen adjatok oda az Ő dicsőségére bármit. De nemcsak bármit, hanem mindent. Mondjátok, hogy egész szívetek az Istené. Rábízzátok magatokat — mindent, amit Tőle kaptatok, Neki szentelitek — mindent, mindent, egész életeteket, szíveteket, lelketeket odaadjátok Neki szeretetből s nem kívántok mást Tőle, csak egyet: az Ő szeretetét és azt a kegyelmet, hogy Őt mindig jobban szerethessétek.

Ezt ígérjük meg. Ez legyen a főfeltételünk. Tegyük össze kezünket leborulva a teljes Szentháromság, a szerető Isten, az édes Jézus színe elé és mondjuk el azt az imádságot, amellyel Szent Ignác az első nagy lelki-gyakorlatán is odaajándékozta szívét, életét, mindenét a jó Istennek:

Bef.: Imatársalgás.

(Szent Ignác Suscipe-ja magyarul, versbe szedve.)¹

Jó Istenem, egész szívem odaadom néked,
Tied legyen szabadságom — Te vezessél, kérlek!
Gondolatom, eszem s minden, mit Te nekem adtál,
Visszaadom Neked, Uram, hogy Te parancsoljál.
Szereteted hogyha adod, gazdag vagyok véle,
Azonkívül mást nem kérek. Csak egyet adj érte:
Szeretetem nagy jutalma csak az legyen, kérem,
Írántad a szeretetem mindig jobban égjen.

Konsziderációanyag az I. napra: Saját bűneinkről.²

(Alak: konszideráció.)

Bevezetés.

Mielőtt elkezdeném a tanítást, két gyermekről mondok nektek példát. Az egyik nagy, hatalmas, megvadult bikával találkozott. Amint meglátta, szaladni kezdett s egy kerítésen átugorva, szerencsésen megmenekült. A másik piszkos helyre ment játszani. Nem is vette észre, hogy egész apró férgecskék másztak rá. Egyet ugyan meglátott, de nem is törődött vele. Pedig ezek a kis férgek hurcolták magukkal a kiütéses tifusz betegségét. A gyermek meg is kapta és belehalt. — Sokszor járunk mi is így az ördög csábításával. Ha nagy bűnre kísért egyenesen — észrevesszük és harcolva ellene, megmenekszünk a vétkezéstől. De amikor settenkedve — kisebb, majd mindig nagyobb dolgokkal áll elő — észre sem vesszük, nem is hederítünk rá — pedig lassan megölik e bűnök lelkünk életét. Minden bűntől óvakodni kell, a nagy

¹ L. approbálva a Szív Garda Vezérkönyvében.

² A III. meditáció (bűnről általában) után.

mellett a kicsitől is és minden kísértésre éberem kell ügyelni. Kísértésekre éberem figyelni — bűneinket megismerni, e kettő nagyon fontos kötelessége Krisztus katonájának, e kettőről fogok most beszélni.

Tárgyalás.

I. Fogalom és kifejtése.

I. A hittanból tudnotok kell már, hogy mi a bűn. Ha akarattal olyat gondolunk, szólunk, teszünk, amiről tudjuk, hogy Isten meg nem engedi, azzal Istent megbántjuk.

II. Tehát lehet vétkezni *gondolattal*, szóval és cselekedettel. Pl. valakinek egyetlen dolog jut eszébe. Nem mondja el senkinek, mert maga is szegény, nem is tesz semmit, de arról az egyetlen dologról gondolkodik és az tetszik is neki. Vétkezett? Igen. Mivel? Gondolattal. Mi ellen? A VI. parancs, a tisztaság ellen. — Egy másik pl. a hittan alatt azt gondolja, — mert így hallotta káromkodó, rossz emberektől — „nem igaz, amit a pap az Úr Jézusról tanít”. Nem mondja ki, mert fél, hogy kikap. De ő is így gondolkodik. Vétkezett? Igen. Mivel? Gondolattal a hit ellen.

Szóval az vétkezik, aki pl. szidalmaz mást — aki káromló szavakat mond — aki esküdözik, talán hamisan is — aki hazudik — aki rosszat mond el felebarátjáról szükség nélkül. Pl. az iskolában lopott valaki. Ha elmondja egy, aki látta, a tisztelendő úrnak, vagy a tanító úrnak, nem vétkezett. De ha kihíreszteli a másosztályosok előtt is, már vétkezett. Még nagyobb a bűn, ha másról rosszat hazudunk. — Lehet szóval vétkezni a hit ellen is, ahogy, sajnos, istentelen felnőttektől is halljátok, amikor Isten, pap, vallás ellen beszélnek. — Lehet szóval vétetni a tisztaság ellen is, ha szemérmertlenséget beszélünk, énekelünk.

Ha nagyon rossz volt az, amit gondoltunk vagy mondtunk, halálos bűnünk van, — (pl. szemérmertlen vagy hitellenes dolog) — ha nem volt nagyon rossz (pl. nem fontos dologban hazugság), akkor bocsánatosan vétkezünk.

Cselekedettel az vétkezik, aki vagy nem teszi meg azt, ami parancs (imádkozás — vásár- és ünnepnap megszentelése, — szülők tisztelete — engedelmesség — bőjt megtartása — húsvéti szentgyónás, szentáldozás — felebaráti szeretet stb.), vagy olyat tesz, ami tiltva van. Így tilos szenthelyeken tiszteletlenül viselkedni — tilos minden babonás dolog — tilos másvallásúak gyülekezetébe eljárni — tilos mást bántani, ütni, szomorítani — tilos a haragtartás — tilos egészségünknek ártani, állatokat kínozni — tilos lopni, kárt csinálni — tilos torkoskodni, hiúskodni — tilos a gőgösség, mások lenézése — tilos a szentgyónásban bűnt elhallgatni, halálos bűnnel áldozni vagy más szentségtörést elkövetni — tilos a szemérmetlen dolgok elkövetése — tilos a rossz könyvek olvasása, csúnya képek nézése stb. — Aki azt teszi, ami tilos, az bűnt követ el. Ha nagy dologban nem tesszük meg a parancsot (pl. vasárnapi misehallgatás), vagy nagy dologban teszünk tiltottat (pl. szemérmetlenség), akkor halálos bűnünk van. Ha kis dologban szegjük meg a parancsot (pl. nem fogadunk rögtön szót) — vagy kis dologban teszünk tiltottat (pl. hirtelenkedve kissé megütjük a másikat), akkor bocsánatosan vétkezünk.

III. A bűnhöz szükséges, hogy *tudjuk és akarjuk*. A nélkül nincs bűn. Pl. az örültekházában egy bolond azt gondolja magáról, hogy Isten. Bűn ez a gondolat? Hogyne! De neki is bűn? Nem. Mert nincs esze és *nem tudja*, hogy vétkezik.

Egy misszionárius imádkozni tanította valamelyik kis sziget vad lakóit. De ellenséges törzs jött — megölte a jó atyát, a megkeresztelteket is leöldösték, csak egy kisgyermeket hagytak meg. A kisgyermek felnőtt s nem felejtette el, hogy keresztény. Azonban az ima szavait elfelejtette. Két szó maradt csak eszében. „Isten” és „átkozott”. Nem tudta, az átkozott mit jelent. Azt hitte, áldott-at jelent s folyton csak azt mondogatta: „Isten átkozott!” Évtizedek múlva újra misszionáriusok jöttek. Egyetlen keresztényt találtak, az is haldoklott már. A misszionárius atya föléje hajolt, megtudva, hogy keresztény: Fiam —

imádkoztál-e néha, megemlékezve a gyermekkorodban hallott igaz Istenről? — Ó, igen — felelt könnyezve az öreg — mindig mondtam és kiáltoztam: Isten átkozott! — A missziós pap, látva, hogy az öreg utolsó perceit éli s új szavakra rátanítani nincs már idő — felelt: Jól van fiam, az Isten szeret téged. — Mert az öreg fekete nem vétkezett ezzel — sőt valóban imádkozott. *Ő nem tudta* ugyanis, hogy az „átkozott” szó rosszat jelent, s a legjobb, legszentebb szónak képzelte.

Vagy pl. pénteken húst eszel, mert azt hiszed, csü-törtök van. Vétkezel? Nem. Miért? Nem tudad, hogy péntek van.

Éppúgy nem vétkezünk, ha gondolatunk, tettünk nem akaratos, az ördög csúnya, illetlen gondolatot ad. De te nem akarsz rágondolni — igyekszel másra gondolni, nem tetszik, imádkozol, hogy legyőzd a kísértést. Vétkeztél? Nem, mert *nem akartál* rágondolni. — Ártatlanul mész az utcán. Rálépsz valamire: felrobban. Te is megsebesülsz, de egy másik is, aki arra ment, sok kárt is okozol. Van bűnöd? Nincs. Mert *nem akartál* rosszat tenni, véletlenül léptél rá a robbanó anyagra.

Viszont megfordítva: Ha akarsz valami rosszat tenni, csak nem sikerül, akkor a bűn azért megvan. Példák: Misére harangoznak. Összebeszélsz testvéreddel: édesanyánk nincs itthon, ma nem megyünk misére, hanem játszunk. De váratlanul hazajön a mama és utolsó percben elzavar misére. Misét hallgattál ugyan, de a bűn mégis megvan — mert te *nem akartál* misére menni. Vagy pl. csúnya, rossz könyvet akarsz olvasni. Bele sem kezdted, a tanító úr észreveszi és elveszi. A bűn megvan, mert te akartál rosszat olvasni. Épp így, ha lopni indulsz, de rajtakapnak s nem sikerül, a bűnös szándékban megvolt a bűn.

A bűnre legtöbbször kísértés vezet. Vagy az alkalom — vagy egy személy — vagy az ördög csábítása.

Vegyünk példákat. Van egy gyülekezet, ahol Isten ellen beszélnek vagy más vallást tanítanak. Tudod, hogy oda elmenni bűn. Arra mész s látod, hogy bent muzsikálnak és a gyerekeknek ingyen füzeteket és lekváros ke-

nyeret osztanak. Ez csábít... Ime, most az alkalom kísért. Ha bemész — engedté a kísértésnek. Ha nem mész be, de kint álldogálsz — be-bepislantasz, akkor játszol a kísértéssel — és ez is baj! — Ha bemész — engedté egészen a kísértésnek. — Ha otthagysz a helyet s tájára sem mész — érdemed van.

Csábíthat egy személy is. Van pl. egy rossz pajtásod. Helytelen, súlyosan bűnös játékhoz hív. Ha ellentmondasz és otthagysz: érdemed van. — Ha szóba állsz vele — alkudozol — tétovázol — de a végén mégis legyőzöd magad s nem mész vele: nem tettél helyesen, de halálos bűnöd még nincs, legfeljebb bocsánatos. Ha vele tartasz, akkor engedté a kísértésnek és súlyos bűnöd van.

Végül kísérthet minden alkalom és személy nélkül a Sátán is. Tegyük fel, hogy lefekszel aludni és csúnya gondolatot támaszt az ördög — mintha csak csúnya képeket mutogatna. Ha ellentmondasz rögtön — nem akarsz rágongolni, imádkozol, előveszed olvasódat, akkor nem egyezté bele és érdemed van. Ha tetszik neked a dolog s akarsz rágondolni, akkor a kísértésbe beleegyezté és vétkezte.

Tudjuk már, mi a kísértés és mi a bűn. Tudjuk tehát ebből azt is, hogy a kísértésnél mindig résen kell lenni a legjobbaknak is — és tudjuk azt is, hogy minden bűntől őrizkedni kell, még a bocsánatostól is.

II. Indokolás.

Miért kell a legjobbaknak is mindig résen lenni? Egy kis történetből meg fogjátok érteni. — Két katonáról szól a történet. Az egyik erős, hatalmas, büszke legény volt. Párviadalon sokszor győzött s dicsekedett is, hogy nem fél az ellenségtől. — A másik kicsiny, vézna, szerény fiú volt, dicsekedni dehogy mert volna, ismerte gyengeségét. Fontos őrhelyre küldte ki a parancsnok egyszer az erős legényt. Büszkén, dicsekedve ment. Hogy kimutassa, mennyire nem fél — leheveredett pipálni az őrhelyen, fittyet hányva az ellenségnek. De póruljárt! Elszunnyadt, az ellenség kémei közelébe somfordáltak, megkötözték. Mint

foglyot vitték el és ki is végezték. Utána a gyenge legény lett soros. Tudta, hogy gyenge — félt és óvatos volt. Állt — nézett — figyelt jobbra, balra. Távcsővel kémlelte a tájat. Világért el nem aludt volna. S mikor a közelgő kémekeket észrevette, azonnal riadót fújt. Nem is történt baja, sőt érdemjelet is kapott kötelességének teljesítéséért.

Igy vagyunk a Sátánnal szemben is. Aki elbizakodik, erősnek, jónak gondolja magát s nem figyel, vajjon hol éri a kísértés, — ahhoz egy gyenge oldalon odasettenkedik a kísértő. Behálózza valamelyik bűnnel s ha már egyszer megfogta, magával is rántja a pusztulásba. Míg az, aki mindig óvatosan figyel — vigyáz a gondolataira, pajtásaira, őrizkedik a bűnrevívó alkalmaktól, kísértéseknél azonnal ellenáll és riadót fúj: vagyis segélyért kiált az őrangyalhoz, Szűzanyához, édes Jézushoz — azt nem fogja elcsábítani a gonoszlélek.

Arra is kis történetben mondok példát, hogy miért kell a bocsánatos bűntől is irtózni, ha amiatt még nem is kárhozunk el. — Egy fésűgyárban több munkás dolgozott. A gyáros igen jó ember volt — aranyos kis fiacskáját pedig mindenki szerette, de legjobban a fiatal munkásinasok. A gyáros többször mondta, hogy sok robbanóanyag — celluloid — van a gyárban, borzasztó lenne a pusztulás, ha itt gonosz gyujtogató járna. De a munkások is vigyáznak, cigarettára, gyufára ne gyűjtsanak. Az egyik fiatal inas, aki szerette gazdáját és főleg annak aranyos kisfiacskáját — szorgalmas, jó fiú volt — de könnyelmű. Egyszer cigarettával ment be a gyárba s végigszitta. Nem történt baj s tovább ment könnyelműségében. A második cigarettára már bent a műhelyben gyújtott rá. A gyufát azonban óvatosan elfújta. Most sem történt baj. Erre még könnyelműbb lett. A harmadik cigarettánál eldobta a gyufát. — Dörrenés — robbanás — tűz! — felrobbant egy kis mennyiség, amelynek közelében leesett a gyufa. A tüzet sikerült eloltani, de az inas, bár bele nem halt, borzasztóan összeégett. És ami annál is jobban fáj a szerencsétlen, könnyelmű fiúnak: megsérült a közelben játszadozó kisfiúcska is, a gazda fiacskája. Látnia kellett, amint vére-

sen, jajgatva vitték be a házba. Nem volt gonosztevő gyújtogató — csak könnyelmű. Mégis bűnhődött. Hármasként a bűnhődése: a kis könnyelműség mindig nagyobbra vitte — égési sebeinek fájdalma — oka lett gazdája szeretett fiacskája szenvedésének.

Ez a három rettentően minket is vissza a bocsánatos bűntől. A kis bűn lassanként nagyobbra visz. Sok bocsánatos bűn után már nem vigyáz a lelkünk, a jó Isten kegyelme is mindjobban távozik, könnyen beleesünk akkor már a halálos bűnbe is. — Másodszor gondoljunk a tisztító tűzre, melyben a bocsánatos bűnökért kell szenvedni. Annak lángjai is borzasztóan égetnek — fájdalmasabbak a földi tűznél! Végül nézzünk Jézusra. Mikor a poroszló arcúti, szelíden, szomorúan kérde: miért ütsz engem? Minket is így kérdez a bocsánatos bűnnél. A halálos bűnnel keresztre feszítjük, szent Szívét átszúrjuk — a bocsánatossal megütjük, Szívébe tövist szúrunk. Ki akarná ezt tenni? Kinek ne fájna, ki ne bánná, ha ilyet tett?

III. Módleírás, eszköznyújtás.

Jó Gyermekeim, kérdem mármost: mit ne tegyünk és mit tegyünk a kísértés legyőzésére és a bűn kerülésére?

1. Negative.

a) Ne tegyük magát a bűnt. Nézzük végig a lelki tükröt — vizsgáljuk meg lelkiismeretünket s amit bűnnek látunk, azt világért ne tegyük. (Átmegegyünk röviden a X. és V. parancson és a főbűnökön.)

b) Ne játsszunk a kísértéssel és a bűnrevezető alkalmakkal. A kísértő hely tájára se menjünk, a kísértő pajtással szóba se álljunk, a kísértő játékkal vagy bármi másval ne foglalkozzunk, a kísértő sugallatokkal, gondolatokkal pillanatig se foglalkozzunk.

c) Ne legyünk elbizakodottak, sohase gondoljuk magunkat nagyon jónak, mert a büszkét engedi büntetésül elesni az Isten.

d) Ne hanyagoljuk el a bűn jóvátételét! Amint a mágnes húzza a vasat, úgy húz a jóvá nem tett bűn is újra a gonosz felé! (Persze csak azt a bűnt kell jóvátenni, amelyet lehet.)

2. Pozitív.

És mit tegyünk a bűn elhagyására és a kísértések elleni küzdelemre?

a) Először is imádkozzunk. Napi imáinkat végezzük pontosan és ha kísértés támad — azonnal inkább kérjünk segítyt őrangyalunktól, a Szűzanyától és magától az édes Jézustól. Csak egy fohással is: őrangyalom, ne hagyj el! — Szűzanyám segíts! — Jézus Szent Szíve, bízom Benned!

b) Mindíg legyünk valamivel elfoglalva, mert tétlenség az ördög vánkosa. Ha ébren vagyunk, dolgozzunk, imádkozzunk, játszunk, beszélgessünk — bármit tegyünk, de tétlenül ne lézengjünk. Ha lefekszünk, aludjunk; ha nem tudunk rögtön elaludni, imádkozzunk, vagy ismételgessük fejünkben a hallott leckét, mesét, míg elálmosodunk.

c) Gondoljunk mindig arra: Isten lát!

d) Kísértésnél, csábításnál azonnal álljunk ellen — bűnrevezető alkalmakkal teljesen szakítsunk. (Pl. rosszra vezető cimborával — vagy ha rossz könyv van nálam, elégetem, stb.)

e) Lelkiismeretünket vizsgáljuk meg. Minden este tegyük meg; így szemmel tartjuk magunkat. Legmegszokottabb bűnünkre pedig különösen vigyázzunk. Noteszünkben csináljunk kis rovatokat, minden este húzzunk bele annyi kis vonást, ahányszor beleestünk szokott hibánkba s annyi kis keresztet, ahányszor győztünk. Hét végén aztán összeszámoljuk. Nagy lesz az örömünk, ha észreveszszük, hogy lassankint mindig kevesebb a vonás és több a keresztcske.

f) Gyakran járuljunk a szentségekhez. A gyakori gyónás és szentáldozás a leghatalmasabb fegyver a Sátán kísértései ellen!

g) Végül ahol lehet jóvátenni — tegyük jóvá a bűnt. (Lopottat visszaadni, haraggal kibékülni, megbántott

szüleinktől bocsánatot kérni, rágalmat visszavonni, elhanyagolt kötelességeinket amennyire lehet utánpótolni stb.)

IV. Jófeltételek

gyanánt a pozitív cselekvésre adott 7 pontot ismételjük és fel is jegyeztetjük, mint betartandó feltételeinket.

Befejezés.

A kis Dávid is legyőzte Góliátot. Mivel? Parittyával — a seregek Ura nevének segítségül hívása mellett. A legkisebb gyerek is legyőzheti a Sátánt ezzel a hét fegyverrel, ha közben buzgón és áhítatosan kéri a jó Isten segítségét és a jó Istenben bíz. Nagy figyelemmel és áhítattal mondjátok mindig a Miatyánkban: ne vigy minket a kísértésbe és szabadíts meg a gonosztól. Amen.

Konsziderációanyag a II. napra: Isten irgalmáról.¹ (A megtérés.)

(Alak: konszideráció.)

Bevezetés.

Láttatok már, kedves Gyermekeim, kisgyereket, aki elfut édesanyjától? A jó anya utána kiált, de az engedetlen rossz gyerek csak szalad. Addig míg megbotlik és fájdalomosan elesik. Mit csinál azután? Fölkel és sárosan, véresen visszafut az anyjához. Az édesanya pedig nem veri meg, hanem ölbekapja, letörli sáros arcocskáját, megcsókolja ott, ahol fáj. Miért tesz így? Mert nagyon szereti kisgyermekét, nem hagyja el a bajban, irgalmas hozzá. Ilyen — sőt még ennél is sokkal jobb, szeretőbb, irgalma-

¹ A II. és III. meditáció közt. Ugyanitt lehet a „Tékozló fiú”-t is venni hasonló színezéssel. Mi azért vettük az Irgalmas szamaritánust, mert a „Tékozló fiú” lelkigyakorlatos feldolgozása úgyis közismert. Ezen konszideráció után kezdetét veheti a gyóntatás.

sabb az édes Jézus. Mi elhagytuk, ott állunk bűnös-bélpoklosan a kárhozat szélén... Mit tegyünk? Ne essünk kétségbe, hanem bűnbánattal szaladjunk vissza az Ő Szívére. És ha Jézus látja bűnbánatunkat, a régi szeretettel és csodás irgalommal ölel minket vissza szentséges Szívére. Az Úr Jézus irgalmáról beszélek most nektek.

Tárgyalás.

I. Fogalom és kifejtése.

Jézus irgalmas... De mit is jelent ez a szó: irgalmas? Nem tudom jobban és szebben megmagyarázni, mint ahogy az Úr Jézus maga magyarázta. Elmondom nektek az édes Jézus gyönyörűséges példabeszédét az irgalmas szamaritánusról.² Tanultátok már, hallottátok már, de most még részletesebben fogom elbeszélni.

Deli, szép ifjú útnak indult. Bátran, vígan, mire sem gondolva ment, énekelgetett is. Egyszer csak különös lármát hall. Oda se figyel. De hirtelen — jaj! — az erdőből rettenetes arcú, hatalmas, vad legények törnek elő. Az ifjú megismeri őket: rablók! — Mit tegyen? Valami azt súgja: Bátran szállj szembe, a vitézség győz! Hívd az Isten nevét segítségül és véd magad! — De nem... Az ifjú elveszti bátorságát... megzavarodik... gyengének érzi magát... ott áll tehetetlenül a rablók előtt. A zsványok persze rárohannak. Fegyvereikkel agyba-főbe verik, sebesre hasogatják testét, belökik a vérbe, sárba. Azután elveszik kincseit, útravalóját, még ruháját is leszaggatják és otthagyják meztelen, koldusnyomorultan. A kincsekkel elfutnak, azt sejtve, hogy áldozatuk úgyis belehal sebeibe ott az útszélen.

A szerencsétlen ifjú valóban közel jár a halálhoz... Kínjai közt feltekint... véres ajkaival felnyög: segítség! De nem jön senki. Nini... Mégis... Közeleg valaki... Honfitársai közül, sőt elöljárók. „Irgalmazz!” — nyöszörög az ifjú. Az egyik ránéz és azt gondolja: Ezen már úgysem lehet segíteni. Nincs is módom hozzá. Vele vesz-

² Lukács 10, 30.

tegessem az időt? Nem érek rá... Úgy tesz, mintha nem látná és tovább siet. A másik szinte megvetéssel nézi: Milyen nyomorult, mezítelen koldus! Ki tudja, mily gonosztettért verték el. Útálatos. — És megvetéssel tovább megy.

Szegény ifjúl Mi lesz vele? Szíve elszorul, lélegzete fogy, a halálveríték kezdi előnteni homlokát, sebei égnek iszonyúan. „Meg kell halnom” — sír fel zakatoló kebléből a panasz. Ime, most újra jó valaki... Egy idegen... Sietve megy, sürgős az útja. De a jajszót meghallva, megáll. Odanéz és jó szíve megesik a nyomorulton. *Megsajnálja* nagyon... könnybelábad a szeme. Odamegy, lehalol: Mily sebes... mily ifjú...

Lám, nem utálja, hanem szereti a szerencsétlen utast. Megismeri, hogy idegen nemzetbeli. Éspedig abból a nemzetből, amely őket, szamariaiakat gyűlöli és megveti. Úgyet sem vet arra, *megbocsát* neki... Szánja, szereti, megbocsát neki... ez azonban még nem elég. Azonnal *segít is*. Nincs szolgája a közelben, ő maga, *a saját fáradságával, a saját áldozatával* segít. Drága olaját és borát odaadja, kiönti és azokkal mossa, kenetgeti a csúf sebeket. Befödi mezítelen testét saját palástjával. Leszáll öszvéréről s nagynehezen felemeli rá a mozdulni alig tudó beteget. Még ez sem elég. Elviszi a szállóba. Egész éjjel virraszt mellette... Lemossa lázas homlokát, enyhítőszerrel tölt kiszáradt nyelvére... sebeit kötözgeti, ápolgatja nagy szeretettel. Pedig előkelő ember volt, hisz öszvéren járt — a másik pedig gyalog járó szegény legény lehetett. A beteget megmentette. Reggelre jobban lett. Ápolója szeretettel nézte. Tovább kellett mennie, de gondoskodott róla. A szállodásnál sok pénzt hagyott, hogy gondoskodjék betegéről, míg egészen felgyógyul. Azután tovább ment és soha, senkinek el nem mondta, milyen nyomorultul találta a szegény utast.

A beteg hamarosan fel is gyógyult s életét a szamaritánusnak köszönve, új erővel s hálás szívvel indulhatott újra útjának folytatására.

Milyen volt a szamaritánus? Irgalmas. Miért? Mert

nem nézve saját előkelőségét — eltekintve másfelé vezető útjától — megállt a nyomorult szegénynél. Irgalmas volt, mert a nyomorultat sajnálta, szerette, segítette — megbocsátott neki s jót tett vele akkor is, amikor ellenséget ismert fel benne. Irgalmas volt — mert életét mentette meg, gondoskodott róla — bár ennyire nem volt köteles s bár érte viszonzásul nem kapott semmit. Ime, ez az igazi irgalmasság!

II. Indokolás.

Miért mondtam el ezt a történetet? Mert az édes Jézus irgalmát példázza. Jézus is ilyen — Jézus is így tesz velünk. Valóban? — Igen — vegyük csak sorra! Mi vagyunk — ti vagytok azok az ifjak, kedves Gyermekeim. Vígán élitek gyermekkorotokat, de a rabló, a Sátán leselkedett rátok. Meg is támadott — ellopta szívetek kincseit: az ártatlanságot, malasztot, erényeket. Megsebesített, útlatossá, nyomorulttá tett a bűn által. Nem a testetek, de a lelketek csupa seb, mezítelen, mert nincs rajta a malaszt ruhája, haldokló, mert a pokol szélén áll. Az ördög már azt hiszi, egészen a kárhozaté vagytok.

Ki segít rajtatok? Senki! — A bűnös lelken a testvérek, a jó szülők sem tudnak segíteni. Elmennek a maguk útján az égbe — s a bűnös gyermek mehet a kárhozatba. Más sem segíthet... Inkább megvetéssel néznek rátok: bűnös, rossz gyermek!

De valaki van, aki észrevesz... Titeket, szegény, nyomorult, kicsi gyermekeket. A legfőbb Úr — az égi Király — az édes Jézus. Meghallja a pokoltól félő és bűnbánattól megszorodott gyermekszívetek panaszát és megáll szívetek előtt. *Megszán — sajnál*... Néz rátok szeretettel: gyermek, akit én szeretek... *Szeret, nagyon szeret* így is, nyomorultan is, ahogy előtte vergődtek a bűnök közt. *Megismeri, jól tudja*, hogy ti bűnösök vagytok, akik Őt megbántottátok, bűneitekkel ostromoztátok, keresztre szegeztétek, de jóságos Szíve, csodálatos irgalma látva szívetek bűnbánatát, ezt is *megbocsátja* és elfeledi.

És azután segít rajtatok. Nem olajjal és borral, de a

saját vérével mossa és gyógyítja lelketek sebeit. Mert a szentgyónásban Jézus vére mossa meg szívünket, Jézus megváltó vééréért bocsát meg az Atya. S mily szeretettel mosogat, gyógyítgat Jézus! Helyettese a pap — nem szid, nem goromba, nem ver meg, nem büntet, hanem jóságos, szelíd, megbocsát. Nem kiabálja ki bűneiteket, hanem titokban tartja. Inkább meghal, semhogy egyet is elmondana belőlük. (Pl. Nepomuki Szent János.) Csak egy szükséges! A beteg feltárta minden sebé. Ez volt szerencséje. Ha egyet is eltitkolt volna az irgalmas szamaritánus előtt, annak az egynek genyes mérge megrontotta volnavérét s abba az egybe belehalt volna irtózatoss kínokkal. Töletek is csak ez kell. Minden bűnt feltárni . . . Ha olyan is, amit azelőtt titkoltatok vagy könnyelműségből elfelejtettetek — most ki kell pótolni, jóvá kell tenni a szentségtörést.

A szamaritánus lovára vette fel betegét. Jézus többet tesz . . . Vállaira vesz, mint a jó pásztor a báránykáját. Szemmel nem látjuk, de lélekben igenis az édes Jézus Szívén pihenünk attól a boldog pillanattól kezdve, amikor a pap Jézus nevében feloldoz bűneinktől. Boldog pillanat ez, édes Gyermekeim . . . Meggyóntok — a pap keresztet vet rátok — abban a pillanatban megtisztultok a lelki poklosságtól — begyógyulnak sebeitek — bezárul előttetek a pokol és kitarul az ég fenséges kapuja . . . Az Úr Jézus pedig felemel és vállaira vesz, Szívére ölel, mint a megtalált báránykát.

A szamaritánus mást is tett. Tovább kellett mennie, de pénzt hagyott az utas ápolására. Jézus mit tesz? A földről el kellett mennie, haza — az égbe — az Atya jobbára . . . De nem pénzt — nem kincset hagyott itt, hanem Onmagát, elrejtve a kis ostyában, hogy onnan gyógyítsa, ápolja, gondozza, nemesítse a mi szívünket, lelkünket. — Mindezt miért teszi az édes Jézus? Mert sajnál — mert szeret — mert megbocsát — mert segíteni akar — mert irgalmas, végtelenül jóságos, irgalmas, áldott szent Szíve van!

III. Mődleirás, eszkőznyujtás.

Jő Gyermekeim — hogy kell hát éreznőnk, viselkednőnk az irgalmas Jézussal szemben?

1. Pozitive.

Ő sajnál minket, mi pedig sajnáljuk bűneinket. — Ő szeret minket — mi is szeretettel szaladjunk hozzá vissza a bűn útjáról. Ő megbocsát — ne féljünk hát tőle, bizzunk irgalmában, nagy bizalommal boruljunk Szívére s kérjük, gyógyítsa meg lelkünk sebeit. Ő segíteni akar — engedjük hát, hogy segíthessen, s tárjuk fel lelkünk minden sebet, őszintén gyónva, most és mindig, mindannyiszor, amikor újra szükségünk lesz rá. — Ő elvette bűneinket, mi is igyekezzünk azokat, amelyeket lehet, jóvátenni, mint ahogy a tegnapi szent tanításban hallottuk. (Kártérítés, kibékülés stb.) — Ő vállaira vesz — mi öleljük át szorosan, hogy többé onnan le ne tépjen a bűn; Jézusért küzdjünk a bűn ellen. — Ő elrejtve itt maradt, hogy gyógyítsa lelkünket — mi menjünk hát Hozzá és keressük fel gyakran az oltár előtt imádkozva és főként mind gyakrabban szentáldozáshoz járulva, mert a szentáldozás Jézus irgalmának legbőségesebb forrása.

2. Negative.

A lelkigyakorlat alatt az irgalmas Jézus újra felemel s meggyógyít titeket. Most már ne hagyjátok el soha — soha . . . Semmi kincsért — senki kedvéért . . . ne vétkezzetek, ne vétkezzetek, édes Gyermekeim! Ha pedig mégis gyengeségből újra vétkeznétek, ne veszítsétek el soha a bizalmat Jézus irgalmában. Ha elestem bocsánatos bűnnel, szívből megbánom. Ha elesnék — Isten ne adja! halálos bűnnel — sietek újra gyónni s nem maradok egy napig sem halálos bűnben. Csak a bizalmat ne veszítsétek el, akármilyen nehéz lenne is a küzdelem, akárhogy esnétek el a harcban.

IV. Jófeltételek.

Jézus előtt — az irgalmas Jézus előtt tegyünk hát, Gyermekeim, jófeltételt. 1. Mindig bizalommal leszünk Jézushoz s bármily nagy lelki bajba kerülünk is, nem

futunk el tőle, hanem inkább hozzá menekszünk. 2. Amikor bocsánatosan vétkezünk, rögtön — és este az összes bűnöket megbánjuk s a bűnből felkelve minden reggel az irgalmas Jézusban bízva, új erővel igyekszünk a jóra. 3. Sűrűn és szívesen gyónunk, hisz a szentgyónásban vesz minket vállaira az édes Jézus. 4. Ha súlyosan vétkeznénk — nem várunk — hanem azonnal elmegyünk az irgalmas Jézushoz a gyóntatószékbe. Jézus mindíg irgalommal fog fogadni.

Befejezés.

A bibliából tudjátok, hogy Jób mindenét elvesztve, betegen, szemétdombon feküdt. Mindenki elhagyta. Családja is. Hozzá tartozói szidalmazták, barátai megvetették. De Jób nem esett kétségbe: a mennyei Atyában bízott. — Ha már az ószövetség Jóbja is így bízott, mennyivel inkább kell biznunk nekünk az újszövetségben. Hiszen nekünk van már Jézusunk... Bármily nyomorultak legyünk — hagyjon el bár mindenki — Jézus el nem hagy. Jézus irgalmas Szívében mindig bízhatunk.

Konsziderációanyag a III. napra: A legméltóságosabb Oltáriszentségről.¹

(Alak: konszideráció.)

Bevezetés.

Kedves Gyermekeim, hogy miről fogok a mai szent tanításban nektek beszélni, egy kis történettel vezetem be, abból meg fogjátok érteni. Missziós területen, vad, pogány törzshöz apostoli szívű hittérítő érkezett. Alig kezdte azonban téríteni a pogányokat, a vadabbak felbőszültek ellene. Megrohanták, elfogták, levetkőztetve egy fához

¹ Vagy a II. és III. meditáció között, vagy legvégül, a III. meditáció után.

kötötték. Kikötve megkínózták kegyetlenül, addig, míg mozdulatlanul összeesett a missziós atya. A vadak azt hitték, hogy meghalt — kilökték testét a sátrak mögé. Azonban a pap nem volt halott. Magához tért, vérző testét alig hurcolva, elrejtőzött az őserdőben. Egy megkeresztelt híve megtudta. Állatbőröket vitt neki, abba felöltözött és az erdőben rejtve élt. Az a jó híve pedig titkon hozzávezette a pogányokat, akiket ott az őserdő rejtekében, állatbőrökkel takaródzva titkon oktatott és megkeresztelt. A megtértek ajánlkoztak, hogy megszojektetik, mert hátha megtalálják s újra megkínózzák s megölik. „Nem megyek el, — felelt a missziós atya — ha lehetne többször meghalni és mindennap meg is kellene halnom értetek, akkor is köztöttek maradnék, mert szeretem a lelketeket és sajnálalak titeket itthagyni a pogányság sötétségében.” — Ez az áldozatos szívű pap azt mondta: „ha lehetne mindennap meghalni...” Lehet azonban? Nem! Csak Egyvalaki tudja megtenni azt, hogy igenis irántunk való szeretetből és azért, mert sajnál minket magunkra hagyni — mindennap megismételi szenvedésének és halálának áldozatát. Ki az? Az Úr Jézus. A mi édes Jézusunk, aki a szentmisében naponként megújítja keresztáldozatát és elrejtőzve a kenyér színében, köztünk marad az oltáron. Jézus az oltáron — köztünk: erről beszélek ma nektek, Gyermekeim.

Tárgyalás.

1. Fogalom és kifejtése.

Jézus itt van — Jézus köztünk van — Jézus itt rejtőzik a közelünkben. Hol? Jól tudjátok: a legméltóságosabb Oltáriszentségben. Jézus a pap által mindennap — a föld minden táján — millió és millió templom oltárán megújítja a keresztáldozatot. Ő — a fölséges Isten újra elhagyja az eget és leszáll oltárainkra, hogy áldozat legyen. A pap a kenyeret és bort átváltoztatja Jézus testévé és vérévé. Megáldozik, — de az egyik nagy szent ostyát, amelyet szintén átváltoztatott — nem veszi magá-

hoz, hanem bezárja az oltárszekrénykébe. Mit zár be? Ostyát? Nem — csak ostyának látszik. Az az ostya álruha — azalatt a külső alak — szín — íz alatt csodálatos módon egy egész személy rejtőzik. Sőt istenemberi személy! Az az ostya maga az Úr Jézus — istenségével, emberségével, testével, vérével, lelkével, szeretettől dobogó Szívével — egészen úgy, ahogy a bibliai kép mutatja, midőn a földön járt.

Mikor picikék voltatok, sok olyan mesét hallottatok, hogy a tündérkirályfi — hipp, hopp — átváltozik virággá vagy galambbá — vagy fűszállá — vagy ici-pici, fényes bogárkává. Az mind mese... Tündér nincs — és ilyen varázsdolgot ember nem tudna csinálni, hogy átváltozzék valamilyen alakra. De Isten van — és Isten minden dolgot meg tud csinálni. Isten minden csodát megtehet. És meg is teszi azt a csodát, hogy az oltáron mindennap átváltozik úgy, hogy a kerek, fehér ostya színét, alakját, ízét veszi fel s az valóban mégis Ő maga. Az oltáron a fehér kis ostya már nem ostya, hanem az oltáron lakó világ legszentebbje — Oltáriszentség — Jézus Krisztus maga.

Miért teszi ezt a csodát Jézus? Emlékezzünk vissza az elmondott történetre. Az a jó missziós atya szerette és térítette a népet — és a vad nép megkínozta és meg akarta ölni. Jézus lejött a földre emberalakban, hogy tanítson és megváltson minket s mi bűneinkkel keresztre szegezzük és megöljük. De Jézust nem lehetett megölni úgy, hogy fel ne támadjon. Jézus él... És mit tesz? Ellenünk jön bosszúra, rettenetes ostorral a kezében? Nem! Nem áll bosszút. Hát akkor legalább is itthagya — azt mondja: ezekkel a bűnös, gyilkos, szeretetlen emberekkel nem törődöm többé, — megyek vissza a mennyei boldogságba, dicsőségbe s őket itthagynom... Ezt mondja? Nem! Hanem ahogy a missziós atya példájában elmondtam, úgy tesz Jézus. Azt mondja: Én szeretem — nagyon szeretem az embereket... Sajnálom őket itthagyni a sok baj, veszély, kísértés közt egyedül... Itt maradok elrejtőzve köztük, hogy szívükkel beszélgetve oktassam, vigasztal-

jam, bátorítsam őket... Inkább mindennap újra megismétlem a kereszttáldozatot az oltáron, csak itt maradassak elrejtve az emberek között, akiket nagyon szeretek, akiket nagyon sajnálok. Ezért — így marad köztünk Jézus az oltáron. Ez a legméltóságosabb Oltáriszentség. És ez a legméltóságosabb Oltáriszentség a mi legnagyobb kincsünk!

II. Indokolás.

Miért? Gyermekeim! — miért mondhatjuk azt, hogy Jézus az Oltáriszentségben a mi legnagyobb kincsünk? Ismét egy kis példát mondok, abban megkapjátok rá a feleletet.

Volt egy hatalmas király, akinek az ellenséges fejedelemmel hadat kellett viselnie. Három fiát harcba indította s megígérte, hogy amelyik győzni fog, az lesz az örököse. Mielőtt a fiúk elindultak, megkérdezte királyi atyjuk: mit kívánnak magukkal vinni? A legkisebb királyfit nagyon szerette az édesanyja s megsúgta: semmit se kérj, csak azt a páncélt, amelyik atyád belső szobájában függ. Úgyis lett. A királyfiak előadták kéréseiket. A legidősebb szólt: Kincseket adj, atyám. Vonuljak hadba úgy, mint egy gazdag, hatalmas királyfihoz illik. — Megkapta, töméntelen kincessel, arannyal, ezüsttel indult. — A második szólt: rettenthetetlen fegyvereket készíttess nekem, amelyekkel győzni fogok. Meglett. Olyan sok és olyan rettenetes fegyvereket kapott, amilyent még alig látott a világ. — Sor került a legkisebbre is. Jó atyám, — szólott a kis királyfi — ne adj mást nekem, mint azt a régi, egyszerű, közönséges vaspáncélt, amely a belső szobádban függ. — Elcsodálkozott az öreg király. Fiam, úgy látszik, tudod titkomat. Abban a páncélban lakik az én varázserőm. Aki azt magára veszi, olyan, mintha engem venne magára, az bennem van egészen, mert az én összes erőm csodálatos varázslattal abban a páncélban lakik. És ez az erő csodaerő — ezzel győztem minden hadakozásomban.

A kis királyfi megkapta a páncélt. Ahogy felvette,

csodás varázserőt érzett: az atyja csodaerejét. Ezzel indult a háborúba.

S mi történt? A legidősebb fiú kincseit elrabolták a hadakozás alatt, kifosztva megfutamodott. A középső a saját rettenetes fegyvereinél még rettenetesebbeket talált az ellenségnél s gyáván megadta magát. A legkisebb azonban a csodálatos páncélban sértetlenül és varázshatalommal száguldott a hadak élén és meg is nyerte a háborút. Persze az örökség: a korona minden dicsőségével és az ország minden kincseivel az övé lett.

Azt hiszem, megértettétek, Gyermekeim, a történetet. Mi a Sátán — a bűn — a kísértés — a rossz ellen küzdünk. Aki győz, az elnyeri az égi koronát, a mennyország összes kincseit, beleül az Isten örökségébe. Földi életünk a küzdés ideje. Ha a föld összes kincsei is a mieink volnának, — mit ér? A halál elrabolja — s koldusan mehetünk át a túlvilágra. — Ha saját erőnkben: eszünk, tehetségünk, ügyességünk, hősiességünk, jelenlegi szívtisztaságunk s akár kiváló erényeink erejében bizakodunk, — akkor is vereség érhet, mert a Sátánnak és a kísértéseknek még erősebb fegyvereik vannak! De ha Jézussal egyesülünk, mintegy az Ő erejébe öltözködünk, akkor nem kell félni, akkor varázserővel, sértetlenül fogjuk átélni földi küzdelmeinket. Ez a csodálatos páncél, amelyben nemcsak Jézus ereje lakik, de amely maga Jézus: a fehér kis ostya, az Oltáriszenség. Aki azt veszi magához, bensőbben, jobban egyesül Jézussal, mint ahogy összeforrhat testével a ráöltött páncél — s egészen Krisztus erejébe öltözködik. Minden földi kincsnél — a saját tehetségeink, erőink minden kincsénél többet ér tehát mi? A legméltóságosabb Oltáriszenség.

III. Mődleinás, eszkőznyujtás.

Ugye Gyermekeim, az emberek szeretnének kincseket szerezni és ha van kincsük, azt megbecsülik, megtartják s ha elvesztették, igyekeznek visszaszerezni. Így kell tennünk legnagyobb kincsünkkel, a legméltóságosabb Oltáriszenséggel is. Mit tegyünk hát, jó Gyermekeim?

1. Pozitíve.

1. Becsüljük meg — szeressük — imádjuk — hódoljunk előtte. Keressük fel a templomban — buzgó áhítattal térdeljünk előtte a szentmisén — látogassuk, ne hagyjuk magára. Szolgáljunk neki a minisztérióval nagy tisztelettel, mint a testőr a királyának. Díszítsük templomát, oltárát virággal, gyertyával — tisztogassuk a portól — de legfőképen melegítsük be annak hidegségét szívünk szeretetével. Ne menjetek el nyitott templom előtt a nélkül, hogy bemenve egy melegítő szeretetláncocskát ott ne hagynátok Jézus oltára előtt.

2. Ennél is többet tegyünk... Az aranykehelynél puhább, melegebb helyre vigyük át Jézust. Áldozzunk minél gyakrabban, nagy áhítattal, szeretettel. Hiszen szentáldozáskor szerezzük meg a legnagyobb kincset, akkor öltözünk Krisztus erejébe! — Ha szívünkben van az Úr Jézus, őrizzük meg Őt, ne űzzük ki a bűnnel. S ha — fájdalom! — kiűztük volna, szerezzük vissza jó gyónás után ismét a szentáldozással.

A szentáldozáshoz azonban méltóan és áhítattal járuljatok! (E helyen elvégeztetjük az áldozási előkészületet: ki jön hozzám, — kihez jön — miért jön — különös tekintettel a bocsánatos bűnök megbánására és az áldozás utáni hálaadást: hit — imádás — szeretet — kérelem — jófeltételek — önfelajánlás — ismertetjük vagy ismételtetjük röviden.)

3. Apostolkodjatok, hogy mások is: szüleitek, testvéreitek — ismerősök — menjenek Jézushoz és öltözködjének ők is a szentáldozással Krisztus erejébe.

2. Negative.

Háromtól pedig óva intelek, Gyermekeim!

1. Ti ne tudjatok meglenni sokáig Jézus nélkül. Ne várjátok be azt, amikor muszáj áldozni. Ha súlyosabb bűn miatt már nem áldozhattok, ne halogassátok azt a napot, amikor Jézust megtisztult szívetekbe újra behívhatjátok.

2. A méltatlan áldozást nem említem jó lelketek előtt, de óvakodjatok a könnyelmű szentáldozástól is! Jézusnak Szíve fáj, amikor látja, hogy oda se gondolva, előkészület helyett fecsegve szaladgálnak oltárához s szentáldozás után alig imádkozva kiszaladnak, egész nap rá sem gondolnak szívükbe tért Istenükre!

3. Ti soha-soha se legyetek tiszteletlenek a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt. (Templomban — utcán, ha beteghez viszik stb.) A ti jó szívetek, hiszem, hogy sohasem fogja az oltár Jézusát megsérteni.

IV. Jófeltételek.

Foglaljuk tehát össze és vessük be szívünk mélyére jófeltételeinket. Jegyezzük be lelkigyakorlatos naplónkba is jelmondatokba foglalva: 1. Nagy tisztelet az Oltáriszentség előtt. 2. Gyakori szentséglátogatás. 3. Gyakori szentáldozás. 4. Illő előkészület és hálaadás a szentáldozásnál. 5. A legméltóságosabb Oltáriszentség engesztelése. 6. Apostolkodás, hogy mások is keressék fel és vegyék magukhoz Jézust a legméltóságosabb Oltáriszentségben.

Befejezés.

Jézus a mi legnagyobb kincsünk. Igyekezzünk megszerezni Őt. A jó gyermek azonban nemcsak ezért akarja Jézust szívébe hívni és ott tartani, hanem másért is. Miért?

Képzeltetek egy didergő, fázós, aranyos gyermeket, aki ott áll a téli hidegben kiűzve s rossz fiúk csúfolják — ütik — verik. Mit tennétek vele? Ugye behívnátok magatokhoz, a kályha mellé ültetnétek s vigasztalgotva nem engednétek ki a hidegbe, bántalmazói közé. Gondoljátok el a legméltóságosabb Oltáriszentségben a kis Jézust, aki fázik a szeretetlen, vele nem törődő világban, fázik a hideg aranykehelyben — akit a hitetlen, rossz emberek káromlásaikkal csúfolnak, bűneikkel ütnek, vernek. Szeretettől felmelegedni, a bántalmakért vigaszt

kapni hozzátok, a ti szívetekbe szeretne menekülni Jézus... Szívetek ajtaját a szentáldozás nyitja meg neki... Nyissátok meg, Gyermekeim, s ne engedjétek ki soha, a ti szeretettől meleg, vigasztaló gyermekszívetekből! Amen.

Befejező beszéd.

(Alak: beszéd.)

Bevezetés.

Kedves Gyermekeim, a lelkigyakorlatokat az ószövetségnek egy jelenetével kezdtük: Mózeszt láttuk az Úr előtt. Most befejezésül az újszövetségből emlékeztetlek titeket egy jelenetre. Szent Lukács evangélista írja Keresztelő Szent Jánosról: „A gyermek pedig növekedett és erősödött lélekben, s a pusztában tartózkodott...” (1, 80.) Ezt tettétek most ti is, jó Gyermekeim, három napon át. Úgy, mint a serdülő János, — elvonultatok, ha nem is pusztába — de mégis félrevonultatok a megszokott, rendes időtöltésből és a lelketek növekedett és erősödött Isten szolgálatára. Ennek a növekedésnek gyümölcseit meg is lehetett látni Szent Jánoson. Alig kerül elő a pusztából, — rögtön példaképpé és apostollá lesz népe előtt. Rajtatok is meg kell, hogy lássék a lelkigyakorlatok gyümölcse. Erről szóljon a befejezőm.

Tárgyalás.

I. Először is lássátok meg ti *önmagatokon*. Ahogy a kiütéses beteg naponkint a tükörbe néz, hogy tisztul-e már az arca és örömtől dobban a szíve, látva arcának fehéredését, gyógyulását — úgy ti is esténkint a lelki tükörbe nézve, lássátok boldogan, örömtől dobbanó szívvel: íme, ma jobb voltam, mint azelőtt! Milyen nyugodt szívvel hajtjátok akkor fejeteiket pihenőre! — És ha leg-

közelebb gyónni mentek újra, akkor is lássátok örvendéssel: ó, mennyivel kevesebb gyónnivalóm van most, mint volt a lelkigyakorlat előtt. Nézzétek, figyeljétek önmagatokat — s rajta legyetek, hogy lássátok a javulást: lelkigyakorlat óta áhitatosabban imádkozom, gyakrabban járulok a szentségekhez, szófogadóbb vagyok, szorgalmasabban dolgozom, tudom elfojtani a mérgemet, tudom elviselni azt, ami nehéz, ami fáj, jobban szeretem az édes Jézust és több, sokkal több jót teszek az Ő kedvéért!

II. De lássák a lelkigyakorlat gyümölcseit *mások* is. Elsősorban kedves szüleitek és a testvéreitek. Vegyék észre, hogy gyermekük megváltozott. Szótfogad, szelíd, nyájas, kedves a testvérekkel, igyekszik örömet szerezni, mindennel megelégszik. Legyetek ti is „János”-ok az ő szemeikben. Tudjátok, mit jelent ez a szó? János annyit jelent: Isten kegyelme. Mondhassák a jó szülők rólatok is — mint Zakariás mondta: „János az ő neve”, vagyis Isten kegyelme az ő neve, — mert ez a gyermek isteni kegyelem nekünk. Ő az örömünk, reményünk, vigaszunk... Oly jó, hogy valóban kegyelem Istentől e gyermek. — Legyetek isteni kegyelem a szülőknek abban is, hogy ti hívjátok őket imához, templomba, szentgyónáshoz, szentáldozáshoz, — ha talán ők sok gondjuk közt feledik.

Azután lássák meg rajtatok a lelkigyakorlatok gyümölcseit *mások* is. A tanítók — iskolatársak — pajtások — rokonok — ismerősök — idegenek — szegények. Mindenki, de mindenki. Keresztelő Jánosról *mindnyájan* mondták: „Vajjon ki leszen e gyermek? Az Úr keze van övele.” (Lk. 1, 66.) Rólatok is mondják azt: Ezzel a gyermekkel az Úr keze van... Jó szíven, becsületes jellemén, kötelességteljesítésén, erős akaratán, hősi elszántságán, minden jóra kész cselekedetein és őszinte vallásos buzgóságán látjuk, hogy az Úr keze van rajta... Nem lehet más ebből a gyermekből, mint Jézus Szíve szerinti férfi (nő) — mint a keresztes zászlónak még egykor sok dicsőséget szerző Krisztus-katonája!

III. De végre lássa gyönyörködve e lelkigyakorlat gyümölcseit maga a jó *Isten*. Lássa fehér, fényes lelkeket tisztán megőrizve, lássa szívekben a sok erényvirágot nyilni, fejlődni, sokasodni és gyönyörködjék benne a mennyei lakókkal együtt... Lássa az Úr Jézus, hogy elhagyott oltárának vannak már látogatói... Lássa, hogy sebzett Szívének vannak már vigasztalói, engesztelői... Lássa, hogy vannak már szívek, amelyek felnyílnak előtte, hogy befogadják Őt, amikor ott áll és kopogtat. Lássa, hogy vannak hős katonái, akik készek meghalni is érte és nem fogják elhagyni soha — de soha E hősokeket — ezen engesztelőket, a vigasztalókat — e hűségesen szeretőket bennetek lássa és találja fel most már az Úr Jézus. A keserű epe helyett hadd nyujtsunk valami édeset is az Úr Jézusnak. Édességek legyenek a ti lelkigyakorlatotoknak mézédés lelki gyümölcsei.

IV. Legyen szavam, üzenetem a kedves szülőkhöz is.¹ Nektek is Keresztelő Szent Jánosról folytatom a beszédemet. Jánosnak is volt anyja, — szerető anyja volt — de szent is! Midőn a Szűzanya látogatásakor megérezte, hogy a Messiás közelsége érintette gyermekét, dicsőítette az Urat! A gyermeket pedig Istennek nevelte — Istennek szentelte — sőt Istennek egészen odaadta, hisz serdülő éveiben már elengedte, hogy a pusztában készüljön szent hivatására. Töletek *most* ilyen áldozatot nem kíván az Úr — talán nem is fog kívánni. De azt igenis megkívánja, hogy a gyermekeiteknek adott kegyelmekért dicsérjétek Őt — az Istent. E lelkigyakorlatok alatt sok kegyelmet adott gyermekeiteknek az Úr. Ki tudja, milyen szikrát gyújtott *most* fel egyik-másik kis szívben az isteni szeretet tüze... Vagy ki tudja, milyen bűngyöker fejlődését, amely a lelküket később tönkre tette volna, fojtotta el *most* ez a szentgyakorlat. Adjátok hálát érte Istennek — áldjátok, magasztaljátok az Urat, aki három napon át kiválókép társalgott *most* gyermekeitek szívével. És ami a fő, a lelkigyakorlat után lélekben a megújulva vissza-

¹ E beszédet a templomi közös áldozással kapcsolt befejezéshez szántuk, amelyre a lelkigyakorlatozó gyermekek szülei is hivatalosak.

kapott gyermeket segítsétek a jóban, segítsétek az Isten felé vezető úton — szenteljétek őket Jézus Szívének.

Kincsünket takarékbba tesszük, hogy ott megóva legyen és kamatot is hozzon. Legnagyobb kincseteket, a gyermeket Jézus Szívébe helyeztétek, hogy abban az isteni Szívben legyen megóva s ott kamatozzék élete érdemeit a mennyre. — A gyermektől egyszer úgyis el kell válni . . . Lehet, hogy Isten hívja el magasabb hívásra, mint Jánost — lehet, hogy az élet folyama szakítja el tőletek — lehet, hogy a halál áll egyszer kettőtök közé. Mindenképen egyszer — válni kell! Ne felejtsetek, hogy ez a válás kétféle lehet. Elválni örökre, — mert a pokolban nincs szerető szívek találkozása! — vagy elválni egy boldog, örökké tartó viszontlátásra — az égben. Dolgozzatok rajta, hogy az utóbbi legyen! Hogy a mennyországba jussatok ti is — gyermekeitek is. Egy út vezet oda: az istenszeretet útja. Induljatok, haladjatok együtt ezen az úton: szülő és gyermek.

V. Végül újra hozzátok fordulok, Gyermekeim. Szent Jánosról tudjuk, hogy midőn rejtekéből előjövén tanított, íme egy napon előtte állt Jézus. Ó, mily boldogság lehetett az . . . Íme, az Isten, akivel a magányban imádságban beszélgetett, — most megtestesülve előtte áll! Szent János arca kipirul — szíve feldobog. Azonnal megismeri Jézusban a szelidség, a szeretet Szívét — a szeretettől áldozatra szánt bárányt, a legnagyobb jótevőt, aki megvált a bűntől . . . Mást nem tud szólni, csak annyit: Íme, az Isten báránya — íme, aki elveszi a világ bűneit. (Jn. 1, 29.) Ti is, Gyermekeim, a lelkigyakorlatok befejezésére szembekerültök Jézussal. Három napig beszélgettetek a szent tanításban és imában lelkileg Istennel. S most íme, — előttetek áll ugyanaz az Isten megtestesülve s elrejtőzve a fehér ostyában. A szeretet báránya, aki felétek tárja Szívét . . . Az áldozat báránya, aki irántatok való szeretetből halt meg, hogy elvegye bűneiteket.

Befejezés.

Nemsokára áldoztatásra szól a csengő... Akkor gondolatok arra: íme, most elélem áll Jézus... Mondjátok áhitattal, szívből, szeretettel: Íme az Isten báránya, aki elveszi a világ bűneit... Jézus Jánoshoz csak mellé a vízbe szállt le... tihozzátok a szívetek mélyére száll le... fogadjátok nagy-nagy szeretettel.

Kérjete sok kegyelmet, újítsátok meg még egyszer a három nap alatt tett összes jófélételeket, ígérjétek meg, hogy a lelkigyakorlat édes gyümölcseit fogjátok neki ezentúl nyújtani gyermekéletek erényeivel, s ajándékozzátok oda Jézusnak örökre egész szíveteket, egész életeteket. Amen.

III. RÉSZ.

**A GYERMEKLELKIGYAKORLATOK
FELDOLGOZÁSA KATECHETIKUS ALAKBAN.**

HÁROMNAPOS CIKLUS A LELKIGYAKORLATOZÓ KISEBB
(7—10 ÉVES) GYERMEKEK CSOPORTJA SZÁMÁRA.

Bevezető beszéd.

(Vázlat. — Alak: beszéd.)

Bevezetés.

Mese a farkasról, amely báránybőrbe bújva elcsábítja a kicsiny, ártatlan báránykákat és felfalja azokat.

Tárgyalás.

I. A mese tanulsága. Miért tudta a farkas a báránykákat elcsábítani? Mert azok oktondiak voltak, nem ismerték a farkas cselelt s azért nem védekeztek ellene.

II. A mese alkalmazása. A kis báránykák az ártatlan gyermekek. Jóságos pásztoruk az Úr Jézus, gazdájuk a mennyei Atya. A farkas a Sátán. Báránybőrbe bújik, vagyis kedveskedve nekünk tetsző dolgokkal csábít a bűnre. Aki enged neki, azt a pokolba viszi. Ki enged neki? Az olyan oktondi, aki nem ismeri a Sátán cselvetéseit, csábításait és azért nem tud ellene védekezni.

III. Hogy mi ne legyünk ilyen oktondiak, tanulnunk kell. Éspedig meg kell tanulni azt, hogy milyen fegyverekkel védekezhetünk a csábító ördög ellen. Ezt fogjuk megtanulni — sőt be is *gyakorolni* e három nap alatt. Azért gyakorlat e három napi foglalkozásnak a neve. A lelkünk foglalkozik, tehát lelkigyakorlat — harcolni tanulsunk a Sátán ellen — ezért valóságos lelki-hadgyakorlat.

IV. Hogy jól végezzük, mit kell tenni. Beosztás megadása — útmutatás otthoni és a gyakorlat alatti viselkedésre — a szükséges tudnivalók közlése.

Befejezés.

Buzdítás, hogy örüljünk ezeknek a napoknak. Milyen jó lesz, ha kitanult, begyakorlott kis katonák leszünk, akiken nem fog ki a Sátán — úgy amint a báránycákon a farkas. Az okos báránycica a gazdától jutalmat kap. Aki most jól tartja a gyakorlatot, az a mennyei Atyától fog jutalmat kapni egykor az égben.

I. Elmélkedés: Az ember rendeltetése.

(Kidolgozott. — Alak: a bibliai leckék müncheni módszere.)

I. Előkészítés, célkitűzés.

A lelki hadgyakorlatok alatt (mint a Bevezetőben elmondottam) megtanuljuk az ördög cselvetéseit, hogy harcolni tanuljunk ellene. Az ördög legelső csalafinta cselvetése: arra vinni bennünket, hogy elfelejtsük az Istent és a saját lelkünket. Az ilyen ember olyan lesz, mint az esztelen, nem gondol arra, hogy Isten az atyja, mindene Istentől van, hogy lelke tisztaságával a jó Istenhez, az égbe kell jutnia. Aki pedig ezt elfelejti, az lassan-lassan olyan lesz, mint az állat, azután még rosszabb, olyan, mint az ördög, és a pokolba jut. A történetből, amelyet most el fogok mondani, látni fogjátok, hogy csábít az ördög a jó Isten elfelejtésére és milyen borzasztó sorsa lesz annak, aki hallgat az ördögre és nem gondol a jó Istenre, a saját lelkére és a mennyországra.

II. Elbeszélés.

Volt réges-régen egy ország, — a nagyok már tanultak róla a bibliában — úgy hívták, hogy Kaldea. Ennek az országnak volt egy hatalmas, dicső királya, Nabukodonéra¹ volt a neve. A királynak pompás dolga volt — gondolhatjátok, hiszen királyi módra élt. Drága selyem-

¹ Nabukodonozor nevét ily alakban is használják. Mi is így vetjük, mert könnyebb a gyermeknek és az a másik — tapasztalat szerint, nevetséges a gyermek előtt, mert magyarosra át szokták alakítani.

palást fődte a vállait, drágakövekkel, gyöngyökkel ki-
varrva. Aranykoronáján, ragyogó trónusán csak úgy csil-
logott, villogott a napsugár. Sokan hódoltak előtte —
mulattatták pompás énekkel, zeneszóval. Mindíg dús asz-
tálnál ült, pompás lakománál. Az egész országban zeng-
ték dicsőségét — remek palotájában élvezte királyi bol-
dogságát.

Igen ám, de az ördög ott settenkedik mindenütt. Sze-
gény kunyhókban éppúgy, mint a királyok trónusa
mögött. És ez a settenkedő ördög hizelgő szavakat sutto-
gott a király fülébe, hogy: „te vagy a legnagyobb úr —
te szereztél magadnak minden dicsőséget — olyan pom-
pás a dolgod, hogy jobbat ne is kívánj...” és csupa
ilyenfélét. A király hallgatta és — elhitte a szerencsétlen!
Elfelejtette, hogy bizony ő is csak a jó Isten szolgálja,
éppúgy, mint a koldus — őt is és mindenét. ami van, a
jó Isten teremttette — ő is a jó Istentől függ — ő sem
fog örökké a földön maradni, hanem a halál után el kell
mennie a túlvilágra, a jó Isten elé. Minderre nem gondolt
már — mindezt elfelejtette — csak saját magára és a
földi jó dolgokra gondolt.

Annyira megfélemedezett a jó Istenről és csak magára
gondolt, hogy egyszer palotájának lapos tetején sétál-
gatva, büszkén így szólott: „Én építettem ezt a várost,
a magam erejével és a saját dicsőségemre!” — Lássátok,
mennyre nem igazat mondott! Mert az ember semmit sem
tehet magától, csak a jó Isten segítségével, és nem a saját
dicsőségünkre kell mindent tenni, hanem a jó Istenért,
mert Ő a mi Urunk s hozzá kell jutnunk a mennybe.
De Nabukodnéra nem gondolt Istennel, csak saját magá-
val, nem gondolt a túlvilággal, csak a földi városával.

Jaj! — de keservesen megbűnhődött. Alighogy ki-
mondta, fentről — magasból — borzalmasan dörgő han-
got hallott: „Hogy lásd, hogy nem te vagy úr a földön,
hanem az Isten, elvétetik országod, ki leszel vetve az
emberek közül és szénát eszel, mint az ökör.” A király
megrémült — a hideg szaladt végig testén a félelemtől
— azután fejéhez kapott — és keservesen felordítva

rohanni, futni kezdett. Elvesztette az eszét... Rohant le a palota tetejéről — futott az udvarára, letépte magáról a selymet, aranyat, minden ruhát, azután négykézlábra állt és bögni kezdett, mint az ökör. Osszefutottak emberei — hajuk égnek állt a rémülettől... De a királlyal nem lehetett bírni. Bögött — futott az állatok közé és az ökrök között enni kezdte a szalmát... Hívtak bölcseket — orvosokat — mindhiába! A király megőrült, olyanná lett, mint az állat és szénát evett az ökrök között.

És ez így tartott hét éven át... Éjjel-nappal ott volt az állatok között. Hét év után a jó Isten próbára tette. Visszakapta az eszét. És a király, ahogy eszére tért, magasztalni kezdte az Istent! Lám — most már eszébe jutott az Isten és hangos szóval vallotta, hogy Isten az Úr minden fölött és mindenki, még a király is csak Istennek szolgálja. Erre a bűnhődés is véget ért. Visszatért az emberek közé. Újra felvette királyi köntösét, visszaülhetett aranyos trónusára és visszakapta országát, koronáját is.

III. Megbeszélés és megértetés.

Mi is volt Nabukodnéra? Király — dicső és hatalmas. És mégis mögötte settenkedett az ördög. Az ördög senkitől sem fél — megkísért mindenkit, hisz még magát az édes Jézust is megkísértette! Annál inkább minket, szegény embereket és szegény gyermekeket. — A király hitt az ördögnek. Mit hitt el? Azt, hogy ő a legnagyobb úr és neki már nem is kell más urat tisztelni. Vagyis elefejtette, hogy felette van egy még sokkal-sokkal nagyobb úr — az Isten. Isten a legfőbb úr — Isten előtt a király is csak ici-pici szolgál. Miért? Mert Isten teremtett mindenkit. A király is, a koldus is, a felnőtt is, a gyermek is — Istennek köszöni az életét. Azért mindenki egyformán az Istené. A király is az Istené, ti is az Istenéi vagytok.

És erre nem gondolt a király — ezt egészen elefejtette! — Dicsekedett a városával. Pedig az embernek semmivel sem lehet dicsekedni, mert mindene Istentől van.

A várost a király kőből, fából építtette, aranyozással díszíttette. Igen ám — de a kő — a fa — az arany honnan van? Isten adja! És a munkások, akik építik? Azok is Istené és az erőt is Isten adja nekik, hogy tudjanak dolgozni. És a királynak is az észt, amivel a város építését kidöngölte, a kincset, mellyel megvette, ami hozzá kellett — azt is mind Isten adta neki. Igaz-e hát, hogy a várost magamagától építtette? Nem! Mert azt is Istennek köszönhetette. Éppúgy, mint mi is Istennek köszönünk mindent. Az ételt — a ruhát ugyan ki adja? A kenyér búzából lesz — azt Isten növeszti. De még a munkásnak, aki learatja, a molnárnak, aki megörli, a gazdasszonynak, aki megdassza, annak is az erőt hozzá Isten adja. Hát a ruhátok honnan van? A boltból. De ki vette meg? A szüleitek, pénzért. A pénzhez ki segítette őket? Az Isten. És magukat a jó szülöket ki adta nektek? Szintén az Isten. Lám — mindenünk Istentől van. Nabukodnéra király erre sem gondolt s azzal dicsekedett, hogy magamagától van mindene.

Azt is mondta: az én dicsőségemre van minden. Ugye az sem volt igaz! Mert ha minden Istené — akkor minden Isten dicsőségére szolgál. Ha Pali egyest kap, az nem Pista dicsősége, hanem a Palié. Miért? Mert hát az egyes az övé. Ha a világon minden Istené, akkor minden dicsőség is elsősorban az Istené. Tehát Pali egyesének a dicsősége is először az Istené és csak azután Palié. Miért? Mert Palinak is Isten adta az észt, hogy jól feleljen és egyest kapjon. Azért Istent kell dicsérnie Palinak is az egyesért. — Nabukodnéra király nem így tett, ő magamagát dicsérte Isten helyett.

De még valamit elfelejtett! Ő csak a városban gyönyörködött és tovább nem gondolt. Pedig a király sem él örökké — hanem meghal egyszer. És mi lesz akkor? Babilon városa akármilyen nagy és szép is volt — mégis mi volt az a túlvilághoz képest — az égi sok-sok széphez képest? Semmi. Erre sem gondolt a király, ő mindennek gondolta a saját városát és azzal dicsekedett; nem gondolt pedig arra, hogy a halál után van egy örökkévaló,

gyönyörűséges ország, inkább azt igyekeznék megszerezni.

Egyszer, mire is csábította az ördög Nabukadnéra királyt? Arra, hogy Istent és a túlvilágot elfelejtve — csak a földre gondoljon és Isten helyett magát gondolja úrnak, aki tesz, amit akar és nem szolgál a legfőbb Úrnak: Istennek. Erre csábította az ördög a királyt, ez szokott az ördög első cselvetése lenni: arra visz minket is, hogy ne gondoljunk a jó Istenre, a jó Isten szolgálatára és a mennyországra.

De le is sujtott a büntetés rögtön a bűnös királyra. Isten megmutatta neki: Lásd, hogy nem te vagy az úr, hanem én. Hiába akarsz bármit — nem tehetsz semmit, ha én nem akarom. Mindent elvehetek tőled — a legnagyobb dicsőségből a legaljasabb helyre kerülsz — mert én azt tehetem, amit akarok veled: én vagyok Teremtőd és Urad! És elvette királyi mivoltát — országát — még emberi eszét is, olyanná lett, mint az állat. — És mindent mikor kapott csak vissza? Akkor — amikor belátta, hogy Isten az Úr — amikor nem magát, hanem Istent dicsérte és szolgálni akart Istennek, mint Urának.

IV. Kifejtés.

Mindebből láthatjátok hát, kedves Gyermekeim, hogy Isten a legfőbb Úr — minden az Istené, mi is a jó Istenéi vagyunk. Azért Istent sohase szabad elfelejteni, Őt kell dicsérni, szeretni, neki kell szolgálni mindenkinek. És arra kell gondolni, nemcsak gondolni, de iparkodni is, hogy eljussunk egyszer egész közel a jó Istenhez. Aki mindig gondol az Istenre — szereti és szolgálja Őt, az el is fog jutni a jó Istenhez, fel a mennyországba.

Ezt irigylitőlünk az ördög és azért csábít arra, hogy ne gondoljunk mi az Istenre és a mennyországra. Úgy tesz, mint az a rossz suhanc, aki az édesapjához hazatérő kis kislányt homokot szór a szemébe, hogy ne lásson és ne tudjon hazamenni, hanem tévedjen el. Az ördög is azt akarja, hogy ne gondoljunk az Istenre és tévedjünk el az égbe vezető útról. Persze lassan-lassan csábít erre az ördög.

Először úgy kezdi, hogy csak egy órára — egy pár percre felejtjük el az Istent. Pl. édesanyánk parancsol valamit. Rögtön arra kellene gondolni, hogy ez a jó Isten szava — mert a szülők a jó Istennek helyettesei. Az ördög lelki szemünkbe homokot szór — hogy ne nézzünk a jó Isten felé, ne gondoljunk rá és azért ne is tegyük meg azt, amit parancsolnak, hanem inkább azt, ami nekünk tetszik. Ha az ördög cselét észre nem vesszük, azt fogjuk gondolni: „Én nem fogadok szót — azt teszem, ami nekem tetszik, mintha én volnék az úr.” — Hopp — meg vagyunk fogva! Az ördög megfogott. Nem gondolunk a jó Istenre, akit szolgálni kell, hanem csak magunkra, a magunk tetszésére gondolunk, úgy mint Nabukodnéra. Vagy szól a harang: Isten misére hív. Nekünk most játszani tetszik és elfelejtve, hogy Isten az Úr, nem futunk az Ő hívó szavára, hanem maradunk annál a játéknál, amely nekünk tetszik, mintha mi nem volnánk a jó Istené és nem kellene szolgálnunk neki!

Ha az ördögnek egypárszor sikerült a jó Istent elfeledtetni — lassan-lassan elfeledteti az emberrel egészen. Azért van a felnőttek közt olyan sok szerencsétlen, akik nem törődnek az Istennel, káromkodnak, sohasem imádkoznak, sohasem mennek templomba — mert az ördög egészen elcsalta őket; ezek már egészen elfelejtették az Istent, nem szolgálnak neki, nem akarnak hozzá jutni az égbe.

Az ilyen ember is olyan lesz, mint az állat. Csakhogy nem kifelé, mint Nabukodnéra, hanem befelé. Nabukodnéra király szénát evett. — Az, aki elfelejti Istent — belül lesz olyan, mint az állat. A szíve lesz olyan, mint az állaté. Nem szénát eszik — annál is csúnyábbat. Mindenféle rossz, csúnya, bűnös, piszkos dolgot enged be a szívébe. Nem ökrök közé megy — hanem még borzasztóbbat tesz! Magával az ördöggel cimboráskodik. Jaj annak, aki elefelejtí az Istent!

A jó Isten egyszer-kétszer — talán többször is próbát tesz vele. Az őrangyallal üzen a szívéhez — próbálja észretéríteni. Ha sikerül — és a szerencsétlen észre-

veszi Istent és újra dicsőíti Őt, akkor újra Isten gyermeke lesz és megkaphatja az Isten gyermekeinek készített országát az égből — úgy, mint Nabukodnéra király is visszakapott mindent. De ha nem tér észre — akkor örökre jaj neki! Jön a halál és a pokol. Ott már ördögök közt lesz, maga is olyan lesz, mint az ördög, és örökre ki lesz vetve a boldog lelkek közül — örökre bezáródik előtte az Isten országa.

V. Alkalmazás.

Láthatjuk tehát, kedves Gyermekeim, hogy mi is az ördög első cselvetése. Arra csábít, hogy feledjük el Istent, az Isten iránti engedelmisséget és a mennyországot. Azért mi legyen a mi első fegyverünk a Sátán ellen? *Ne feledjük az Istent!* Azért: ismerjük meg az Istent, szeressük, dicsérjük, szolgáljuk Őt — vagyis engedelmeskedjünk Neki és akarjunk hozzá jutni a mennyországba.

Mit tegyünk hát, hogy az ördög ezen első cselvetésén győzzünk és sohase feledjük az Istent?

Akárhol vagy, akármit teszel — akármit játszol — akárhova bűszs el: *gondolj az Istenre!* Ez a jelmondat a mi első fegyverünk hangja: *gondolj az Istenre!* Imádságoddal, templombajárásoddal, munkáiddal, amit a jó Isten öröme végzel: *dícsérd az Istent!* Ha valamit tenni akarsz, kérdezd meg szívedben: *mit akar az Isten?* Mert Isten az Úr, és mi csak azt tehetjük, amit a jó Isten megenged.

Tehát először is: akárhol vagy: *gondolj az Istenre!* (Példák: ha nincs otthon senki — ha játszol felügyelet nélkül — az ágyban, mikor már sötét van stb. gyakorlati példák.)

Másodszor: *dícsérd az Istent!* (Gyakorlati példák: napi imával, az étkezéssel is, úgy, hogy azt imával megszenteljük — a tanulással, dologgal, hogy azt imával Isten kedvére, örömeire ajánljuk fel stb.)

Harmadszor: *szolgálj az Istent,* úgy, hogy minden cselekedetnél, szavadnál kérdezd meg szívedet: *mit akar az Isten?* (Gyakorlati példák: vasárnap: mit akar az Isten? Hogy misére menjek! — Ha szülsz parancsot ad: mit akar

az Isten? Hogy szót fogadjak! Ha rossz pajtás hív: mit akar az Isten? Hogy ne menjek vele! stb.)

Hogy mit akar az Isten tőletek, azt legjobban miből tudjátok meg? Mondok erre egy mesét.

Egy kertésznek volt két gyönyörű rózsafája. A kertész elutazott és előbb három szolgát hívott magához. Az elsőnek azt mondta: gondod legyen a virágjára, mert azt a királynak szántam. A másiknak így szólt: gondod legyen a szárára, mert csak ép száron lesz szép bimbó — a bimbó pedig a királyé. A harmadiknak ismét szólott: te a hajtásait, ágait nyesegetsd, hogy beilljen a sorba szépen, mert az egész kert a királyé és a király szép kertben akar gyönyörködni. — Az egyik rózsafa hajlott a kertészek kezére. Meg is maradt, pompás rózsza nőtt rajta, amelyet a király szíve fölé tűzött. A másik nem hajlott a kertészek kezére — elszáradt és tűzre került.

A király a jó Isten. Kertje ez a világ, az összes emberek. A rózsafák ti vagytok. A jó Isten három segédkerésze vajjon ki? Az első a pap, aki szíveteket — lelketeket gondozza, mert azt a királynak, az Istennek kell adni. A második a szülők, akik életetekről gondoskodnak. A harmadik a tanítók, akik eszeteiket csiszolják, hogy mint okos ember éljete a többi között. Mind a három azért dolgozik, hogy a jó Istennek gyönyörűsége legyen bennetek és ha majd az égbe juttok, az édes Jézus Szívére öleljen. Aki szótfogad e háromnak (hittant tanul és megteszi, amire a tisztelendő úr tanít; szüleinek jó gyermeke; az iskolában is jó) — az az Istennek szolgál és az égbe jut.

Megtanultuk tehát, hogy védhetjük magunkat az ördög első cselvetése ellen. Fegyverünk: Istent el nem felejteni, vagyis Őt megismerni, szeretni, dicsérni, neki szolgálni és hozzá az égbe igyekezni. Fegyvereink: *gondolj Istenre — dicsérd Istent — mit akar Isten?* A harmadik mondat más szóval: *engedelmesség. Engedelmeskedni Istennek s Isten helyett a papnak, szüleinknek, tanítóinknak.*

Ezt a fegyvert és ennek hangját tanuljuk meg és vés-

sük szívünkbe. Igen —meg is tanuljuk, hogy soha el ne feledjétek a lelki hadgyakorlat első fegyverét — de a fő az, hogy használjátok is. Azért mondjunk most a végén buzgó szívvel egy Miatyánkot és Üdvözlégyet, a jó Istentől azt a kegyelmet kérve, hogy Őt soha el ne feledjük és Őt hűségesen szolgáljuk és így hozzá az égbe eljussunk.

(Beemlézzük a katekizmus megfelelő kérdését, és a dőltbetűs jelmondatokat, utána visszakérdezés és ima.)

II. Elmélkedés: A teremtmények használatáról.

(Vázlat. — Alak: a bibliai leckék müncheni módszere.)

I. Előkészítés, célkitűzés.

Most a Sátán második cselfogásáról beszélünk. — Gondoljuk el, ha édesanyánk egy jó torta elkészítéséhez mindent kimérne, összekészítene — s amíg egy percre a szobába megy, egy rossz gyermek mindent elrontana. Elvenne egyikből — hozzátenne a másikhoz, a cukrot kicserélné sóval stb. Ha anyánk észre nem veszi — akkor torta helyett pancs lesz. — A Sátán arra akar csábítani, hogy minden dolgot, ami a világon van, ne úgy használjunk, ahogy a jó Isten kimérte — hanem máskép, rosszul és ezért az üdvösségre el ne jussunk. Erről fogok most szólni.

II. Történet.

Hogy megértsük, elmondom előbb az okos és oktondi gyermek meséjét. — Mese egy nagy tudósról, aki kitalált egy csodaszert, amitől örökké lehet élni. De az a varázslat volt hozzá, hogy mindenkinek magának kell elkészítenie és bevennie. A tudós először két édes fiát tanította meg a csodaszert készítésére. Egyik fia azonban okos volt, a másik oktondi. — Az okos fiú mindent úgy mért ki és kevert össze, ahogy atyja tanította. — Az oktondi kóston-

gatni kezdte. Az édesből többet tett be — a keserűből kevesebbet. Amit sokáig kellett a mozsárban törni hozzá, abból is kevesebbet vett, mert sokalta a munkát. Amit könnyen lehetett belekeverni, abból többet vett. Mi lett a vége? Az okos fiú bevette a csodaszert és mert jól csinálta meg, örökké élt. Az oktondi is bevette — de a helyett, hogy örökké élt volna, belehalt, mert rosszul csinálta meg és méreg lett belőle.

III. Megértetés.

Mit kellett volna tenni? Mi volt a hiba? Miért cselekedett olyan helytelenül az oktondi? (Mert okosabb akart lenni atyjánál — mert torkos volt — mert lusta volt stb.) Milyen nagy volt a jutalom. (Örökélet.) Milyen nagy volt a bűnhődés. (Megmérgezte magát — mennyit szenvedett — milyen kínos volt a halála.)

IV. Kifejtés.

Isten az atya. Mi vagyunk a gyermekek. Az örökkévalóság a mennyország. A csodaszert: Isten akaratát megtenni. Az okos gyermek mindaz az ember, aki nem azt nézi, mi ízlik, mi kényelmes, mi tetszik neki jobban, hanem mit szeretne a jó Isten. Oktondi az ellenkezője. Előzőnek jutalma az üdvösség, utóbbinak bűnhődése a lélek halála, a pokol.

V. Alkalmazás.

Étel — ital — ruha — egészség, betegség — pénz, szegénység — játék — pajtás — tanulás — munka stb. minden arravaló, hogy vele az Isten akaratát teljesítsük. Példák. (Enni kell, hogy éljünk — játszani, hogy jókedvünk legyen — tanulni, hogy használni tudjunk — egészség, hogy dolgozzunk — betegség, hogy Jézusnak szenvedést ajánljunk fel — pénz, hogy jót tegyünk — nélkülözés, hogy a szegény kis Jézust utánozzuk stb.) Az ördög arra csábít, hogy másképp használjuk, mint ahogy Isten akarja. (Az ételt torkosságra — a ruhát hiúságra — a jólélet engedetlenségre és veszekedésre stb.) Mi legyen a fegyver?

Válasz példában. Egy kisleány főzni tanult. Mamája mindent előkészített a tésztához és elment. A kislány pajkos öccse azonban mindent összekevert. Mit csinál a kisleány? Mamáját nem találja. Otthon van azonban a szomszéd néni, akire a mama rá szokta bízni a gyermekeit. A szomszéd nénit, a mama *helyettesét* kérdezi meg és az kisegíti a bajból. Az ördög az eredeti bűnnel úgy tett, mint a rossz fiú. Azóta a jó Istennel nem beszélgetünk úgy, mint Ádám és Éva a Paradicsomban. De itt vannak a helyettesek: pap — szülő — tanító. Ahogy ők mondják, tanítják, megengedik vagy tiltják — odaadják vagy elveszik, úgy használjunk mindent, abba nyugodjunk bele és fogadjunk szót. Fegyver ismét az *engedelmesség*. (Kinek? Egyháznak (papnak), szülőnek, tanítónak, és *duzzogás nélküli szíves beleegyezés* abba, amit az Isten maga ad vagy elvesz, (pl. jó módot ad — vagy elveszi, egészséget ad — vagy elveszi stb.) — vagy helyettesei által adat vagy elvétet. (Megadja szüleink által ezt vagy azt az örömet — elvéteti szüleink által ezt vagy azt, amit szeretnénk megtartani.)

(A dőlőbetűsek mondatba foglalt beemlézése, visszakérdezése és ima Isten kegyelméért a tanult fegyver állhatatos használatához.)

III. Elmélkedés: A bűnről általában.

(Vázlat. — Alak: a bibliai leckék müncheni módszere.)

I. Előkészítés, célkitűzés.

Az ördög lassan, lassan kerülget, amikor arra csábít, hogy ne gondoljunk az Istenre és hogy mindent, ami a földön van, ne használjunk úgy, ahogy a jó Isten kiméri. De néha a lassú kerülgetés helyett hirtelen megrohan és egyszerre, váratlanul nagy bűnre visz. Ne engedjük magunkat, mert a bűn a legútálatosabb, legborzasztóbb dolog a világon. Irtózatok a bűntől — azért mondom el a következő történetet.

II. Elbeszélés.

Lukács 9, 38—43. evangéliumi résznek részletes és kiszínezett elmondása az ördögtől megszállt fiúról. Kiemelni, hogy *gyermek* volt (9, 43) — és máris ördögtől megszállva. Annak borzalmáról, hogy a gyermekben benne lakott az ördög, mindig vele volt, mindenhová elkísérte. Élénken ecsetelni az ördög kínzásait (földrevágta) és a gyermek szenvedését, eltorzulását (tajtékozott), kínjait. (A meggyógyítást itt csak említjük és nem színezzük, hogy a súlypont a borzalmon legyen és maradjon.)

III. Megértetés.

Mi történt a gyermekkel, mikor az ördög megszállta?
1. Egészen elváltozott, eltorzult, útálat volt ránézni. 2. Az ördög kínozza. 3. Az ördög benne volt, kísérté, rémítette — egészen az ördögé volt. 4. Ha az ördögé maradt volna, az magával viszi halála után a pokolba. 5. Amint Jézus elé vitték, a földre vágódott — nem is tudott Istenre nézni. 6. Hogy fájt Jézus Szíve, amikor látta a szerencsétlen gyermeket. Arra gondolt, hogy ezt a szegényt is meg kell váltani és lelkében látta a töviskoszorút, az ostort, a keresztet, amit ezért a gyermekért is neki kell elszenvedni, hogy őt az ördög hatalmából megválthassa.

IV. Kifejtés.

Ha a bűnöst az ördög nem is szállja úgy meg, mint azt a gyermeket és kívülről nem is látszanak rajta olyan borzalmak, azért a sorsa éppoly rettenetes. Egyetlen halálos bűn elkövetésével rögtön — mi történik? 1. A szép lélek elrútul. Útálatos az egész mennyei udvar szeme előtt. 2. Lelke csupa seb, útálatosság — lelkiismeret-furdalás kínozza. 3. Attól a perctől az ördögé. A Sátán van vele, annak barátja, az kísérgeti, az virraszt kárörvendve álmai felett, lesve, hogy mikor viheti magával, mert 4. abban a pillanatban, amikor meghal, az övé egészen, viheti a pokolba. 5. Isten szeme elfordul tőle — Isten kitagadja, megveti, rá se néz, bezárja előtte országát. Ha az ítéletkor meglátja Istent, nem mer ránézni —

kétségbeesetten vágódik előtte a porba . . . 6. s végül — ezért a bűnért is szenvedni kellett Jézusnak. Minden bűn kínozza, ostromozza, keresztre szegezi az Udvözítőt.

A 6. ponthoz példa. Egy gonosztevőt halálra ítélték kisleányával együtt, mondván: ki kell irtani az egész családot. Egy nemes szívű ifjú könyörgött a gyermekért. A bíróság azzal a feltétellel kegyelmezett: Ha látjuk, hogy a gyermek rossz útra tér, mint apja tette, első gonosztetténél nemcsak őt öljük meg, de téged, a kezest is kőpadra húzunk. Az ifjú vállalta. A gyermek növekedve, egyszer megszökött és lopott. Nemcsak a gyermeket fogták el, de nemes szívű kezest is és rettenetes kínok közt kőpadon kivégezték. Jézus a kezes értünk. Minden egyesnek mindenegyes bűnéért Neki kellett szenvednie a kereszten.

V. Alkalmazás.

Gondolkozzunk, hogy nem vagyunk-e bűnösök? Nincs-e talán súlyos bűnünk is? Vajjon mi? (Szándékos misemulasztás — káromkodás — tisztaság elleni bűn.) Féljünk — rettegjünk — térjünk meg. Azt a gyermeket is Jézushoz vitték. Fussunk Jézushoz irgalomért. Fegyver: *Útálom a bűnt — Szívemből bánom bűnömet — s ezentúl inkább meghalok, mint hogy bűnt kövessek el.*

(A jelmondatok beemlézése, kikérdezése, imádkozás kegyelemért, hogy óvjon meg minket Isten a bűntől.)

IV. Elmélkedés: A pokolról.

(Vázlat. — Alak: a bibliai leckék müncheni módszere.)

I. Előkészítés, célkitűzés.

Az előző három tanításban elmondtam a Sátán három támadását (felejtetni Istent — arra vinni, hogy mindenünket, ami van, ne úgy használjuk, ahogy Isten akarja — rávenni egyes bűnökre) és az az elleni fegyvereket. Ma arról beszélünk, hogy mi történik azzal, aki nem akar az ördög ellen küzdeni, nem akarja a fegyvereket hasz-

nálni és enged a Sátán csábításának. Az ilyen a pokolba jut. A pokolról szól a mai tanításunk.

II. Elbeszélés.

Történet egy engedetlen gyermekről. Anyja elment, bezárta és megparancsolta, hogy semmihez se nyúljon. De rossz gyermek volt a fiúcska¹ és hozzányúlt a gyufához. Tűzvész lett a vége. Ecsetelni borzalmait és kínjait. A bezárt szobából nem tudott kifutni. A szomszédok sem voltak otthon. Teljesen összeégett. Anyjának fájdalma — sírása — de segíteni már nem tud. A gyermek halott.

III. Megértetés.

A gyermek maga volt az oka szerencsétlenségének. Miért? (Engedetlensége, rosszalkodása.) Kínjainak részletezése. 1. Mivé lett a szép gyermek (összeégett roncs). 2. Be van zárva, nem tud menekülni. 3. Testi kínjai. 4. Lelki kínjai (félelme, iszonyata, lelkiismeretfurdalása, hogy maga volt az oka). 5. A lángok olyanok, mint a táncoló, borzalmas szellemek. 6. Soha többé meg nem látja anyját — testvéreit. 7. Nem lehet segíteni rajta — halott. — Mindebből megértetni borzalmas helyzetét.

IV. Kifejtés.

Előbbieket vonatkoztatása a pokolra. Ki jut oda? Aki rossz. Istennel szemben engedetlen. Milyenek lesznek a pokol kínjai? 1. Milyen borzalmas lesz az elkárhozott ember! (Példa: Egy szép leány himlős lett. Mikor betegsége után tükörbe nézett s látta magát elrútítva, megbolondult ijedtében. Az elkárhozott borzalma önmagától, ha maga-magára néz!) 2. A pokolból nincs szabadulás. 3. Éhség — szomj — füst — égés. 4. Kétségbeesés, rémület, fájdalom, lelkiismeretfurdalás. (Utóbbira példa. Egy ember az erdőben eltévedt. Kimerülten összeroskadt egy kígyófészek közelében. A kígyók telemászták, fojtogatták, mardosták. A bűnök emlékei így fognak mardosni!) 5. A rossz szellemek, az ördögök rémes társasága. 6. Felette

¹ Leányoknál kisleány.

a szép mennyország: Jézus, Szűzanya, angyalok, szentek, saját meghalt szülei — s nem tud odajutni soha. 7. Nem jön oda segíteni se apja, se anyja — se tisztelendő ura, se őrangyala — maga az Isten sem hallgatja meg jajszavát. 8. Örökre elszakítva mindenkitől, aki szereti. Nem látja meg az Istent soha, sem az édes Jézust. 9. Nem lehet segíteni — a poklon változtatni nem lehet. Vége nem lesz. Örökre ottmarad az elkárhozott.

V. Alkalmazás.

Félelem felkeltése: rettegni kell a pokoltól. — Nincs az a kincs — jólét — jópajtás vagy bármi, amiért a pokol veszélyének kitegyük magunkat! (Példa: cirkuszban egy kötél táncos gyerek. Mindig vakmerősködött, egyszer lezuhant, meghalt. A gyermek is meghalhat hirtelen s ha rossz volt, a pokolba zuhan.) Gondolkozzunk, nem vagyunk a pokolra méltók? Ha igen — melyik bűneinkért? Bánjuk meg, javuljunk meg, soha többé ne tegyük. Fegyver: *Féljünk a pokoltól!*

(Visszakérdezés, a jelmondat beemlézése, ima, hogy az Isten megmentsen a pokoltól.)

V. Elmélkedés: A jó pásztorról.

(Vázlat. — Alak: a bibliai leckék müncheni módszere.)

I. Előkészítés, célkitűzés.

Az előbbiek alapján útaljuk a bűnt, rettegünk a pokoltól. De ha eddig bűnösök, a pokolra méltók voltunk, mit tegyünk? Bizzunk az Úr Jézusban, ha megbánjuk bűneinket s megjavulunk, akkor Ő megbocsát és szeretettel visszafogad gyermekei közé. Erről beszélünk most, hogy milyen jószágos az Úr Jézus a megtérőhöz.

II. Elbeszélés.

Részletes és megható színezéssel az eltévedt kis bárány története. Milyen volt? Szép, tiszta, fehér, a pásztor kedvence. Hol volt? A pásztor nyájában, a pásztor

ölében, a pásztor kezéből evett. A kis bárány növeked-
vén, rosszalkodni kezdett. Elszökött. Vidám útja a messze
réten. Az erdőből csábító hangokat hall bárányhangot
utánzó farkasoktól. Arra megy. Mocsáron átgázol: be-
piszkolódik. Tövisek közé keveredik — megsebesül.
Bánja már rosszaságát, keserves bégetéssel hívja a pász-
tort. A farkasok közelednek. — Azalatt a pásztor észre-
veszi hiányát. Milyen szeretettel keresi. Utána megy nél-
külözve, fáradva, kezét, lábát a tüskék közt megsebezve.
Megtalálja báránykáját; lemossa, gyógyítja, vállára veszi
és hazaviszi. A bárányka boldog s nem vágyik többé el
a jó pásztor öléből.

III. Megértetés.

A bárány hálátlansága és rosszasága: a jó pásztor-
tól szökik el! Ostobasága: a legjobb sorsot hagyja ott. —
Bűnhődését megérdemli. — A legnagyobb veszélyben
van: mi lesz, ha a farkasok odaérnek? — A bárány kese-
reg és belátja rosszaságát — tehát *bánja*, amit tett. —
A pásztor szeretete. Megérdemli a bárány, hogy utána-
menjen? Nem. És mégis megteszi, mert jó, irgalmas és
szereti a rossz báránykát. — A pásztor fáradozása, áldo-
zata. — Milyen szépen bánik a kis báránnal. Nem bün-
teti, nem veri. Hogy szereti: vállain viszi. De előbb mit
tesz? A piszkot utálja, azért előbb megmossa a kis
bárányt, de senkinek el nem árulja, hogy mily piszkosan
találta báránykáját. — A kis báránynak milyen jó a
pásztor vállain!

IV. Kifejtés.

A pásztorról és báránykáról elmondottak vonatkoz-
tatása az Úr Jézusra és a megtérő bűnösre. Az ártatlan
mily boldog, mert Jézusé, Jézus szereti. Mit kell tennie
a bűnösnek? (M megbánni, javulást ígérni, megtisztulni.)
Miben áll a megtisztulás? Akik gyónnak ez évben, azok-
nak a gyónásról, — akik még nem gyónnak, a tökéletes
bánatról. — Milyen az Úr Jézus? Jó, szerető, szelíd,
irgalmas. (Azoknál, akik ez évben már gyónnak: Krisztus
szolgái is ilyenek, szelídek, titoktartók, irgalmasok a

gyóntatószékben, ott nem büntetnek, hanem megbocsátanak.) A megtért bűnösöket az Úr Jézus vállaira veszi — vagyis visszafogadja. (Azoknál, akik áldoznak ez évben, azt is, hogy Szívére öleli a szentáldozásban.) A megjavult gyermek maradjon is most már Jézus Szívébe zárva, azáltal, hogy jó marad.

V. Alkalmazás.

Mit kell hát tennünk? 1. Belátni, hogy rosszak voltunk. 2. Megbánni, javulást ígérni, az Úr Jézushoz könyörögni. 3. Tökéletes bánatot indítani — (gyónásra készülőeknek: szívesen gyónni), most, lelkigyakorlat alatt és ezentúl minden este bánjuk meg bűneinket. 4. Bizalom felkeltése: ne féljünk Jézustól. 5. Szeretet és vágy felkeltése: Hogy szeret Jézus, szeressük mi is őt. Vágyódjunk Szívére, mint a kis bárány vágyott vállaira. 6. Imádkozzunk kegyelemért, hogy jók maradjunk — és iparkodjunk ezentúl is jók maradni. Fegyver: *Tökéletes bánat* (és szentgyónás azoknál, kik már gyónni fognak).

(Tökéletes bánat formulájának beemlézése¹ — imában a tökéletes bánat felindítása. Akik gyónni fognak, azoknál gyónási előkészület követi ezt a tanítást.)

¹ Ilyen formula pl. a következő (lásd *Blaskó: Cseréljünk Szívet c. gyermekimakönyvben*):

Édes jó Istenem, te az én Atyám vagy és én mégis hányszor megbántottalak Téged. Mily csúnya az én szívem, melyet Te olyan szépnek teremtettél. De én bemocskoltam a bűnnel. Jaj Istenem, a bűntől piszkos szív nem a tied, hanem a Sátáné. Félek és remegek attól, hogy az ördögé legyek és a pokolba jussak. Hozzád akarok jutni az égbe, azért szívemből bánom minden bűnömet.

(Gondolkozz egy kicsit, hogy milyen sokszor voltál rossz!)

De nemcsak azért bánom bűneimet, mert félek, hanem még inkább azért, mert Téged, Istenem megbántottalak. Bűneimmel az Úr Jézusnak mennyi fájdalmat okoztam. A bűneimmel az Úr Jézust ostoroztam, sebeit feltéptem, keresztre szegeztem, tövissel koronáztam és Szívébe is töviseket szúrtam. Ezért bánom minden bűnömet, ígérem, hogy többé el nem követem és meg akarok javulni, és ha majd gyónhatok, meg is fogom gyónni azért, hogy az édes Jézust többé meg ne sebezsem és szent Szívét meg ne szomorítsam. Jézusom, irgalmazz, Szűzanyám, könyörögj érettem! Amen.

VI. Elmélkedés: Krisztus országáról.

(Vázlat. — Alak: a bibliai leckék müncheni módszere.)

I. Előkészítés, célkitűzés.

A Sátán hacsak tud, bűnre csábít. Ha pedig azt látja, hogy valaki jó és nem akar vétkezni, akkor legalább azt szeretné az ördög, hogy a jó gyermek még jobb ne legyen, jót ne tegyen — inkább engedjen lassan-lassan a jóból. Ez ellen is kell egy fegyver: *a buzgóság*. Erről beszélünk most.

II. Elbeszélés.

A keresztesháborúkról. A Szentföld visszafoglalása iránti szent lelkesedés. A nagyoknak nem sikerült; gyermekeket toboroztak. — Azon korban élő előkelő két testvérrel, akik szent buzgósággal szintén el akartak menni. Lelkes készülődésük a keresztes zászló alá. — Egy rossz pajtás vissza akarja tartani őket. Rongyból csinál játékháborúra zászlót... Csábít: jobb itt maradni — palotában — kényelemben — jobb játszani. Ijeszt a szenvedéssel, nélkülözéssel. — A csúf gyermek rongy-zászlója alatt csupa haszontalan gyermek. — A két testvér egyike enged — otthon marad. A másik hős: megy. — Kalandjaik, nélkülözéseik a hajón. A kisfiú hősi halálának megható leírása. — Azalatt otthon csúf, járványos betegség üt ki: testvére is meghal. A kis hős dicsősége az égből.

III. Megértetés.

A zászló szépsége — az eszme gyönyörűsége: Jézusért harcolni. — A gyermekek, akik készek voltak indulni, milyenek voltak? Bátrak — nemesek — szeretetreméltók, hősök. Muszáj volt menni? Nem, de ők szeretetből és hősiességből többet akartak tenni Jézusért, mint amit okvetlen kell. — A csábító bűnnel akarta a kis hősokeket visszatartani? Nem — csak a jóról beszélt lel — A kis hősök érdemei — halál utáni dicsőségük. Aki

otthon maradt, annak jó módja nem volt örök — ő is meghalt s érdem nélkül jutott Isten elé.

IV. Kifejtés.

Jézus tartja a zászlót. Ő hív küzdelemre. Érte kell harcolni. Kivívni a mennyei dicsőséget nekünk és másoknak. (Apostolkodás.) Minél több jót tegyünk Jézusért, nemcsak épp amit muszáj. Érdemeink, egykori jutalmak. — Mivel tart vissza a Sátán? Kényelemszeretet, lustaság, kényesség — vonakodás minden kis áldozattól — hiúság stb. — Aki a buzgóságból enged — lassan, lassan hogy csúszhatik lejjebb.

V. Alkalmazás.

Milyen különös jót tehetünk Jézusért? Erénygyakorlatok, gyermekapostolkodás. — Melyik a gyenge oldalunk, amelyen megfoghat a Sátán, hogy visszatartson. (Érzékenység — hiúság — torkosság, lustaság stb.) Hogyan kell ellenállni. Buzdítás arra, hogy lelkesedéssel álljunk Jézus zászlaja alá. Jelmondat: *Előre buzgón Jézus zászlaja alatt!*

(A jelmondat beemlézése, gyakorlati példák lekérdezése, hogy mivel tüntethetjük ki magunkat Jézus zászlaja alatt. Imádságban kegyelemkérés, hogy Krisztusunk hős harcosaivá váljunk.)

VII. Elmélkedés: A kis Jézusról.

(Vázlat. — Alak: a bibliai leckék müncheni módszere.)

I. Előkészítés, célkitűzés.

Előző tanításban buzgóságot ígértünk a jó Istennek. De kitől tanuljuk azt? — Mese: Egy király nem tudta, kire hagyja trónját három fia közül. Egy bölcs azt tanácsolta: Játsszál tükröt fiaiddal. Amelyik legjobban játssza, az legyen utódod. A király megfogadta a tanácsot. Tükröt játszottak: mindegyiknek azt kellett tenni, amit az apa. A játék nyertese lett a király trónjának örököse. — Nekünk is azt mondja az Úr Jézus: aki engem legjobban

utánoz, aki jó tükröm, az lesz velem a mennyei örökségben részes. Azt tanuljuk most, hogyan utánozzuk Jézust.

II. Elbeszélés.

A gyermek a Gyermek-Jézust nézze és Őt utánozza. Részletesen elmondjuk a kis Jézus egy napját Názáretben. (Élénk színezéssel előadni. Kidomborítjuk a gyermekerevényeket, állapotbeli kötelességeket, főként az engedelmesség, szeretet és áldozat gyakorlatait. Utóbbit főként a szegénységben, fáradozásokban.)

III. Megértetés.

Ki az, aki példát ad? Jézus — maga az Isten. Miért élt így, Ő, az Isten? Hogy példát adjon. Kinek? Nekünk. Gyermekkora a gyermekeknek szól. Mit kell hát tennünk? Píldát venni, utánozni. Miben? Szívesen legyünk olyanok, mint Ő — utánozzuk, amit Ő tett — nyugodjunk bele abba a sorsba, amelyet Isten ad, hisz Jézus, az Isten is megelégedett a szegény, munkás, nehéz názáreti étellel.

IV. Kifejtés.

Az egyes erények mibenlétéről és gyakorlási módjáról. (Mi az engedelmesség? Megtenni, amit más mond. Kinek engedelmeskedjünk? Szülőknek, előljáróknak. Hogyan? Szívesen — azonnal — mindenben — pontosan. — Így a többi erényről is.)

V. Alkalmazás.

A gyermek életéből vett gyakorlati példák. (Pl. ha édesanyád boltba küld — azonnal indulsz. — Ha megmondja, hogy a játékból 4 órára otthon légy, pont négykor otthon leszel. — Ha éhes iskolatársadnak nincs uzsonnája, adsz a magadéból — stb.)

Fegyver: Jézust utánozni. Miben? Engedelmesség — tisztaság — szeretet — megelégedés — áldozat.

(Beemlézni a fegyvert, gyakorlati példákat mondani, hogy miben fogjuk ezentúl a kis Jézust utánozni. Utána imában kegyelemkérés a kis Jézus utánzására.)

VIII. Elmélkedés: A szenvedő Jézusról.

(Vázlat. — Alak: a bibliai leckék müncheni módszere.)

I. Előkészítés, célkitűzés.

Háttra van még az ördögnek egy hatalmas fegyvere. Ha a jó Isten szolgálata áldozatot kíván — el akar retten-
teni attól. De nekünk is van ez ellen még hatalmasabb
fegyverünk. A szenvedő Jézusra kell néznünk, azt gon-
dolván, ha az édes Jézus értünk ily sokat szenvedett —
akkor nekünk is kell valamit érte szenvedni. Így gondol-
kozott az a jó gyermek is, akinek legendáját elmondom.

II. Elbeszélés.

Annak a jeruzsálemi gyermeknek legendája, aki a
szőget ki akarta húzni Krisztus keresztjéből. Részletesen
kiszíneztve, a következők kidomborítása mellett. Jó gyer-
mek volt és szerette az Úr Jézust. Ott volt a megáldott
kisderek közt is. Csak egy hibája volt: félt attól, ami
nehéz, ami fáj; érzékeny volt, ha bántották, vagy vala-
miről le kellett mondania. — Az úton játszadozott, midőn
az Úr Jézust a tömeg a Kálvária hegyére vitte. Velük
ment. Sajnálkozva, könnyezve nézte Jézust. Amíg a
tömeg szidta, csókot dobott feléje. Az út fárasztó volt —
a tömeg lökte — ütötték is, mikor csókot hintett — tövi-
sekbe lépett, mégis ment. Kedvenc játékát kiütötték kezé-
ből, azt sem bánta. A szenvedő Jézus mellett tanult meg
fáradtságot és szenvedést elviselni, azért, hogy Jézust
kísérhesse. — Beleszőni a keresztút stációit — a keresztre-
feszítés borzalmait — Jézus kínos szenvedését. A gyer-
mek részvéte — kis kezével ki akarja húzni a szőget.
Ez ugyan nem sikerül, de Jézus hálásan néz rá s nem
felejtí. Mikor a kisgyermek hamarosan meghal, érte jön
s mennyei boldogságban részesíti.

III. Megértetés.

A keresztút és keresztrefeszítés egyes mozzanatainak
részletezése. — Magyarázás, hogy miért szenvedett Jézus.
— Kitérés Jézus Szívének szenvedéseire is: minden bűn

egy tövis volt Szívében. — A példabeli gyermek szeretetének — részvétének — és a Jézussal való együtt szenvedés iránti készségének megértetése.

IV. Kifejtés.

Minden gyermeknek ilyennek kell lennie, így kell éreznie. Miért? Mert mindenkiért így szenvedett Jézus. Mit neveljen ez bennünk? Szeretetet, hálát, bűnbánatot — készséget az engesztelésre, Jézusért áldozatra, nehézségek, szenvedések elviselésére. Mikor szenvedünk Jézusért? 1. Ha valami szenvedést a jó Isten küld és abba Jézus kedvéért szívesen belenyugsunk. 2. Ha Jézus áldozatot kér tőlünk és azt meghozzuk. 3. Ha önmagunk is vállalunk valamit a szenvedő Jézus vigasztalására, mint a legendabeli gyermek. Kitérés a Szent Szív engesztelésére is: Jézus Szívéből 1—1 tövist kihúzni érenygyakorlatainkkal, felajánlott önmegtagadásainkkal.

V. Alkalmazás.

Az előbbiekre gyakorlati példák. 1. Betegség, szegénység, fáradtság szíves elviselése — nem panaszkodunk, nem duzzogunk, ha csúfolnak, elviseljük s nem verekszünk stb. — 2. Ha vallási gyakorlataink áldozatot kívánnak s azt meghozzuk. (Messze a templom — álmosak vagyunk este, amikor imádkozni kell — korábban kell kelni, hogy misére mehessünk stb.) 3. Önkéntes áldozatok: a magunkét odaadjuk — amikor nem kötelező, akkor is elmegyünk a messze templomba, a korai misére — önmegtagadás valamiben — apostolkodás, ha fáradtsággal jár is — vagy szidnak, csúfolnak is érte stb. — Minderre konkrét példák.

Fegyver: a szenvedő Jézust engesztelni.

(Jelmondat beemlézése, — a gyermekekkel gyakorlati példák mondatása — utána a tökéletes bánat megismétlése, egy Miatyánk, Udvözlég a szenvedő Jézus vigasztalására, engesztelésére.)

IX. Elmélkedés: Isten szeretetéről.

(Vázlat. — Alak: a bibliai leckék müncheni módszere.)

I. Előkészítés, célkitűzés.

A katona, ha jól harcol, jutalmat kap. Eddig a fegyvereket tanultuk, amelyekkel Jézusért a Sátán ellen harcolunk. Most a jutalomról beszélünk, amelyet a jó harcos Istentől kap. Mi a jutalom? Isten szeretete. Gondolkozzunk csak arról, milyen nagyon szeret minket az Isten. Hogy jobban megértsük, egy példával kezdjük.

II. Elbeszélés.

A kis Joás története, gyermekded, színes előadásban. (Kir. IV. k. 11.) Királyfi volt — milyen pompa vette körül. A fényről — gazdagságról — pompáról. — Hogy tört szülei az ellenség, megölték őket. A királyfira is az várt... Élénken a gyilkosok közeledése... A pólyában ártatlanul szunnyadó kis Joás. — Jojada főpap szeretete — hősiessége. Megmenti a királyfit — megszöknek vele... Jozaba, hitvese segít neki. — 7 évig él a királyfi álműhelyében, nélkülözve... Nélkülözéseinek megható leírása... Hét év múlva a főpap visszaszerzi Joásnak a trónt... A pompa, dicsőség — dús asztal, amely a kis királyt várja, megkapó ecseteléssel — és az előbbi szegénység ellentétes voltának élénk rajzolásával.

III. Megértetés.

Mi volt? Királyfi. Milyen környezet vette körül? Fény, pompa. — Miért kellett volna meghalnia? A szülők bűneiért. — Hogy került ki a halált? Jojada megmentette. Ki segített a főpapnak? Jozaba. — Hét évig mi volt? Nélkülözés. — Utána mi várt rá? Királyi jólét. — Kinek köszönhetné? Jojádának.

IV. Kifejtés.

Mi vagyunk a királyfiak és Isten gyermekei. Isten az embert tette királlyá a földön. Milyen pompát adott: virág, gyümölcs, csillag, napsugár, örömök stb. — Miért?

Mert szeret. — Az ellenség, a Sátán összeülekre tört. A mi lelkünket is meg akarta ölni. Mind elvesztünk volna — de megmentett a mi főpapunk: Jézus. Miért? Mert szeret. (Nemcsak életveszélyeztetéssel, hanem élete árán.) — Már pólyában megszabadít minket a keresztség által. Az Anyaszentegyház (a főpap segítőháza) szolgáltatja ki, azután is az Egyház gondoskodik rólunk. (Szentségek, tanítás, stb.) Miért alapította gondozásunkra Jézus az Egyházat? Mert szeret. — De maga Jézus is mit tesz értünk folyton! Kegyelmet ad, vigasztal, köztünk lakik, mert szeret. — A földi élet, ahol baj és nélkülözés is van, olyan, mint Joás 7 esztendeje volt. De ha jók voltunk — a földi élet után, Jézus visszaültet minket a trónra, a királyi udvarba vezet. . . Ez a mennyország. Annak szépségeiről. Mindezt miért készíti nekünk Isten? Mert szeret.

V. Alkalmazás.

Viszontszeretet — hála — imádság — vágyakozás és buzgó törekvés az égbe. Jutalmunk jelmondatai: *Isten szeret engem — Isten az égbe vár engem. Fegyver: Istenhez az égbe akarok jutni!*

(A dültbetűsek beemlézése. Imádság Isten szeretetének és a mennyi boldogságnak elnyeréséért.)

Konsziderációanyag az I. napra: Az egyes ember bűne.¹

(Vázlat.² — Alak: a katekizmusi leckék müncheni módszere.)

I. Előkészítés.

Előzőleg beszéltünk arról, hogy mily borzasztó a bűn. Nemcsak a halálos bűn, de a bocsánatos bűn is utálatos, Isten megsértése, az édes Jézus Szívében egy-egy tövis.

¹ Ezt a konsziderációt első nap a III. elmélkedés (Bűnről általában) után vesszük.

² Mintának kidolgozva a második napra valót vesszük, mely ennél kevésbé megszokott tárgyú.

Hogy minden bűnt kerülni tudjunk, ma vizsgáljuk meg, milyen bűnök fordulhatnak elő a gyermek életében.

II. Az anyag megnevezése.

Ebben a szent tanításban tehát a gyermekek bűneiről beszélünk, a súlyosakról és bocsánatosakról is, hogy azokat jól megismerve, ellenük küzdeni tudjunk. Hogyan vizsgáljuk meg bűneinket?

III. Előterjesztés.

Példa két gyermekről. Valamilyen különös betegséget kapott mindegyik. Doktorhoz vitték mind a kettőt. A nagyobbik szépen felelt a doktor kérdéseire: Hol jártál? Mit csináltál? Kivel voltál, hogy talán attól kaptad meg? Mi fáj? Hol fáj? Mikor fáj? Mit érzel? stb. Mivel a gyermek mindenre értelmesen tudott felelni, a doktor tudta, hogy kapta a bajt, miképpen kell gyógyítani, mire kell a gyermeknek ezentúl vigyázni, mit vegyen be és mit nem szabad tenni s így a gyermek lassan meggyógyult — szép, erős, egészséges férfi lett. A másik, a kisebbik gyermek ostoba volt, de makacs is. Nem akart utána gondolni, nem akart felelni. Az orvos persze így nem is tudta gyógykezelné. A gyermek belehalt bajába. (Részletesebben elmondva.)

IV. Megértetés.

A bűnös ember lelke beteg. Hogy meggyógyuljunk a bűnök betegségéből, gondolkozni kell bűneinkről és szépen elmondani mindent, amit tudunk a bűneinkről és körülményeiről. Amikor gondolkozunk, az a lelkiismeretvizsgálat. Amikor megmondjuk, az a gyónás. (A kicsik, akik még az idén nem gyónhatnak, azok is gondolkoznak a lelkigyakorlat alatt bűneik fölött, de *most még* nem azt mondják el, hanem szívükben a jó Jézusnak mondják meg, hogy más ne hallja.)³ Ha ezt tesszük, az isteni orvos gyógyít minket, ha nem tesszük, belepusztulunk.

³ A gyermeklelkigyakorlatok eddigi praksziséban a lelkigyakorlat vezetője a legméltóságosabb Oltáriszentség elé — ha nem lehet,

V. Bizonyítás.

Volt két iskolatárs. Az egyik okos, gazdag, mindenki becérte. De hiú és gőgös is lett, magát a legjobbnak képzelte, sohase gondolkozott azon, hogy ő is hibázhat és vajjon melyek a hibái? Megvallani meg éppen nem vallott meg soha semmit. Titkos bűneiről senki sem tudott, csak a azt látták, hogy külsőleg okos, szép, ügyes és mindenki kedvelte. A másik gyermek szegény, kis ügyetlen fiúcska volt. Sokat kikapott, társai is csúfolták. De ő minden este ágya elé térdelve gondolkozott azon, hogy aznap mi rosszat is tett, és ami eszébe jutott, szívből megbánta. Mi lett a vége? Az első gyermek mindjobban elzüllött — a második mindjobbá és kedvesebbé fejlődött. Felnőve az első börtönbe került — a másodikból derék, kedvelt ember lett. Az utolsó ítéleten pedig egyik az égbe — másik a pokolba került. Ime, mily fontos, hogy megismerjük a bűneinket!

VI. Alkalmazás.

Melyek hát a bűneink? Végigmegyünk a X. és V. parancson. a lelkitükör szerint, az egyes bűnöket magyarázva s azokra konkrét példákat mondva. Azután előveszünk ezeket a kérdéseket: Hol (otthon, iskolában, utcán stb.) — milyen alkalommal (tanulás, munka, játék, olvasás stb.) — kivel (szüleink, testvéreink, pajtásaink stb.) — vétkezhetünk. Különös kitérés a bűnrevezető alkalmakra. (Felhívjuk a figyelmet a vallásellenes — vagy szekták által rendezett gyermekdelutánokra is, mely kérdés mostanában annyira aktuális.)

(Visszakérdezés — a gyermekkel is példák mondatása és azután imádság Isten kegyelméért a bűn elleni küzdelemhez.)

feszület alá — vezeti a még nem gyónó egész kicsinyeket. Ott általános kérdéseket tesz fel (nem szoktad elhagyni az imádságot... vasár- és ünnepnapra misét... nem voltál engedetlen... stb., a végén: nem jut még valami eszedbe, amivel megbántottad a jó Istent?), melyekre a gyermekek gondolatban felelnek. Ezt követi a tökéletes bánat felindítása.

Konsziderációanyag a II. napra:¹ A halálról.

(Kidolgozott. — Alak: a katechetikus leckék müncheni módszere.)

I. Előkészítés.

Láttuk előbb a pokol borzasztó képét. Ugye, Gyermekeim, féltek és rettegtek a kárhozattól? Aki halálos bűnnel hal meg, annak jaj a halál órájában, mert az az óra lesz neki a pokolba vezető kapu. De aki jól él, aki nem bántja meg az édes Jézust, aki hősiezen küzd a bűn ellen, annak nem kell félnie. Annak a halál kapu lesz az égbe.

II. Az anyag megnevezése.

El fogok mondani nektek egy történetet, amelyből látni fogjátok, hogy milyen jó annak, akinek nem kell félnie a haláltól — s mily borzasztó annak a szerencsétlennek, akinek félnie kell a halál órájától.

III. Előterjesztés.

Nagy-nagy vizen, amelyet tengernek neveznek, úszott egy hatalmas, szép hajó. Messze-messze tengerentúli országba ment. Föld seholsem látszott, a hajó épp a nagy tenger kellős közepén volt.

A hajón utasokat is látunk. Férfiak, asszonyok, legtöbben felnőttek, de akad közöttük gyermek is. Két fiúcska² áll a hajó korlátjánál és beszélgetnek. Az egyik fentről, az elsőosztályból, a hajó legszebb kis fülkájából jött le. Szép, piros arcú, vidám gyermek. Hosszú haja göndörítve, pompás bársonyruha fedi, csokoládét szopogat és gyönyörű labda van a kezében. Látszik rajta, hogy előkelő, gazdag úri gyermek. A másik vézna, szeplős, sápadt kisfiú. Ruhája agyonfoltozott. Lentről a harmadik osztályból jött fel és egy darab száraz kenyeret majszol.

¹ Az I. és II. elmélkedés közt, tehát a Jó pásztorról szóló elmélkedés előtt

² Leányoknál leányka.

A labdát vágyakozva nézi, látszik, hogy neki nincsenek játéka.

Beszélgetnek. A gazdag fiú dicsekszik. Apa nagyúr, hazamennek a mamával tengerentúlra. A szegény ráfelel: Nekem rég meghalt az apám. Nem tudunk megélni s édesanyám most tengerentúl próbálkozik kenyeret keresni.

Aztán másra is kerül a szó. A szegény fiú beszélni kezd otthon a falujáról. Amikor a templomra kerül a szó, csillog a szeme. „Mindennap ott voltam a templomban. Nagyon szerettem a jó Jézust! Idén áldozni is fogok. Ó, — oly boldog vagyok, ha erre gondolok. Igyekszem is jónak lenni, hogy az édes Jézus örömmel térjen szívembe.” A gazdag fiú elfintorítja arcát: „Én bizony nem akarok jó lenni, nem szeretem, ha parancsolgatnak nekem... Vissza is felelek. Az ima és a templom unalmas nekem.”

Nem folytathatták tovább. A hajó nagyot billen — úgy, hogy páran elvágódnak... aztán újra a másik oldalra.

Mi az?! Egyszerre rémületes sikoltozás támad... Minderősebb lesz a jajgatás... Iszonyú láрма — kiabálás — zürzavar — jajveszékelés... A hajó mindjobban imbolyog... A gyermekek nem értik, mi történt. Végre hallják a kiáltozást — Süllyedünk! Léket kapott a hajó!

A két gyermek sápadtan áll. A gazdag sikoltozni kezd, a szegény előhúzza olvasóját és szívéhez szorítja. De akkor már sikoltozva szalad elő a két anya is és mind-egyik magához szorítja gyermekét.

A hajó süllyed — süllyed... Mindjárt felborul... Közeledik a halál órája! A kétségbeesést, a halálfélelem kínjait, amelyet a szerencsétlen utasok kiálltak, nem mond el nektek. Csak a két gyermeket nézzük.

A szegény anyjához simul. „Anyám — igazán meghalunk?” — kérdezi nyugodtan. S mikor anyja zokogását hallja — mint igazi kis hős átöleli: „De anyus, édes, miért sírsz? Hisz ha meghalunk, a jó Istenhez megyünk... Én nem félek a jó Istentől, hisz jó voltam. Ugye, anyus,

hogy szótfogadtam, dolgoztam, örömet szereztem neked és imádkoztam. A templomot is szerettem és az édes Jézust hogy szerettem és hogy várom... Most legalább hamar látni fogom és nem kell sokáig várni rá..." Az édes gyermek szavára az anya is megvigasztalódik. Letérdel kisleányával és imádkozni kezdenek... „Jézusom, ha valamivel megbántottunk, szívünkben bánjuk, mert Neked szenvedést okoztunk vele... Jézus, bocsáss meg és jöjj értünk, hisz mi szeretünk Téged. Nagyon szeretünk..." Alig mondják ki — egy borzalmas sikoly! — a süllyedő hajó örvénybe került és felborul. A víz előnti a fuldoklókat. S a jó gyermek mit lát?... A hullámok közül kiemelkedik: Jézus! — Lehajol, fölöleli Szívére a süllyedő anyát és gyermekét és száll — száll fel velük — a fényes mennyország felé. Testük holtan úszik a hullámok között, de lelkük boldogan együtt repül az égbe.

És a másik gyermekkel azalatt mi történt? A végveszélyben rémesen sikoltozott: Mama — mama... jaj, meghalunk... Meghalok és elvisz az ördög! — Eszébe jut minden bűne és rosszasága. Misére nem járt, nem imádkozott, engedetlen és lusta volt — sőt illetleneket is szokott beszélni, játszani! Kétségbeesik a szerencsétlen gyermek... Anyja zokogva kéri: Kisfiam, bánd meg bűneidet — De a gyermek nem szokott hozzá az imához, most sem akar imádkozni, csak sír és kiabál... Felcsap a hullám — előnti őket is. És — jaj! — a hullámok közül egy rettenetes arc emelkedik ki és két borzalmas kar nyúl a gyermekért. A Sátán! — Az anya sikoltva öleli szívére fiát — hiába! Az ördög eltépi anyjától, csúf fekete keblére szorítja és berántja mélyen a hullámok alá... Annál is mélyebbre: a pokol lángjai közé. Mit ért rangja, úri fiú volta — mit ért szépsége, gazdagsága — mit ért a csokoládé, a labda... Mindennek vége! — Atyja se segíthet, aki várja. — Anyja sem tudott segíteni, pedig hogy ölelte. A halál erősebb! A szerencsétlen fiú holtteste a hullámok közt és lelke a hullámok alatt mélyen: a pokol tüzében.

IV. Megértetés.

Lássátok, Gyermekeim, ilyen a jó és rossz gyermek halála. Lám — a jó gyermek szegény volt, árva volt, sokat éhezett. De mit bánta már mindezt akkor, amikor az édes Jézus karjai közt repült az égből! Ami a földön hiányzott, ott mindent bőségesen megkapott... Ott a szegénység helyett gazdagság — királynál nagyobb rang és mód várta — ott annyi öröm várakozott reá, amennyit elgondolni sem lehet, ott az atyátlan árvát a mennyei Atya szeretete fogadta.

És a rossz fiúnak nem használt semmi. Mit ért a bársony ruha rajta — mit ért az eldobott labda és a finom csokoládé a zsebében — mit ért az otthoni palota — mit használt az előkelő papa — nem tudta megmenteni anyjának szeretete sem. A halál mindent elvesz tőlünk... Mindegyiteknek van már halottja... Talán a nagypapa, nagymama — talán egyik édes szülő vagy testvér... Azok is itthagytak mindent, amikor meghaltak, még titeket is! Nem az a fontos, hogy mi van nekünk itt a földön, mert hisz mindazt a halál egyszer úgyis elveszi, hanem az a fontos, hogy ne legyünk rosszak. Mert ha rosszak vagyunk, a legpompásabb földi élet után is elkövetkezik a legborzasztóbb kín és szenvedés: a pokol.

Láthatjátok tehát Gyermekeim, nem az a fontos, hogy milyen dolgunk van a földön, mert az úgyis elmúlik, hanem az, hogy amíg a földön élünk, olyan jók legyünk, hogy a haláltól ne kelljen félni, hanem inkább örvendő gondoljunk rá, mint a történetben a jó kisfiú — hogy Jézus jön értünk és a jó Istenhez megyünk.

V. Bizonyítás.

Azt mondhatná erre közületek valaki: Ó, de hisz mi még kisgyermekek vagyunk. És mi nem utazunk a tengeren, ahol elsüllyedhet a hajó. Tőlünk még nagyon messze van a halál. És ha most rosszak is vagyunk — addigra majd nagyok leszünk és meggyónunk.

Nem így van az, Gyermekeim! Először is: a halál nincs messze. Hallottatok ti már eleget gyermekbetegsé-

gekről. Torokgyík — sarlah — agyhártyagyulladás... Ma egészséges a gyermek, holnap már nagy lázban fekszik, holnaputánra meg is halhat! Nemcsak a tengeren lehet váratlanul meghalni, hanem otthon is. Nagyon sok szülőt ismerek, akiknek pár nap alatt — sőt egy nap, egy éjjel alatt váratlanul meghalt a kisgyermekük! Ki tudja, hátha egy hét múlva már jelentik az iskolában, hogy ez — vagy az közületek nem jön többé: meghalt!

Ugye, a történetbeli rossz gyermek is nem gondolt az imára és bánatra ijedtében! Más gyermek is járhat úgy, hogy hirtelen beteg lesz és fájdalmában, félelmében nem gondol arra, hogy megbánja bűneit... Vagy az is lehet, hogy nincs eszénél... Nagyon sok lázas beteg nincs eszénél már! De hirtelen halál is lehetséges. A pesti ujságokban állt egyszer, hogy egy kisfiú az utcán ment csendesesen s íme! — a falból, amely mellett elhaladt, kiesett egy nagy darab vakolat. Épp a szegény gyermek fejére. Azonnal szörnyethalt. Ha tehát rosszak voltatok s bánat nélkül meghalnátok, mi lenne? Az, ami a tengeren utazó rossz fiúval lett!

De még ha sokáig — ha még 80 vagy 90 évet éltek is — akkor is közel van a halál! Erre is példát mondok. Ha itt a szoba egyik falától a másikig versenyt lépnék veletek, ki érne gyorsabban a másik falhoz? Ugye én — mert felnőtt ember nagyobbakat tud lépni. És most mondjuk, hogy pompás lakomához terítenének itt és azt mondanák: Csak addig szabad az asztalnál ülni, amíg én az egyik faltól a másikhoz megyek. Azt kiabálnák: Ó, hisz az semmi, addig egy falatot sem tudunk megrágni! Erre azt mondanák: Hát addig szabad ott ülni, amíg az egyik gyerek megy egyik faltól a másikig, az később ér oda. Erre mit kiáltanátok? Azt, hogy: Ez is semmi. Ezért nem is érdemes asztalhoz ülni!

Lássátok, Gyermekeim, a túlvilághoz képest a földi élet olyan pici, mint ez a szoba, de még kisebb. Az örökélethez képest a földi élet oly rövid, mintha egyik faltól a másikhoz mennénk. A gyerekeknek picit hosszabb az út, de mégis csak rövid. Olyan rövid, hogy azért nem érde-

mes a földi jóknak annyira örülni, hisz úgylis hamar vége lesz — hanem inkább arra kell gondolni, hogy jóságunkkal az égi örömeket megérdemljük, mert azoknak vége nem lesz.¹

VI. Alkalmazás.

Mit tanulunk tehát mindebből, kedves Gyermekeim? Először is azt, hogy ha nincs jó dolgotok — talán szegények, árvák vagytok — ne búsuljatok! Egy-kettőre vége a földi életnek s akkor a jó Isten bőven ad nektek minden jót az égben — ha megérdemlitek! Másodszor el ne bizzátok magatokat, ha szépek, okosak, gazdagok, nagyúri gyermekek vagytok. Jönni fog a halál és akkor mindennek vége — mindez nem használ. De harmadszor és legfőképen mit tanulunk?

Azt, hogy mindig jók legyünk, mert eljön a halál és a szerint, hogy jók voltunk-e vagy rosszak — jön el értünk vagy az édes Jézus nagy szeretettel — vagy a Sátán borzalmas ábrázatával! Legyünk jók, és pedig mindig legyünk jók — mert ki tudja, mikor jön értünk a halál? Ha pedig valami helytelen, bűnöst tettünk — akkor bánjuk meg nagyon, ígérjünk javulást, kérjünk bocsánatot az édes Jézustól, tegyük jóvá, ahogy lehet (ha loptunk, visszaadjuk, ha szüleinket megbántottuk, kiengeszteljük őket és akiknek már szabad gyónni, azok gyónják is meg.)

Gondolkozzatok, kedves Gyermekeim — miben kell nektek megjavulni. (Pár gyakorlati példát a gyermekéletből.) Most a lelki hadgyakorlat alatt ígérjétek meg a jó Istennek, hogy megjavultok és hibáitokat elhagyjátok. Nehogy váratlanul értetek jöjjön a halál és mint rossz gyermekeket kitépve a jó szülők karjából, odaadjon titeket is a Sátánnak, aki mohón várja zsákmányát. Inkább legyetek mindig olyan jók — hogy bármilyen váratlanul is toppanna be a halál — ti bátran nézzetek szemébe: Nem félek tőled, halál — mert veled az édes jó Jézus jön értem és elvisz az égbe!

¹ E példát kérdeve-kifejtő alakban is adhatom le: Hosszú a szoba? Nem. — Sokáig tart, míg végigszaladsz rajta? Nem. — stb.

Hogy így legyen és ne másképp, kérjük Jézus kegyelmét és a Szűzanya közbenjárását a Miatyánkkal és Üdvözléggel.

Konsziderációanyag a III. napra: A legméltóságosabb Oltáriszentségről.¹

(Vázlat. — Alak: a katekétikus leckék müncheni módszere.)

I. Előkészítés.

Az Úr Jézus szenvedéseiről hallottunk az előbb. Ebből láttuk, mennyire szeret minket Jézus. De az Úr Jézus nagy szeretete még a kereszthalálnál is többet akart tenni.

II. Az anyag megnevezése.

Köztünk is maradt elbújva, elrejtőzve. Hová bújt, hová rejtőzött? Az oltárszekrénykébe, elrejtőzve az ostyá színe alatt. A fehér ostyá, maga az Úr Jézus, a *legszentebb* a világon. A *legszentebb*, aki az *oltáron* lakik. Azért hívjuk Oltáriszentségnek. Róla beszélünk a mai tanításban.

III. Előterjesztés.

Mese egy szerető édesanyáról, akit gonosz fiai megöltek. Testét elásták a kertben. — Nemsokára rendőrök jöttek s a kertben vallasni kezdték a fiúkat. Azok megátalkodottan hazudtak. — De ásni kezdtek a rendőrök a kertben s megtalálták a holttestet. A fiúk megborznak s íme! — mi történik? A holttest megszólal: Rendőrök, ne bántsátok szerencsétlen fiaimat! — A meghalt anya szíve gyilkos fiaiért könyörgött bosszúállás helyett. A gyilkosok lelke megremegett — zokogva vallották meg bűnüket — most tudták csak meg, édesanyjuk mennyire szeretete őket.

¹ A II. és III. tanítás közt, tehát a szenvedő Jézusról való meditáció után.

IV. Megértetés,

Igy tett az édes Jézus. Mi bűneinkkel keresztre feszítettük. S Ő mégis köztünk maradt elrejtve — de nem holtan, mint a mesében az édesanya — hanem feltámadva. Itt van feltámadva az ostya alakjába rejtve. S ott nem bosszúért kiált, hanem könyörög értünk folyton — folyton a mennyei Atyához. Minket pedig nem taszít el, mint gonosz bűnösöket, hanem szeretettel hív Szívére.

V. Bizonyítás.

Hogy az Úr Jézus mennyire szeret minket az Oltáriszentségben, abból látjuk, hogy minket magához hív — fáj neki, ha nem látogatjuk s hozzánk, a szívünkbe akar térni. Különbség az ég és föld királyai közt. A földi királyhoz nem szabad akárkinek bemenni — az ég Királya mindenkit hív.

A föld királya nem ismer minket — az ég Királya annyira ismer, hogy keres, ha nem vagyunk ott és szomorú, amiért nem látogatjuk. A földi király csak királyokat és hercegeket látogat, akkor is nagy fénnel fogadják. Az ég Királya a legkisebb koldusgyerek szívébe is betér — a legszegényebb házba is elmegy (beteghez) minden pompa nélkül. Nemcsak hogy elmegy — hanem bebocsátást kér. Példa: Egy királyfi, aki szegény gyermekek látogatására indulva, otthagyja trónját, palotáját. Álruhában megy: sokan nem ismerik, csúfolják, bántják is. A királyi kertész kisleány felismeri. Mit tesz? Behívja magukhoz — örül — boldog.

VI. Alkalmazás.

A legméltóságosabb Oltáriszentség iránti viszonzó szeretetünk megnyilatkozásairól: 1. Buzgó misehallgatás. 2. Szentségimádás. 3. Szentáldozás. 4. Lelki áldozás. (Utóbbit főleg a még nem áldozó kicsinyeknél bővebben.) Mind a négyről magyarázat.

(Visszakérdezés — rövid lelki áldozási ima beemlézése.¹ Utána imádságban a lelki áldozás végzése, lehetőleg a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt. Azoknál, akik áldozni fognak, az áldozási előkészülést is belefoglaljuk.)

Befejező beszéd.

(Vázlat. — Alak: beszéd.)

Bevezetés.

Midőn Jézus a földön járt, voltak ellenségei és voltak, akik szerették. Legjobban szerették apostolai. De azok közt is kit engedett legközelebb magához, kit ölelt Szívére? Szent Jánost, a legfiatalabbat.

Tárgyalás.

I. Ma is a legfiatalabbakat, a kisgyermeket szereti Jézus olyan nagyon tanítványai közt. Azokat öleli Szívére. Jézus szeretete a gyermekek iránt.

II. Mit jelent az, hogy Szívére öleli? Közel húz benneteket, akarja, hogy nála legyetek, kegyelmeivel simogat, az oltárnál magához ölel — bizalmasan suttog szívetekkel.

III. Szent János maga is ráborult Jézus Szívére. Tegyétek ti is: imával, szeretettel, buzgósággal, a legméltóságosabb Oltáriszentség látogatásával.

IV. Szent János nem is lett hűtlen! Mikor mindenki elhagyta Jézust, ő ottmaradt. Ti is ilyenek legyetek. Ha a többi gyermek, ha a felnőttek bántják Jézust, ti legyetek a vigasztalói.

¹ Tökéletes bánat és lelki áldozás:

Jóságos Jézusom, kérlek szépen, szállj az oltárról az én szerető szívembe. Hogy tiszta szívbe térj be, — nagyon bánom minden bűnöm, mert azokkal téged, Jézusom, megbántottalak. Bocsáss meg és jöjj hozzám örömmel, szívemet ajánlom fel neked lakásul, Jézusom. Jöjj, Jézus és maradj velem mindíg. Amen. (Lásd Cseréljünk Szívet c. gyermekimakönyv.)

V. János apostol szent lett. Nektek is azzá kell lennetek. Az égből majd látjátok Jézust, valósággal Szívére borultok.

VI. A szülőkhez. Az öreg apostol, Péter, Jánost bízta, hogy szóljon Jézushoz s kérdezzen, mert tudta, hogy Jánost az Úr jobban szereti. Mi multtal terhelt szegény felnőttek és öregek — használjuk szintén kis közvetítőként a gyermeket: Isten közt és köztünk. Azért rajta legyünk, hogy Jézus szeretetében maradjanak, küldjük őket Jézushoz, s az ő kis kezük, kis szívük vezessen minket is közelebb az Úrhoz.

Befejezés.

Öreg és fiatal apostol szétszakadt . . . de a bűnös megtérve, az elfutamodottak visszatérve, újra összekerültek. Együtt várták a Szentlelket s most együtt élvezik a mennyei dicsőséget is. — Legyen így velünk is. — Öreg és fiatal egyesüljünk újra lélekben, szeretetben, együttműködve a Szentlélek kegyelmeivel, hogy szülő, gyermek — tanító, tanítvány, pap és hívője — mind együtt élvezze egykor a mennyei dicsőséget is.

TARTALOMJEGYZÉK.

Előszó	— — — — —	3
--------	-----------	---

I. RÉSZ.

A gyermeklelkigyakorlatok elméletéhez. (A gyermeklelkigyakorlatoknak a felnőttek lelkigyakorlataitól eltérő különleges elvei.)

A gyermeklelkigyakorlat célja a gyermek lelki életében	— — — — —	7
A gyermeklelkigyakorlatok tartalma	— —	16
Az elmélkedések tárgya és beállítása	— —	16
A gyermeklélek elmélyedésének eszközei	—	22
A gyermekek lelkigyakorlatos gyónása és lelki megbeszélései	— — — — —	25
Több ima, bűnbánati cselekedetek és erénygyakorlatok	— — — — —	28
A gyermeklelkigyakorlatok jófeltételei	— —	29
A gyermeklelkigyakorlatok módszere	— —	32
Az elmélkedések alakja	— — — — —	32
Az elmélkedések földolgozása és előadása	—	38
A gyermekekkel való bánás a lelkigyakorlatok alatt	— — — — —	41
A lelkigyakorlatok beosztása	— — — — —	42
A gyermeklelkigyakorlatok előkészítése és gyümölcseinek megtartása	— — —	44

II. RÉSZ.

A gyermeklelkigyakorlatok földolgozása homiletikus alakban. (Háromnapos ciklus 10—14 éves gyermekek számára.)

Bevezető beszéd	— — — — —	49
-----------------	-----------	----

Elmélkedések:

1. Az ember rendeltetéséről	— — — — —	51
2. A teremtmények használatáról	— — — — —	60
3. A bűnről	— — — — —	67

4. A pokolról	—	—	—	—	—	—	—	74
5. A halálról	—	—	—	—	—	—	—	81
6. Krisztus országáról	—	—	—	—	—	—	—	89
7. Jézus életéről	—	—	—	—	—	—	—	97
8. Jézus a kereszten	—	—	—	—	—	—	—	105
9. Isten szeretetéről	—	—	—	—	—	—	—	114

Konsziderációk:

1. Saját bűneinkről	—	—	—	—	—	—	—	120
2. Isten irgalmáról	—	—	—	—	—	—	—	128
3. Az Oltáriszentségről	—	—	—	—	—	—	—	134
Befejező beszéd	—	—	—	—	—	—	—	141

III. RÉSZ.

A gyermeklelkigyakorlatok feldolgozása katechetikus alakban. (Háromnapos ciklus 7—10 éves gyermekek számára.)

Bevezető beszéd	—	—	—	—	—	—	—	149
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	-----

Elmélkedések:

1. Az ember rendeltetéséről	—	—	—	—	—	—	—	150
2. A teremtmények használatáról	—	—	—	—	—	—	—	158
3. A bűnről általában	—	—	—	—	—	—	—	160
4. A pokolról	—	—	—	—	—	—	—	162
5. A jó pásztorról	—	—	—	—	—	—	—	164
6. Krisztus országáról	—	—	—	—	—	—	—	167
7. A kis Jézusról	—	—	—	—	—	—	—	168
8. A szenvedő Jézusról	—	—	—	—	—	—	—	170
9. Isten szeretetéről	—	—	—	—	—	—	—	172

Konsziderációk:

1. Az egyes ember bűne	—	—	—	—	—	—	—	173
2. A halálról	—	—	—	—	—	—	—	176
3. Az Oltáriszentségről	—	—	—	—	—	—	—	182
Befejező beszéd	—	—	—	—	—	—	—	184

